

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Kateřina Michálková

**Turecko jako mediátor
izraelsko-palestinského konfliktu:
analýza dosavadní role a potenciálu do
budoucna**

Diplomová práce

Praha 2015

Autor práce: **Kateřina Michálková**

Vedoucí práce: **JUDr. PhDr. Tomáš Karásek, Ph.D.**

Rok obhajoby: 2015

Bibliografický záznam

MICHÁLKOVÁ, Kateřina. *Turecko jako mediátor izraelsko-palestinského konfliktu: analýza dosavadní role a potenciálu do budoucna*. Praha, 2015. 96 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Katedra mezinárodních vztahů. Vedoucí diplomové práce JUDr. PhDr. Tomáš Karásek, Ph.D.

Abstrakt

Práce se bude zabírat dosavadními, nepříliš úspěšnými mediačními aktivitami Turecka v rámci řešení izraelsko-palestinského konfliktu a bude zkoumat jeho potenciál stát se opravdu efektivním mediátorem tohoto konfliktu v budoucnu. Izraelsko-palestinský konflikt je i mnoho dekad od svého vzniku stále jedním z nejzávažnějších problémů mezinárodní bezpečnosti a zkoumání možností jeho řešení je tedy vysoce aktuální. Turecko je státem s výjimečným postavením, neboť je na jednu stranu zemí dotyčného regionu a součástí islámské civilizace, na druhou stranu je blízkým partnerem Spojených států amerických, které jsou však i klíčovým partnerem Izraele – je zde tedy jistý potenciál pro dobré vztahy s oběma stranami konfliktu. Turecké snahy stát se mediátorem v tomto vleklém konfliktu se objevují již od počátku 90. let, a ačkoliv v éře vlády AKP došlo k postupnému zhoršování vztahů s Izraelem, které vyvrcholilo přerušením diplomatických styků v září 2011, omluva Izraele za smrt tureckých občanů na lodi Mavi Marmara, vyslovená na jaře roku 2013, odstartovala opětovné sblížení těchto dvou zemí. Tato diplomová práce se pokusí na základě analýzy předchozích tureckých mediačních pokusů a nezávislých proměnných působících na hypotetický budoucí mediační proces zodpovědět dvě výzkumné otázky: „Může se Turecko v budoucnu stát úspěšným mediátorem izraelsko-palestinského konfliktu? Pokud ano, jaké podmínky musí být za tímto účelem naplněny?“.

Abstract

This master thesis deals with past mediation attempts of Turkey to solve the Israeli-Palestinian conflict and with the potential of future Turkish mediation in the Israeli-Palestinian conflict. The Israeli-Palestinian conflict have been for several decades one of the biggest problems for the international security, therefore, analysing possible solutions is very important. Turkey is an actor with a special position, because it is a regional power with ties both to Islamic culture and to the West. That is why it has in theory a potential to play successful mediation role in this conflict. In this thesis, we will evaluate Turkey's existing role and after that, we will analyse the future potential with the help of the mediation conceptual framework that is described in the scholarly literature on conflict resolution and conflict management. Our research questions are: Can Turkey play a successful mediator role in the future? If yes, what conditions have to take place? Turkey tries to play a role in this conflict since the early 1990s and despite the fact that there has been a disruption of the diplomatic relations between Israel and Turkey, it is very likely that in the future a normalization will occur. If that happens, can Turkey broker peace?

Klíčová slova

izraelsko-palestinský konflikt, mediace, mírový proces, řešení konfliktů, turecká zahraniční politika

Keywords

Conflict Resolution, Israeli-Palestinian Conflict, Mediation, Peace Process, Turkish Foreign Policy

Rozsah práce: 117 306 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval/a samostatně a použil/a jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 5. ledna 2015

Kateřina Michálková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala JUDr. PhDr. Tomáši Karáskovi, Ph.D. za vedení mé diplomové práce, cenné rady a připomínky.

Obsah

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	i
ÚVOD.....	1
1 CO JE TO MEDIACE A JAK JI ZKOUMAT	6
1.1 MEDIACE V MEZINÁRODNÍCH VZTAZÍCH: DEFINICE KONCEPTU	6
1.2 MEDIAČNÍ PROCES: ZÁVISLÉ PROMĚNNÉ	12
1.3 MEDIAČNÍ PROCES: NEZÁVISLÉ PROMĚNNÉ	16
1.4 ANALYTICKÝ RÁMEC PRO ZKOUMÁNÍ MEDIACE	21
2 TURECKO A NEKONČÍCÍ BOJ O SVATOU ZEMI.....	25
2.1 IZRAELSKO-PALESTINSKÝ KONFLIKT A POKUSY O JEHO MEDIACI	25
2.1.1 <i>Kořeny a raná fáze konfliktu</i>	25
2.1.2 <i>Palestinská rezistence po šestidenní válce</i>	27
2.1.3 <i>Izraelsko-palestinský mírový proces</i>	31
2.2 DOSAVADNÍ ROLE TURECKA V ŘEŠENÍ IZRAELSKO-PALESTINSKÉHO KONFLIKTU	36
3 TURECKO JAKO MÍROTVORCE?.....	48
3.1 ZHODNOCENÍ DOSAVADNÍ ROLE: TURECKO JAKO MEDIÁTOR?	48
3.1.1 <i>Případy turecké mediace izraelsko-palestinského konfliktu</i>	48
3.1.2 <i>Úspěšnost turecké mediace</i>	50
3.1.3 <i>Možné příčiny (ne)úspěchu</i>	52
3.2 TURECKÝ POTENCIÁL MEDIOVAT IZRAELSKO-PALESTINSKÝ KONFLIKT.....	56
3.1.1 <i>Přehled současného stavu</i>	57
3.1.2 <i>Podmínky budoucí mediace</i>	60
ZÁVĚR.....	63
SUMMARY	65
POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE	66
DOKUMENTY.....	66
LITERATURA	66
OSTATNÍ ZDROJE	69
SEZNAM PŘÍLOH.....	78
PŘÍLOHY	79
PROJEKT DIPLOMOVÉ PRÁCE	84

Seznam použitých zkratk

- *ACRS Arms Control and Regional Security Working Group* (Pracovní skupina pro oblast kontroly zbrojení a regionální bezpečnosti)
- *AKP Adalet ve Kalkınma Partisi* (Strana spravedlnosti a pokroku)
- *EU Evropská unie*
- *OOP Organizace pro osvobození Palestiny*
- *OSN Organizace spojených národů*
- *PID Palestinský islámský džihád*
- *SSSR Svaz sovětských socialistických republik*
- *TIPH Temporary International Presence in the City of Hebron* (Dočasná mezinárodní přítomnost ve městě Hebron)
- *TOBB Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği* (Ústřední svaz obchodních a průmyslových komor a komoditních burz Turecké republiky)
- *USA United States of America* (Spojené státy americké)

Úvod

Ačkoliv se o ukončení izraelsko-palestinského konfliktu pokoušejí různí mezinárodní aktéři již od konce studené války, jejich snahy byly doposud marné. Ani téměř čtvrt století trávající mírový proces zatím nenastolil trvalé řešení a období křehkého míru jsou pravidelně střídána vlnami vzájemného násilí (naposledy v létě 2014). Konflikt na území dnešního Izraele a Palestiny však nebyl přítomen odjakživa – větší problémy mezi Araby a Židy začaly až v období britského mandátu po první světové válce.¹ Dříve byla „Svatá země“ součástí Osmanské říše, která se po zmíněné válce rozpadla. Její nástupce, Turecká republika, se od své imperiální historie i osmanského odkazu tehdy distancovala a začala budovat silné vazby na Západ. Na dlouhá léta ztratila zájem intervenovat na Blízkém východě, což se změnilo až po skončení studené války, kdy se turecké zahraniční politice otevřelo širší pole působnosti. Tehdy se objevily první snahy Turecka stát se mediátorem v izraelsko-palestinském konfliktu, které pokračovaly i v dalších letech, i když průlom zatím nepřinesly.

Turecko je státem s výjimečným postavením, neboť je na jednu stranu zemí dotyčného regionu a součástí islámské civilizace, na druhou stranu je blízkým partnerem Spojených států amerických, které jsou však i klíčovým partnerem Izraele – existuje zde tedy potenciál pro dobré vztahy s oběma stranami konfliktu. Ačkoliv v éře vlády turecké Strany spravedlnosti a pokroku (AKP) došlo k postupnému zhoršování vztahů s Izraelem, které vyvrcholilo přerušáním diplomatických styků v září 2011, omluva Izraele za smrt tureckých občanů na lodi *Mavi Marmara*, vyslovená na jaře roku 2013, odstartovala opětovné sbližování těchto dvou zemí. Pokud v budoucnu dojde k normalizaci vzájemných vztahů, existuje ještě nějaká šance, že se z Turecka stane úspěšný mediátor izraelsko-palestinského konfliktu?

Mediační role v tomto konfliktu byla a je tradičně hrána Západem, přesto právě regionální aktér by vzhledem ke kulturní a geografické blízkosti mohl mít větší naději na úspěch. V rétorice současných představitelů Turecka se navíc stále častěji objevuje představa země jakožto důležitého hráče na poli mediace a řešení mezinárodních konfliktů.² Mohlo by to být právě Turecko, kdo izraelsko-palestinský konflikt vyřeší?

---

¹ Marek Čejka, *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu* (Brno: Barrister & Principal, 2013), 29,31.

² Podle webu tureckého ministerstva zahraničí jsou řešení konfliktů a mediace již dlouho zařazeny mezi klíčové otázky: „Turecko přikládá mimořádný význam preventivní diplomacii, v mnoha regionech je vůbec prvním, kdo

Izraelsko-palestinský konflikt je i mnoho dekad od svého vzniku stále jedním z nejzávažnějších problémů mezinárodní bezpečnosti, a zkoumání možností jeho řešení je tedy vysoce aktuální. Turecko má výjimečné postavení, z kterého plyne potenciál pro mediaci. Tento potenciál však zatím příliš prozkoumán není. Ačkoliv jsou momentálně diplomatické styky Turecka a Izraele přerušeny, je pravděpodobné, že v budoucnu dojde k jejich normalizaci. Po ní by Ankara v mírovém procesu mohla hrát roli.

Tato diplomová práce se pokusí na základě analýzy předchozích tureckých mediačních pokusů a nezávislých proměnných působících na hypotetický budoucí mediační proces zodpovědět dvě výzkumné otázky: *Může se Turecko v budoucnu stát úspěšným mediátorem izraelsko-palestinského konfliktu? Pokud ano, jaké podmínky musí být za tímto účelem naplněny?* Předběžnou hypotézou je, že Turecko by se úspěšným mediátorem konfliktu stát mohlo, ovšem pouze v případě obnovení diplomatických styků mezi Tureckem a Izraelem a zlepšení vzájemných vztahů. Je však pravděpodobné, že kromě této nutné podmínky budou muset být naplněny ještě podmínky jiné.

Práce je instrumentální jednopřípadovou studií. Jejím cílem je jak průzkum tureckého potenciálu mediovat izraelsko-palestinský konflikt, tak zkoumání fenoménu mediace jako takového. Na základě odborné literatury z oblasti řešení konfliktů bude mediace nejprve definována a následně bude na základě závislých a nezávislých proměnných mediačního procesu vytvořen analytický rámec. Naše definice nám pomůže identifikovat v minulosti momenty turecké mediace, které pak budeme analyzovat pomocí tohoto rámce. Takto odhalíme možné příčiny minulých (ne)úspěchů. Na závěr budeme aktuální stav konfliktu zkoumat optikou minulých zkušeností a analytického rámce a budeme hledat odpovědi na naše výzkumné otázky.

Text je rozdělen do tří hlavních kapitol. První kapitola je teoretická, představí nejprve koncept mediace, závislé a nezávislé proměnné a nakonec je dá do souvislosti formou analytického rámce. Druhá kapitola bude faktografická a nabídne stručný přehled izraelsko-palestinského konfliktu, přičemž důraz bude kladen zejména na mírový proces a roli Turecka

---

přichází s pokusy o mediaci, a aktivně usiluje o mírové vyřešení konfliktů.“ Roku 2010 Turecko společně s Finskem iniciovalo založení skupiny „Friends of Mediation Group“ pod záštitou OSN („Resolution of Conflicts and Mediation,“ oficiální web tureckého ministerstva zahraničí, <http://www.mfa.gov.tr/resolution-of-conflicts-and-mediation.en.mfa> (staženo 27. 4. 2014)). Podle bývalého tureckého ministra zahraničí a současného premiéra Ahmeta Davutoğlu má Turecko výjimečné postavení vzhledem ke své geografické poloze, historii a kultuře, které ho činí ideálním mediátorem. (Ahmet Davutoğlu, „Turkey’s Mediation: Critical Reflections from the Field,“ *Middle East Policy* XX, No. 1 (Spring 2013): 90).

v něm. Závěrečná, analytická kapitola se nejprve soustředí na identifikaci momentů turecké mediace, následně určí míru jejich úspěšnosti a možné příčiny minulých (ne)úspěchů. Nakonec bude provedena analýza budoucího potenciálu a zodpovězeny výzkumné otázky.

Teoretická část práce čerpá z odborné literatury z oblasti bezpečnostních studií, která jsou podoborem mezinárodních vztahů. Ačkoliv mezinárodní mediace není novým fenoménem, výzkum se jí začal věnovat poměrně nedávno, na přelomu 60. a 70. let 20. století. Pohledů na mediaci je mnoho a zatím nedošlo k jednotnému konsenzu ohledně jejího vymezení. Proto práce nevychází pouze z jednoho náhodně vybraného přístupu, ale podává všeobecný přehled zkoumání tohoto fenoménu a následně dospívá k syntéze více přístupů. Využita byla monografie autorů Paula Diehla a Michaela Greiga z roku 2012,³ která se na téma mezinárodní mediace konkrétně zaměřuje, a dále sborníky a monografie z oblastí řešení a zvládání konfliktů a diplomacie, pod které koncept mediace spadá. Obzvláště užitečným se ukázal sborník autorů Druckmana a Diehla,⁴ zaměřený na řešení konfliktů. Vzhledem k jeho fyzické nedostupnosti byly texty v něm obsažené vyhledány v odborných časopisech, odkud byly sesbírány. Přestože tak na něj není přímo odkazováno, posloužil jako cenný odrazový můstek. Mezi monografiemi se jako nejprínosnější ukázaly práce od Wallensteena⁵ a Zartmana.⁶

Druhá kapitola se zaměřuje jak na izraelsko-palestinský konflikt jako takový, tak také na roli Turecka v jeho řešení. První zmíněné téma bylo zpracováno na základě odborné historické literatury. U případů, jakým je izraelsko-palestinský konflikt, může hrozit nebezpečí zaujatosti autora. Proto je při sběru informací nutná jistá dávka obezřetnosti. Vzhledem k tomu, že část věnující se tomuto konfliktu je spíše popisná, je však možné použít i takové zdroje. Pro jistotu však autorka srovnávala vždy několik zdrojů. Publikaci českého autora Marka Čejky,⁷ ale také autorů izraelských,⁸ palestinských⁹ i anglosaských.¹⁰

---

³ J. Michael Greig a Paul F. Diehl, *International Mediation* (Cambridge: Polity, 2012).

⁴ Daniel Druckman a Paul F. Diehl, eds., *Conflict Resolution* (London: Sage Publications, 2006).

⁵ Peter Wallenstein, *Understanding Conflict Resolution: War, Peace, and the Global System* (London: SAGE Publications, 2002).

⁶ I. William Zartman, *Negotiation and Conflict Management: Essays on Theory and Practice* (Abingdon: Routledge, 2008).

⁷ Čejka, *Izrael a Palestina*.

⁸ Srov.: Avi Shlaim, *Israel and Palestine: Reappraisals, Revisions, Refutations* (London: Verso, 2009); Itamar Rabinovich, *Waging Peace: Israel and the Arabs 1948-2003* (Princeton, N.J.: Princeton University Press, 2004).

⁹ Hasan Afif El-Hasan, *Israel or Palestine? Is the Two-State Solution Already Dead?: A Political and Military History of the Palestinian-Israeli Conflict* (New York: Algora Pub., 2010).

¹⁰ Srov.: Jonathan Schanzer, *Hamas vs. Fatah: The Struggle for Palestine* (New York: Palgrave Macmillan, 2008);

Jelikož téma turecké mediace izraelsko-palestinského konfliktu není v odborné literatuře příliš prozkoumáno, množství literatury je omezené. Asi nejnovějším příspěvkem na toto téma je sborník *Turkey & Its Neighbors: Foreign Relations in Transition* z roku 2012, konkrétně kapitola věnovaná blízkovýchodnímu regionu.¹¹ Dále byl využit článek tureckých autorek Altunisikové a Cuhadarové „Turkey’s Search for a Third Party Role in Arab-Israeli Conflicts: A Neutral Facilitator or a Principal Power Mediator?“,¹² otištěný roku 2010. Tématem se zabývá také článek „Turkey’s Role in Resolving the Middle East Conflicts“ z roku 2011,¹³ nicméně je nutno podotknout, že jeho autor se v mnohém inspiroval článkem tureckých autorek a valnou většinu informací od nich přebírá. První dva zmíněné texty navíc po stránce metodologické trpí jistými nedostatky. Tocci a Walker mediaci vůbec nedefinují a úvodní definici mediace nenabízí ani článek od Altunisikové a Cuhadarové. Autorky termín „mediation“ užívají ekvivalentně s termínem „third party role“, který ale může zahrnovat i jiné než mediační role. Jejich vymezení konceptu je tak ve výsledku široké a vágní. Szymański jediný v úvodu článku mediaci přímo definuje, přičemž se přiklání k definici Jacoba Bercovitche, přesto však jako předchozí autoři dochází ke stejným výsledkům založeným na vágním pojetí definice. I když texty posloužily jako cenný zdroj informací, tato diplomová práce si klade za cíl doplnit nedostatky těchto textů na rovině metodologické. Zároveň analýzu také obohacuje o aktuální vývoj z posledních let, který ve výše zmiňovaných pracích chybí.

Pro faktografickou část práce byla využita nejen literatura, tak také prameny: oficiální internetové stránky tureckého ministerstva zahraničí a archivy anglických mutací hlavních tureckých periodik. Prvním z nich je deník *Hürriyet Daily News*, který se názorově profiluje jakožto sekulární periodikum na pravém středu politického spektra. Vzhledem ke svému zaměření nepodporuje vládnoucí AKP. Dalším je deník *Today’s Zaman*, spojovaný s hnutím islámského vůdce Fetullaha Gülena, který můžeme, v kontrastu k *Hürriyetu*, charakterizovat jakožto advokáta umírněného islámu. Až do nedávného rozkolu mezi gülenovským hnutím a

---

Colin Knox a Padraic Quirk, *Peace Building in Northern Ireland, Israel and South Africa: Transition, Transformation and Reconciliation* (New York, N.Y.: Palgrave Macmillan, 2000).

¹¹ Nathalie Tocci a Joshua W. Walker, „From Confrontation to Engagement: Turkey and the Middle East,“ in *Turkey & Its Neighbors: Foreign Relations in Transition*, eds. Ronald H. Linden et al. (Boulder: Lynne Rienner Publishers, 2012), 35-60.

¹² Meliha Altunisik a Esra Cuhadar, „Turkey’s Search for a Third Party Role in Arab-Israeli Conflicts: A Neutral Facilitator or a Principal Power Mediator?,“ *Mediterranean Politics* 15, No. 3 (November 2010): 371-392.

¹³ Adam Szymański, „Turkey’s Role in Resolving the Middle East Conflicts,“ *International Issues & Slovak Foreign Policy Affairs* XX, No. 2 (2011): 71-84.

prezidentem Erdoğanem patřily noviny mezi sympatizanty AKP. Posledním z periodik, která byla v práci využita, je deník *Daily Sabah* s vazbami na AKP, mezi jejíž příznivce patří. Pro přehled aktuální situace v poslední části analýzy byly využity i další důvěryhodná periodika, např. *The Guardian* nebo *The Economist*.

1 Co je to mediace a jak ji zkoumat

Tato kapitola představí teoretický rámec, jenž je nezbytný pro zkoumání turecké mediace izraelsko-palestinského konfliktu. Soustředí se nejprve na koncept mediace v mezinárodních vztazích jako takový, následně budou představeny závislé a nezávislé proměnné mediačního procesu, na jejichž základě bude v závěru kapitoly vytvořen analytický rámec. Ten bude v poslední kapitole této práce využit jako ústřední nástroj analýzy.

1.1 Mediace v mezinárodních vztazích: definice konceptu

Co je to vlastně mediace a jak ji můžeme definovat? V Chartě OSN, respektive jejím 33. článku, ji najdeme uvedenou jako jeden z nenásilných způsobů řešení konfliktů v mezinárodních vztazích.¹⁴ Ačkoliv tedy není novým fenoménem, výzkum v rámci oboru mezinárodních vztahů se jí začal věnovat poměrně nedávno, na přelomu 60. a 70. let 20. století.¹⁵ Mediace však samozřejmě není využívána pouze na rovině mezinárodní a často se s ní setkáváme i na dalších úrovních společnosti, zejména u konfliktů v oblasti mezilidských vztahů, kde se tento postup často využívá jako alternativa k soudním řízením.¹⁶ Mediace je tudíž předmětem zkoumání i v rámci jiných vědních disciplín – bohatá literatura věnující se této problematice existuje zejména v oblasti sociologie a práva. Tématem této diplomové práce je nicméně právě mediace mezinárodní, proto se následující zkoumání mediace soustředí pouze na její využití v mezinárodních vztazích a pod pojmem „mediace“ bude nadále chápáno toto užší vymezení.

Dosavadní výzkum zatím nedospěl k jednotnému konsenzu ohledně definice mediace, a vymezení konceptu se tak v odborné literatuře různí.¹⁷ Jelikož řada badatelů zabývajících se problematikou konfliktů definuje mediaci odlišně, v této podkapitole se pokusíme shrnout různorodé pohledy na mediaci a následně nalézt definici pro naši analýzu. Při hledání definic bylo prostudováno velké množství odborné literatury, příspěvky zaměřené na mediaci ale ne vždy obsahují přesné vymezení, nebo přebírají definice jiných autorů. Tato kapitola bude pracovat

---

¹⁴ The United Nations, „Charter of the United Nations,“ Chapter VI, Article 33, 26. 6. 1945, <http://www.un.org/en/documents/charter/chapter6.shtml>.

¹⁵ Marieke Kleiboer, „Understanding Success and Failure of International Mediation,“ *The Journal of Conflict Resolution* 40, No. 2 (June 1996): 360.

¹⁶ James A. Schellenberg, *Conflict Resolution: Theory, Research, and Practice* (Albany: State University of New York Press, 1996), 183.

¹⁷ Jacob Bercovitch, „Mediation and Conflict Resolution,“ in *The SAGE Handbook of Conflict Resolution*, eds. Jacob Bercovitch, Victor Kremenyuk a I. William Zartman (London: SAGE Publications Ltd., 2009), 342.

celkem s 16 různými vymezeními (kromě definic z odborné literatury přihlédneme i k vymezení vyplývajícím z popisu v Chartě OSN), která se podařilo shromáždit a která představují reprezentativní vzorek realizovaného bádání. Další postup bude následující: spíše než na doslovný výčet těchto definic se soustředíme na jednotlivé rysy, které bývají mediaci připisovány a z nichž se jednotlivé definice skládají. Poté se zaměříme na výskyt těchto aspektů napříč definicemi a pokusíme se najít společné průsečíky. Závěrem z těchto průsečíků sestavíme vlastní definici, která se stane našim východiskem pro zkoumání turecké mediace izraelsko-palestinského konfliktu.

I když jednotliví autoři vymezují mediaci různě, všichni se shodují na tom, že je součástí zvládání (*conflict management*) či řešení konfliktů (*conflict resolution*). Tyto dva pojmy jsou si velmi blízké, avšak, jak říká Wallensteen, zatímco při zvládání konfliktů jde o to snížit nebezpečí krize, dosáhnout alespoň jisté úrovně vzájemné důvěry mezi znesvářenými stranami a zmírnit utrpení, řešení konfliktů je ambicióznější, zaměřuje se na samotné jádro problému, na klíčové neshody stran, které konflikt živí.¹⁸

Alespoň jednu z těchto dvou oblastí najdeme ve všech zkoumaných definicích, v některých z nich explicitně: Bercovitch mediaci popisuje jako „proces“ zvládání konfliktu,¹⁹ Moore jako „proces“ řešení konfliktu;²⁰ Beardsley ji, podobně jako Wallensteen,²¹ definuje jako „zapojení třetí strany“ do zvládání a řešení konfliktů.²² Dle Walla, Starka a Standiferové je mediace „jednou z nejstarších forem řešení konfliktů“.²³ Kleiboerová ji považuje za jednu z „forem“,²⁴ zatímco Greig a Diehl za „nástroj“ zvládání konfliktů.²⁵ Encyklopedie diplomacie od Berridgea a Jamese uvádí hned dvě definice, přičemž ta užší popisuje mediaci jako „aktivní hledání řešení konfliktu třetí stranou“.²⁶ V neposlední řadě, již zmiňovaná Charta OSN uvádí mediaci jakožto „prostředek“ k řešení konfliktu,²⁷ kterýžto rys najdeme i v Merrillsově vymezení.²⁸

---

¹⁸ Wallensteen, *Understanding Conflict*, 5.

¹⁹ Bercovitch, „Mediation and Conflict“, 343.

²⁰ Christopher W. Moore, *Mediation Process: Practical Strategies for Resolving Conflict* (Somerset, NJ: John Wiley & Sons, 2014), 8.

²¹ Wallensteen na rozdíl od Beardsleyho zmiňuje pouze řešení konfliktů (Wallensteen, *Understanding Conflict*, 280.).

²² Kyle Beardsley, *The Mediation Dilemma* (Ithaca, NY: Cornell University Press, 2011), 3.

²³ James A. Wall Jr., John B. Stark a Rhett L. Standifer, „Mediation: A Current Review and Theory Development“, *The Journal Of Conflict Resolution* 45, No. 3 (June 2001): 370.

²⁴ Kleiboer, „Understanding Success“, 360.

²⁵ Greig a Diehl, *International*, 2.

²⁶ G. R. Berridge a Alan James, *A Dictionary of Diplomacy* (New York: Palgrave Macmillan, 2003), 171.

²⁷ The United Nations, „Charter of the United Nations“, Chapter VI, Article 33, 26. 6. 1945,

Jiné definice propojení mediace s oblastmi zvládání a řešení konfliktů vyjadřují implicitněji, prostřednictvím vymezení jejího cíle. Druhá, širší definice z již zmiňované encyklopedie diplomacie říká, že účelem mediace je „prosadit vyjednání řešení konfliktu“.²⁹ Dle Zartmana,³⁰ Schellenberga³¹ i Jeonga³² je účelem mediační aktivity dosáhnout urovnání konfliktu, Stern a Druckman mediaci přisuzují záměr pomoci sporným stranám dosáhnout „shody, jež by vedla k trvalým dohodám“.³³ Mediačním cílem podle Younga je usnadnit urovnání neshod mezi protivníky.³⁴ Podobné vymezení cílů mediace najdeme ale i u Moorea,³⁵ Kleiboerové³⁶ a Greiga s Diehlem,³⁷ čímž je v jejich definicích propojení s oblastmi řešení a zvládání konfliktů ještě umocněno.

Co se cílů mediace týče, v mnoha definicích narazíme na další specifikaci: cílem je nejen dosáhnout ukončení konfliktu mezi stranami sporu, nýbrž docílit takového urovnání, jež bude uspokojivé pro všechny sporné strany.³⁸ Tuto podmínku nalezneme v obou definicích z encyklopedie diplomacie,³⁹ u Jeonga,⁴⁰ Sterna a Druckmana,⁴¹ Schellenberga,⁴² Moorea⁴³ a Zartmana – ten navíc dodává, že dohoda musí být uspokojivá nejen pro všechny strany sporu, nýbrž musí vyhovovat i zájmům samotného mediátora.⁴⁴

<http://www.un.org/en/documents/charter/chapter6.shtml>.

²⁸ J. G. Merrills, *International Dispute Settlement* (New York: Cambridge University Press, 2011), 27.

²⁹ Berridge a James, *A Dictionary*, 171.

³⁰ Zartman, *Negotiation and Conflict*, 155.

³¹ Schellenberg, *Conflict Resolution*, 182.

³² Ho-Won Jeong, *Conflict Management and Resolution: An Introduction* (Abingdon: Routledge, 2010), 172.

³³ Paul C. Stern a Daniel Druckman, „Evaluating Interventions in History: The Case of International Conflict Resolution,“ in *International Conflict Resolution after the Cold War*, eds. Paul C. Stern a Daniel Druckman (Washington, D.C.: National Academy Press, 2000), 44.

³⁴ Oran R. Young, „Intermediaries: Additional Thoughts on Third Parties,“ *The Journal of Conflict Resolution* 16, No. 1 (March 1972): 52.

³⁵ Moore, *Mediation Process*, 8.

³⁶ Kleiboer, „Understanding Success,“ 360.

³⁷ Greig a Diehl, *International*, 2.

³⁸ U Jeonga a Berridgea s Jamesem se objevuje formulace „negotiated settlement“, jež implikuje, že vyřešení je výsledkem jednání, tudíž ho spolu vyjednávají sporné strany. Z toho vyplývá, že jde o řešení pro obě strany přijatelné. Stejná logika byla použita u Sterna s Druckmanem, kteří užívají formulace „common ground“ a „lasting agreements“.

³⁹ Berridge a James, *A Dictionary*, 171.

⁴⁰ Jeong, *Conflict Management*, 172.

⁴¹ Stern a Druckman, „Evaluating Interventions,“ 44.

⁴² Schellenberg, *Conflict Resolution*, 182.

⁴³ Moore, *Mediation Process*, 8.

⁴⁴ Zartman, *Negotiation and Conflict*, 155.

Kromě cílů někteří autoři mediaci vymezují i pomocí strategie, kterou užívá. Často se objevuje takový pohled, že mediace k vyřešení konfliktu napomáhá tak, že posiluje komunikaci mezi spornými stranami a usnadňuje jejich vzájemný kontakt.⁴⁵ Moore k této aktivitě mediátora přidává i strategii zlepšování vztahů mezi stranami sporu. Toto však není jediná strategie, další možností je nahlížet mediátora jako aktivního aktéra, který navrhuje řešení, předsedá jednáním nebo dokonce vůči stranám užívá slibů či hrozeb.⁴⁶ Jsou i obecnější strategie – Bercovitchův mediátor cíle dosahuje tak, že „mění vnímání nebo chování“ sporných stran.⁴⁷ Široká definice Berridgea a Jonese dokonce strategii vymezuje jako „jakoukoliv diplomatickou aktivitu jakékoliv kvality a míry“.⁴⁸

Dalším neoddiskutovatelným rysem mediace, respektive mediátora, je to, že se jedná o třetí stranu, tedy entitu, která sama není součástí sporu a přichází z vnějšku. Tento prvek zahrnují všichni zmiňovaní autoři. O čem již shoda nepanuje, je nutnost neutrality tohoto mediátora. Zatímco ve většině zkoumaných prací není neutralita mediátora podmínkou mediace, některé definice ji zahrnují.⁴⁹

I když mediátor nemusí být nutně neutrální, pro některé autory je klíčovou charakteristikou to, že se na této třetí straně shodli všichni aktéři konfliktu, mediátor je tudíž akceptovatelný pro všechny – všichni souhlasí s jeho zapojením do řešení konfliktu.⁵⁰ Charakter tohoto zapojení je rovněž předmětem některých definic, a to velmi častým. Schellenberg například píše, že mediace je soukromým a důvěrným procesem. Pro mnohé jsou určujícími prvky mediace nenásilnost⁵¹ a zároveň její právní nezávaznost,⁵² které ji odlišují od jiných způsobů zvládnání a řešení konfliktů

---

⁴⁵ Těmito autory jsou Jeong (Jeong, *Conflict Management*, 172.), Schellenberg (Schellenberg, *Conflict Resolution*, 182.), Merrills (Merrills, *International Dispute*, 26.) a Moore (Moore, *Mediation Process*, 8.).

⁴⁶ Toto zmiňují Berridge a James (Berridge a James, *A Dictionary*, 171.) a Merrills (Merrills, *International Dispute*, 26.).

⁴⁷ Bercovitch, „Mediation and Conflict,“ 343.

⁴⁸ Berridge a James, *A Dictionary*, 171.

⁴⁹ Viz Berridge a James, *A Dictionary*, 171; Jeong, *Conflict Management*, 172; Schellenberg, *Conflict Resolution*, 182; a Zartman, *Negotiation and Conflict*, 155.

⁵⁰ Viz Beardsley, *The Mediation*, 3; Bercovitch, „Mediation and Conflict,“ 343; Jeong, *Conflict Management*, 172; Merrills, *International Dispute*, 26; Moore, *Mediation Process*, 8; a Schellenberg, *Conflict Resolution*, 182.

⁵¹ Viz Beardsley, *The Mediation*, 3; Bercovitch, „Mediation and Conflict,“ 343; Berridge a James, *A Dictionary*, 171; The United Nations, „Charter of the United Nations,“ Chapter VI, Article 33, 26. 6. 1945, <http://www.un.org/en/documents/charter/chapter6.shtml>; Jeong, *Conflict Management*, 172; Kleiboer, „Understanding Success,“ 360; Merrills, *International Dispute*, 26; a Zartman, *Negotiation and Conflict*, 155.

⁵² Viz Beardsley, *The Mediation*, 3; Bercovitch, „Mediation and Conflict,“ 343; Jeong, *Conflict Management*, 172; Merrills, *International Dispute*, 26; Schellenberg, *Conflict Resolution*, 182; Moore, *Mediation Process*, 8; Wall, Stark a Standifer, „Mediation: A Current,“ 370; a Zartman, *Negotiation and Conflict*, 155.

za pomoci třetí strany (např. arbitráž). Tato nezávaznost se týká jak toho, že strany sporu nejsou zavázány přijmout mediátorovo řešení, tak také toho, že mediátor není právně odpovědný za řešení, které se strany nakonec rozhodnou přijmout.⁵³ Zartman proto dodává, že mediace je „politickým procesem“.⁵⁴

Jedním ze způsobů řešení konfliktů jsou i vyjednávání (*negotiations*), přičemž jejich vztah s mediací se také objevuje v různých definicích. Zatímco někteří mediaci považují za podtyp vyjednávání,⁵⁵ jiní ji odlišují jako doplnění či proces, který s vyjednáváním sice souvisí, ale není s ním totožný.⁵⁶

Nyní jsme popsali různé znaky, které bývají mediaci přisuzovány. Abychom však mohli naše závěry shrnout a vytvořit vlastní definici, je potřeba naše zjištění zpřehlednit. Za tímto účelem byla vytvořena tabulka výskytu rysů mediace napříč definicemi (Tabulka č. 1). V tabulce jsme seřadili jednotlivé rysy mediace podle počtu výskytů v definicích, abychom našli znaky, o kterých panuje nejvyšší shoda. Do naší definice budou zahrnuty všechny rysy, které se objevily ve více než třetině případů (6 definic a více). Toto číslo bylo zvoleno z toho důvodu, že naše vymezení si klade za cíl nalézt kompromis mezi dosavadními definicemi. Cílem je nevymezovat mediaci ani příliš široce, ani příliš úzce, přičemž právě tyto tendence by mohly hrozit, pokud bychom použili číslo nižší či vyšší.

Pro účely naší diplomové práce budeme nadále mediaci definovat následovně: *Mediace je jevem, ke kterému dochází při řešení či zvládnutí konfliktů, když vnější aktér – třetí strana, na jejímž výběru a zapojení se shodnou všechny strany sporu, dobrovolně vstupuje do konfliktu, aby sporným stranám nenásilným a nezávazným způsobem napomohla nalézt řešení, jež bude pro všechny tyto strany uspokojivé.*

---

⁵³ Schellenberg, *Conflict Resolution*, 182.

⁵⁴ Zartman, *Negotiation and Conflict*, 155.

⁵⁵ Viz Greig a Diehl, *International*, 2; Schellenberg, *Conflict Resolution*, 182; a Zartman, *Negotiation and Conflict*, 155.

⁵⁶ Viz Bercovitch, „Mediation and Conflict,“ 343; Jeong, *Conflict Management*, 172; Merrills, *International Dispute*, 26; a Moore, *Mediation Process*, 8.

	<i>Beardsley (2011)</i>	<i>Bercovitch (2009)</i>	<i>Berridge & James A (2003)</i>	<i>Berridge & James B (2003)</i>	<i>Greig & Diehl (2012)</i>	<i>Charta OSN</i>	<i>Jeong (2010)</i>	<i>Kleiboer (1996)</i>	<i>Merrills (2011)</i>	<i>Moore (2014)</i>	<i>Schellenberg (1996)</i>	<i>Stern & Druckman (2000)</i>	<i>Wall, Stark & Standifer (2001)</i>	<i>Wallensteen (2002)</i>	<i>Young (1972)</i>	<i>Zartman (2008)</i>	ČETNOST
spadá do oblasti řešení či zvládnání konfliktů	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	16
mediátorem je 3. strana	+	+	+	+	+	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	15
nenásilný charakter mediace	+	+	-	+	-	+	+	+	+	-	-	-	-	-	-	+	8
nezávazný charakter mediace	+	+	-	-	-	-	+	-	+	+	+	-	+	-	-	+	8
řešení konfliktu musí být uspokojivé pro všechny sporné strany	-	-	+	+	-	-	+	-	-	+	+	+	-	-	-	+	7
souhlas všech stran s výběrem mediátora a jeho zapojením	+	+	-	-	-	-	+	-	+	+	+	-	-	-	-	-	6
nutná neutralita mediátora	-	-	+	-	-	-	+	-	-	-	+	-	-	-	-	+	4
mediace ≠ vyjednávání	-	+	-	-	-	-	+	-	+	+	-	-	-	-	-	-	4
strategie: usnadnění komunikace	-	-	-	-	-	-	+	-	+	+	+	-	-	-	-	-	4
mediace jako součást/podtyp vyjednávání	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	+	3
strategie: mediátor jako aktivní aktér	-	-	+	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	2
důvěrný charakter mediace	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	1
mediace je politický proces	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	1
řešení konfliktu musí být uspokojivé pro mediátora	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	1
strategie: jakákoliv diplomatická aktivita	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
strategie: zlepšit vztahy sporných stran	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	1
strategie: změnit vnímání či chování sporných stran	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1

Tabulka č. 1: výskyt jednotlivých rysů mediace napříč definicemi

1.2 Mediační proces: závislé proměnné

Nyní se již dostáváme k výzkumným otázkám této práce, které zní následovně: *Může se Turecko v budoucnu stát úspěšným mediátorem izraelsko-palestinského konfliktu? Pokud ano, jaké podmínky musí být za tímto účelem naplněny?* Klíčem k nalezení námi hledaných odpovědí je zkoumání závislých proměnných mediačního procesu, jež jsou podmíněny množstvím dalších proměnných nezávislých – těm se ale budeme blíže věnovat až v další podkapitole.

Jako první ze závislých proměnných můžeme chápat vůbec samotnou existenci mediace. Zda dojde či nedojde k využití mediace při zvládnání či řešení určitého konfliktu totiž závisí na mnoha faktorech. Abychom mohli zhodnotit šance Turecka ohledně potenciální mediační role, je nutné nejprve v izraelsko-palestinském konfliktu stanovit šance mediace samotné, bez ohledu na identitu mediátora. Když provedeme tento první krok, můžeme přejít k další z proměnných, a sice k výběru mediátora.

Za předpokladu, že se sporné strany shodnou na tom, že chtějí zapojit do řešení konfliktu aktéra z vnějšku, je tu otázka, kdo se tímto aktérem stane. Vzhledem k tomu, že dle naší definice mediace musí mediátor do konfliktu přijít dobrovolně (ať už z vlastní iniciativy nebo na vyzvání sporných stran) a zároveň musí být přijatelný pro všechny strany sporu, je možnost výběru omezená, neboť musí panovat shoda mezi potenciálním mediátorem a všemi spornými stranami. Tato shoda opět závisí na řadě dalších faktorů. I když tedy dojde ke splnění první podmínky – dohodě izraelské a palestinské strany na zapojení mediátora – stále je nutné splnění dalších podmínek pro to, aby se mediátorem mohlo stát zrovna Turecko.

Právě jsme popsali dvě závislé proměnné, které nám pomohou najít odpověď na otázku, zda se Turecko v budoucnu může stát mediátorem izraelsko-palestinského konfliktu a za jakých podmínek. Teď je načase se soustředit na druhou část naší výzkumné otázky, která se týká úspěšnosti této mediace a jejích podmínek. Pokud opravdu dojde k situaci, kdy se Turecko stane mediátorem, jaké podmínky musí nastat, aby bylo mediátorem úspěšným? Výsledek mediace a z něj vyplývající (ne)úspěch je naší další závislou proměnnou. Na tomto místě je ze všeho nejdříve nutné vymezit, kdy můžeme mediátora označit za úspěšného a kdy ne. Vzhledem k tomu, že úspěch je sám o sobě abstraktním pojmem, jeho chápání se mnohdy různí.

Například Bercovitch a Jackson navrhují dva způsoby pojetí – úspěšnost mediace podle nich můžeme hodnotit buď na základě subjektivních, nebo objektivních kritérií. První přístup se odvíjí od vnímání sporných stran. Mediace je považována za úspěšnou, pokud jsou s jejím výsledkem

spokojené strany sporu, a to i v případech, kdy nedojde k úplnému vyřešení konfliktu. Druhý přístup oproti tomu staví na objektivně měřitelných kritériích, která vyjadřují rozsah změn, kterých bylo mediací dosaženo: zde se ptáme, zda došlo k zastavení násilí, zda byly strany přivedeny k dialogu, nebo zda bylo dosaženo vzájemné dohody mezi stranami (dále nás může zajímat rychlost, s jakou bylo dosaženo vyjednání této dohody, počet otázek, které se dohodou vyřešily, jak kleslo množství ozbrojených střetů atd.). Ani jedno z těchto dvou pojetí neoznačují za dostatečné, neboť výhradně objektivní či výhradně subjektivní kritéria plně nepostihují složitou dynamiku mediačního procesu.⁵⁷

Nejednotnost pojetí úspěchu zmiňuje i Kleiboerová, přičemž mezi autory vidí tři různé tendence – zatímco někteří se konceptualizaci úspěchu vyhnuli úplně, další předkládají vlastní vymezení úspěchu, které je však často příliš úzké, nebo naopak příliš vágní, aby mohlo být univerzálně použitelné. Třetí skupina autorů pak vychází ze subjektivního pojetí úspěšnosti. Tento postup však Kleiboerová také vidí jako problematický, neboť vnímání stran a jejich zájmy se často mění a nejsou vždy jasné, jde tudíž o těžko uchopitelné veličiny.⁵⁸

Wall a Lynnová v návaznosti na Kressela a Pruittta zmiňují pět kategorií výsledků mediace, které můžeme chápat jako indikátory úspěchu: dosažení dohody/vyřešení; zlepšení vztahu mezi spornými stranami; férovější dohody a více kompromisu; míra dodržování vyjednané dohody; a spokojenost sporných stran.⁵⁹ Pokud se vrátíme k Bercovitchovu rozdělení, můžeme říci, že i zde byla využita jak objektivní, tak subjektivní kritéria.

Greig a Diehl se k definici úspěšné mediace snaží dojít z opačné strany a popisují, co je podle nich určitě neúspěchem: „Mediace, při které není dosaženo žádného příměří ani dohody, přičemž se nakonec obě strany uchýlí zpět na bitevní pole, dokud si jedna z nich tu druhou nepodrobí, je dozajista selháním.“⁶⁰ Dále dodávají, že ačkoliv jako úspěch bývá zpravidla označováno dosažení trvalého míru a například krátkodobá příměří někdy mohou být spatřována jako neúspěch, v dlouhodobém horizontu mohou i ty napomoci vyřešení konfliktu. Pokud mediace přispěje k jakémukoliv zlepšení vzájemného vztahu sporných stran, můžeme ji podle

---

⁵⁷ Jacob Bercovitch a Richard Jackson, *Conflict Resolution in the Twenty-first Century: Principles, Methods, and Approaches* (Ann Arbor: University of Michigan Press, 2009): 45-46.

⁵⁸ Kleiboer, „Understanding Success,“ 361-362.

⁵⁹ James A. Wall, Jr. a Ann Lynn, „Mediation: A Current Review,“ *The Journal Of Conflict Resolution* 37, No. 1 (March 1993): 171-173.

⁶⁰ Greig a Diehl, *International*, 105.

autorů považovat za úspěšnou. Protože však není vždy snadné toto zlepšení rozpoznat, hranice mezi úspěchem a neúspěchem není vůbec jasná – naše hodnocení závisí hlavně na časovém úseku, za který úspěšnost měříme.⁶¹

Kromě řady nezávislých proměnných úspěch mediace závisí i na další závislé proměnné, a sice na způsobu mediace, užití mediační strategie. Mediační strategie na jednu stranu ovlivňuje výsledek mediace, na druhou stranu je sama ovlivněna množstvím faktorů. Zatímco technik mediace je mnoho, jak dokládá například tabulka sestavená Wallem a Lynnovou,⁶² v zájmu přehlednějšího zkoumání se používají širší kategorie mediačních strategií, do kterých se poté řadí jednotlivé techniky. Typologizací mediačních strategií je hned několik. Peter Carnevale popisuje čtyři typy strategií: integraci (týká se zlepšování vztahů obou stran sporu), nátlak (snaha omezit množství alternativních řešení), kompenzaci (investice vlastních zdrojů do ztraktivňování řešení) a nečinnost (mediátor nechává strany jednat samostatně).⁶³

Mezi rozšířené dělení patří to od Touvalové a Zartmana, kteří rozlišují tři mediační režimy: komunikaci, formulaci a manipulaci. Tyto režimy se vzájemně odlišují mírou mediátorovy aktivity a jeho vkladů. Zatímco komunikátor je spíše pasivním aktérem, jenž plní úlohu komunikačního kanálu, formulátor již zasahuje do jednání předkládáním vlastních názorů, řešení a návrhů, a konečně manipulátor neváhá investovat své zdroje a moc, aby přesvědčil strany o svém řešení, a to buď tak, že výměnou za souhlas stranám nabídne dodatečné výhody, nebo naopak dokáže díky svému vlivu dostat strany v případě nesouhlasu do nevýhodné situace, kteroužto výhružku používá při přesvědčování.⁶⁴

Velmi podobná je i Bercovitchova typologie, která také jednotlivé strategie odlišuje na ose intenzity mediátorova zásahu. Jeho tři strategie jsou pojmenovány trochu odlišně jako komunikačně-facilitační, procedurální a direktivní,⁶⁵ jejich vymezení však v podstatě odpovídá triádě komunikátor-formulátor-manipulátor, i když Bercovitch více zdůrazňuje dimenzi mediátorovy kontroly celého procesu.

---

⁶¹ Greig a Diehl, *International*, 104-106.

⁶² Wall a Lynn, „Mediation,“ 166.

⁶³ Bercovitch a Jackson, *Conflict Resolution*, 44.

⁶⁴ Saadia Touval a I. William Zartman, „International Mediation in the Post-Cold War Era,“ in *Turbulent Peace: The Challenges of Managing International Conflict*, eds. Chester A. Crocker, Fen Osler Hampson a Pamela Aall (Washington, D.C.: United States Institute of Peace Press, 2001), 435-436.

⁶⁵ Bercovitch, „Mediation and Conflict,“ 347.

Tři strategie najdeme i v Kresselově dělení, jež je podle Kleiboerové jedno z nejrozšířenějších. Jeho první kategorií jsou reflektivní strategie, kde je mediátor pasivní, přičemž jeho cílem je získat informace o konfliktu a připravit půdu pro samotnou mediaci. Dalším typem strategií jsou ty nedirektivní, které již zahrnují větší aktivitu, přičemž se soustřeďují na to, aby mediátor sporným stranám vytvořil takové prostředí, v němž budou tyto strany schopny dosáhnout shody, aniž by mediátor musel při samotném vyjednávání výrazněji zasahovat. Poslední kategorií jsou strategie direktivní, kde se již mediátor zapojuje plně, navrhuje vlastní řešení a v zájmu jejich dosažení na strany může vyvíjet nátlak nebo dokonce přistoupit i k jejich manipulaci.⁶⁶

Otázka direktivity se objevuje i u Jeonga, spíše než jako dva póly ji však vidí jako škálu, kde se strategie pohybují od méně k více direktivním. Dále uvádí tři strategie, které se často vzájemně kombinují: přesvědčování, kompenzaci (pozitivní motivace pro strany) a nátlak (negativní motivace). Dále mediaci dělí na tři typy podle cílů mediátora na facilitativní, evaluativní a transformativní mediaci. Zatímco v první strategii se aktivity mediátora soustřeďují na mediační proces jako takový, v evaluativní již zahrnují podstatu konfliktu, přičemž mediátor by měl být schopen zhodnotit argumenty obou stran a navrhnout řešení. Transformativní mediace se pak soustřeďuje na zlepšení vztahů mezi stranami v konfliktu.⁶⁷

Najdeme i typologie, kde nejsou tři, nýbrž pouze dva typy strategií. Wallensteen odlišuje dvě strategie, a to na základě mediátorovy moci: pokud mediátor moc nemá, musí jeho taktika spočívat v umění přesvědčit, předkládání dobrých návrhů a navázání vzájemné důvěry se stranami. Pokud však mediátor moc má, může hrozit použitím síly, což může pomoci přesvědčit sporné strany.⁶⁸ Strategie se však mohou dělit i podle jiných kritérií, například Steinová dělí strategie podle toho, zda se soustřeďují pouze na některou část konfliktu, nebo na konflikt jako celek.⁶⁹

---

⁶⁶ Kleiboer, „Understanding Success,“ 374-375.

⁶⁷ Jeong, *Conflict Management*, 180-183.

⁶⁸ Wallensteen, *Understanding Conflict*, 283-284.

⁶⁹ Bercovitch a Jackson, *Conflict Resolution*, 44.

1.3 Mediační proces: nezávislé proměnné

Zatímco závislé proměnné, které budeme zkoumat, jsou pouze čtyři, nezávislých proměnných je mnohem více. Začneme u samotné existence mediace a faktory, jimiž je podmíněna.

Wall, Stark a Standiferová píší, že základním předpokladem k uskutečnění mediace je rozhodnutí sporných stran zapojit třetí stranu a též souhlas této strany se zapojit. Tato rozhodnutí jsou pak ovlivněna dvěma základními faktory: normami (úzce souvisí s kulturou daného aktéra) a očekávaným užitkem (jak sporné strany, tak mediátor se řídí svými odhady o tom, co jim zapojení do mediace přinese).⁷⁰

Podle Bercovitche zvyšuje pravděpodobnost mediace několik faktorů – mediace je pravděpodobnější, pokud je konflikt složitý a vleklý a sporné strany se dostaly do patové situace, kdy nejsou schopny řešit konflikt samy, ale ani jedna ze stran již není ochotna investovat do pokračování konfliktu, a tudíž jsou připraveny spolupracovat. Kromě toho musí mít každá ze stran, ale i mediátor sám, své důvody, proč s mediací souhlasit. Co se možných motivů mediátora týče, může zde figurovat obava z ohrožení vlastních politických zájmů vlivem rozšíření konfliktu, dále může být mediátor spornými stranami přímo požádán, nebo může vidět mediaci jako prostředek rozšíření vlivu a mezinárodní prestiže. V rozhodnutí však vždy figurují mediátorovy politické zájmy.⁷¹

Touvalová a Zartman tento názor sdílejí – roli podle nich sice hraje touha nastolit mír, mediátor je však vždy motivován i vlastními cíli. Pokud je mediátorem stát, jeho cíle jsou jak defenzivní (obrana sebe sama a svých zájmů), tak ofenzivní (snaha rozšířit svůj stávající vliv), přičemž velice často působí oba typy cílů zároveň.⁷² Co se sporných stran týče, ty s mediací souhlasí, pokud jsou přesvědčeny, že její výsledek pro ně bude příznivější než pokračování konfliktu.⁷³ Strany v mediaci nemusí nutně hledat dosažení kompromisu. Podle Richmonda to může být dokonce právě naopak – některá, většinou ta slabší ze stran může doufat, že mediátor zvnějšku jí pomůže dosáhnout původních cílů, čehož by již sama nebyla schopna. Právě proto se většinou silnější strana konfliktu zdráhá mediátora přijmout, a to i proto, že by tím mohla

---

⁷⁰ Wall, Stark a Standifer, „Mediation: A Current,“ 371-373.

⁷¹ Bercovitch, „Mediation and Conflict,“ 345-346.

⁷² Touval a Zartman, „International Mediation,“ 428.

⁷³ Touval a Zartman, „International Mediation,“ 432.

nepřímo uznat nároky protivníka, popřípadě protivníka samotného, pokud jde například o povstaleckou skupinu. Mediátor tedy v očích sporných stran může plnit různé role: kromě mediování konfliktu s cílem dosažení kompromisu může legitimizovat cíle sporných stran, dále může mediátor sloužit jako posila pro jednu stranu (na úkor oslabení strany druhé), může pomoci sporným stranám zachovat tvář, být spojencem nebo kanálem internacionalizace, jež následně může zajistit mezinárodní pozornost a podporu.⁷⁴ Bercovitch v podobném duchu píše, že strany s mediací souhlasí, pokud v ní vidí prostředek k dosažení vyřešení konfliktu; pokud předpokládají, že mediátor na protivníkovi vymůže ústupky; pokud se chtějí veřejně přihlásit k praxi mírového řešení konfliktů; pokud počítají s mediátorem jako potenciálním obětním beránkem, na kterého budou moci v rámci domácí politiky svalit případný neúspěch; nebo pokud věří, že mediátor bude garantem férového dodržování případné dohody protivníkem.⁷⁵

Jak už bylo naznačeno, důležitým faktorem působícím na započetí mediačního procesu je i načasování. Jelikož mediátor sleduje své zájmy, podle Touvalové se Zartmanem zasáhne zpravidla poté, co konflikt již vyeskaloval, neboť teprve tehdy začne konflikt mediátora buďto ohrožovat (viz defenzivní cíle) nebo mu nabízet možnost rozšíření vlivu (viz ofenzivní cíle). Také strany musí přehodnotit své vzájemné postoje a rozhodnout se přistoupit k mírovému řešení. Toto je zvláště pravděpodobné, pokud dosáhnou bodu vzájemně zraňujícího patu (*mutually hurting stalemate*), a sice stavu, kdy mají všechny sporné strany pocit, že se dostaly do bezvýchodné situace, kdy vlastními silami nejsou schopny dosáhnout svých cílů, konflikt vyhrát ani vyřešit.⁷⁶

Kvantitativní výzkum Michaela Greiga svědčí o tom, že pravděpodobnost výskytu mediace zvyšují jisté faktory: mediace je pravděpodobnější, pokud mezi stranami sporu dochází právě k ozbrojenému konfliktu; mediace je tím pravděpodobnější, čím delší a závažnější konflikt je; změna politického zřízení (zvláště demokratizace) alespoň u jedné ze stran také zvyšuje pravděpodobnost mediace; a strany také častěji žádají o mediaci, pokud je kromě konkrétního protivníka přítomna ještě jiná mezinárodní hrozba.⁷⁷ Ačkoliv je úspěch mediace

---

⁷⁴ Oliver Richmond, „Devious Objectives and the Disputants' View of International Mediation: A Theoretical Framework,“ *The Journal of Peace Research* 35, No. 6 (November 1998): 712-713, 720.

⁷⁵ Bercovitch, „Mediation and Conflict,“ 346.

⁷⁶ Touval a Zartman, „International Mediation,“ 434.

⁷⁷ Michael J. Greig, „Stepping Into the Fray: When Do Mediators Mediate?,“ *American Journal of Political Science* 49, No. 2 (April 2005): 257-261.

nejpravděpodobnější za situace vzájemně zraňujícího patu, data ukazují, že pravděpodobnost, že strany v této situaci o mediaci požádají nebo jim bude nabídnuta, je paradoxně nižší. V případě, že je mezi spornými stranami moc rozložena více méně rovnoměrně, je mediace pravděpodobnější. Pokud mezi rivaly mediace již v minulosti proběhla, je pravděpodobné, že bude probíhat i nadále. Mediace je také pravděpodobnější, pokud jsou spornými stranami demokracie nebo pokud se jedná o sousedy.⁷⁸

Nyní přejdeme k otázce, co všechno podmiňuje výběr mediátora. Ačkoliv někteří autoři tvrdí, že mediátor bude stranami akceptován, jen pokud bude zcela neutrální, podle Touvalové se Zartmanem to není pravda. Někdy právě silnější vazba mediátora na jednu stranu může vést tu druhou k přesvědčení, že díky ní bude mediátor na protivníkovi schopen vymoci ústupky. Mediátor však musí být stále vnímán jako aktér, jenž má zájem na dosažení výsledku přijatelného pro obě strany. Jeho zaujatost ve prospěch jedné ze stran tak musí mít své meze.⁷⁹ Podle Richmonda je klíčové, jaké mají sporné strany od mediátora očekávání, což do velké míry závisí na jeho minulosti a reputaci.⁸⁰

Výběrem mediátora se zabývá také kvantitativní výzkum Bercovitcha a Schneidera, kteří došli k závěru, že nejčastěji je mediátorem mezinárodních konfliktů stát. Sporné strany při jeho výběru však nepřihlíží k minulým mediačním úspěchům či neúspěchům, nýbrž k momentální moci a vlivu dané země. Autoři tedy také dochází k závěru, že neutralita nepatří mezi nezbytné rysy mediátora (výsledky naznačují spíše opak).⁸¹ Klíčový je přístup mediátora ke zdrojům a jeho moc (*leverage*), které umožňují prosadit řešení. Právě toho si strany konfliktu na mediátorovi cení nejvíc. Důležitá je i legitimita mediátora, proto jsou favorizováni vysoce postavení zástupci zemí či mezinárodních organizací.⁸² Kromě moci a vlivu jsou dalšími klíčovými faktory ideologická, kulturní a geografická blízkost, a to alespoň k jedné ze stran konfliktu.⁸³

Pokud už dojde k výběru určitého mediátora, nabízí se otázka, na základě čeho se mediátor rozhoduje, kterou strategii zvolí? Pokud je mediátorem stát, využity jsou většinou služby některého z vysoce postavených představitelů. Podobu mediace pak ovlivňuje několik faktorů:

---

⁷⁸ Greig, „Stepping Into the Fray,“ 261-263.

⁷⁹ Touval a Zartman, „International Mediation,“ 432-434.

⁸⁰ Richmond, „Devious Objectives,“ 720.

⁸¹ Jacob Bercovitch a Gerald Schneider, „Who Mediates? The Political Economy of International Conflict Management,“ *The Journal of Peace Research* 37, No. 2 (March 2000): 161-162.

⁸² Bercovitch a Schneider, „Who Mediates?,“ 149-150.

⁸³ Bercovitch a Schneider, „Who Mediates?,“ 151.

pozice, kterou daný představitel ve své zemi zaujímá; to, jak velkou volnost při rozhodování má; a zdroje, možnosti a politická orientace daného státu.⁸⁴ Volba strategie však nezávisí pouze na mediátorovi a jeho vůli, nýbrž je výsledkem souběhu mnoha faktorů. Empirický výzkum Bercovitche a Houstonové ukazuje, že mediátor sám není nejdůležitějším určujícím činitelem výběru strategie. Tím je prostředí, ve kterém mediační strategie probíhá. Podstatnějším faktorem než mediátor jsou i strany konfliktu, jejich vnitřní i vnější zdroje síly, vlivu a podpory.⁸⁵ Dalšími působícími vlivy, jejichž dopad na výběr strategie je menší, jsou (kromě již zmiňovaného mediátora) informace a zkušenosti získané z minulých mediačních pokusů a charakteristika konfliktu.⁸⁶

Wall, Stark a Standiferová faktory, na nichž závisí výběr strategie, uspořádávají trochu jiným způsobem: první kategorií jsou faktory prostředí, kam patří kultura, množství času, jež má mediátor k dispozici, a vzájemná provázanost mediátora a konfliktu; druhou kategorií jsou faktory spojené s mediátorem, jako jeho výcvik, pravidla, kterými se řídí, nebo ideologie, jíž vyznává; poslední skupina faktorů se váže ke sporným stranám, přičemž pro výběr strategie jsou důležité jejich dosavadní vztahy a jejich vztahy s mediátorem.⁸⁷

Empirické výzkumy naznačují, že ačkoliv nejčastěji je volena strategie komunikačně-facilitační, nejúspěšnější strategií je ta direktivní.⁸⁸ Mediační strategie však není jediným činitelem určujícím výsledek a (ne)úspěch mediace. Podle Bercovitche a Jacksona mají vliv i další faktory: identita a charakter sporných stran; sporné otázky neboli povaha konfliktu (nejproblematictější jsou spory o teritorium); identita a charakter mediátora; a celkový kontext (sem můžeme zahrnout mezinárodní situaci, ve které konflikt probíhá, historii konfliktu, interakci mezi spornými stranami a jejich vztahy s mediátorem).⁸⁹

Efektivitu mediace zvyšují následující strukturální faktory: relativní parita moci mezi stranami sporu; absence ideologie ve sporu; jasně identifikovatelné strany sporu; absence vnitřního zmatku či občanské války u všech sporných stran; schopnost odpoutat se při mediaci od povahy vzájemných vztahů, které předtím mezi spornými stranami panovaly; dosažení situace

---

⁸⁴ Bercovitch a Schneider, „Who Mediates?“, 147.

⁸⁵ Jacob Bercovitch a Allison Houston, „Why Do They Do It like This? An Analysis of the Factors Influencing Mediation Behavior in International Conflicts“, *The Journal of Conflict Resolution* 44, No. 2 (April 2000): 197-198.

⁸⁶ Bercovitch a Houston, „Why Do They?“, 195.

⁸⁷ Wall, Stark a Standifer, „Mediation: A Current“, 377-378.

⁸⁸ Bercovitch, „Mediation and Conflict“, 348.

⁸⁹ Bercovitch a Jackson, *Conflict Resolution*, 35-36

„zraňujícího patu“; a situace, kdy je intenzita konfliktu nízká.⁹⁰ Vyšší pravděpodobnost, že mediace uspěje, existuje, pokud strany patří do stejného kulturního prostředí či pokud je politická kultura rivalů demokratická.⁹¹ Naděje na úspěch je naopak nižší, pokud se jedná o konflikt s vysokým počtem obětí nebo složitý konflikt, jehož podstatou je více otázek.⁹²

Podle Kleiboerové je úspěch mediace ovlivněn faktory spojenými s charakterem konfliktu: sem spadá otázka jeho zralosti (*ripeness*), intenzity a povahy sporných otázek;⁹³ dále faktory spojené se stranami sporu a jejich vzájemnými vztahy: sem řadí identifikaci stran, jejich kompaktnost, druh režimu, jejich motivaci k mediaci, jejich minulé a současné vztahy a distribuci moci panující mezi nimi;⁹⁴ další kategorie faktorů se váže k mediátorovi samotnému: míra mediátorovy neutrality a jeho motivace, moc (*leverage*), umožňující mediátorovi přesvědčit sporné strany buďto pomocí hrozeb, nebo slibů dodatečných výhod, a konečně status mediátora.⁹⁵ Poslední skupinou faktorů jsou ty, které spadají do kategorie mezinárodní kontext.⁹⁶

Právě zralost konfliktu a mediátorova moc ovlivnit chování sporných stran (*leverage*) jsou dle Touvalové a Zartmana nezbytnými složkami úspěšné mediace, i když ani ty někdy nestačí. Co se týče možností mediátora ovlivnit sporné strany, autoři rozlišují 6 způsobů: schopnost přesvědčit sporné strany o správnosti vlastního řešení; schopnost nalézt mezi zájmy každé strany něco, co by bylo přijatelným návrhem pro stranu druhou; schopnost mediaci opustit a využívat tento možný odchod jako hrozbu sporným stranám; schopnost eliminovat alternativní řešení, která by vedla k výhře jedné ze stran nebo změně způsobu mediace; schopnost zadržet zdroje jedné ze stran a poskytnout je straně druhé; a kapacita výsledky mediace obohatit o dodatečné bonusy.⁹⁷

---

⁹⁰ Bercovitch a Jackson, *Conflict Resolution*, 42

⁹¹ Russell J. Leng a Patrick M. Regan, „Social and Political Cultural Effects on the Outcomes of Mediation in Militarized Interstate Disputes,“ *International Studies Quarterly* 47, No. 3 (September 2003): 450.

⁹² Jacob Bercovitch a Jeffrey Langley, „The Nature of the Dispute and the Effectiveness of International Mediation,“ *The Journal of Conflict Resolution* 37, No. 4 (December 1993): 688-689.

⁹³ Kleiboer, „Understanding Success,“ 362-364.

⁹⁴ Kleiboer, „Understanding Success,“ 364-368.

⁹⁵ Kleiboer, „Understanding Success,“ 368-373.

⁹⁶ Kleiboer, „Understanding Success,“ 373-374.

⁹⁷ Touval a Zartman, „International Mediation,“ 437, 440.

1.4 Analytický rámec pro zkoumání mediace

Pokusme se nyní logicky uspořádat nabyté informace, a to prostřednictvím diagramů. Byly vytvořeny celkem 4 diagramy, aby ilustrovaly všechny možné faktory, jež mají vliv na námi zkoumané závislé proměnné. Ve třetí kapitole budeme moci s jejich pomocí analyzovat tureckou mediaci izraelsko-palestinského konfliktu. To provedeme tak, že nejprve za pomoci definice mediace, k níž jsme došli v první části této kapitoly, identifikujeme minulé případy turecké mediace a tyto jednotlivé případy budeme analyzovat a zkoumat příčiny jejich (ne)úspěchu. Následně se pomocí našeho analytického rámce pokusíme odhadnout podmínky, které by musely nastat, aby se Turecko mohlo stát úspěšným mediátorem izraelsko-palestinského konfliktu v budoucnu. K tomu nám pomohou jak analýzou nabyté informace o průběhu minulých tureckých mediačních pokusů, tak také zkoumání sporných stran a mediátora včetně jejich vzájemných vztahů, izraelsko-palestinského konfliktu a mezinárodního kontextu.

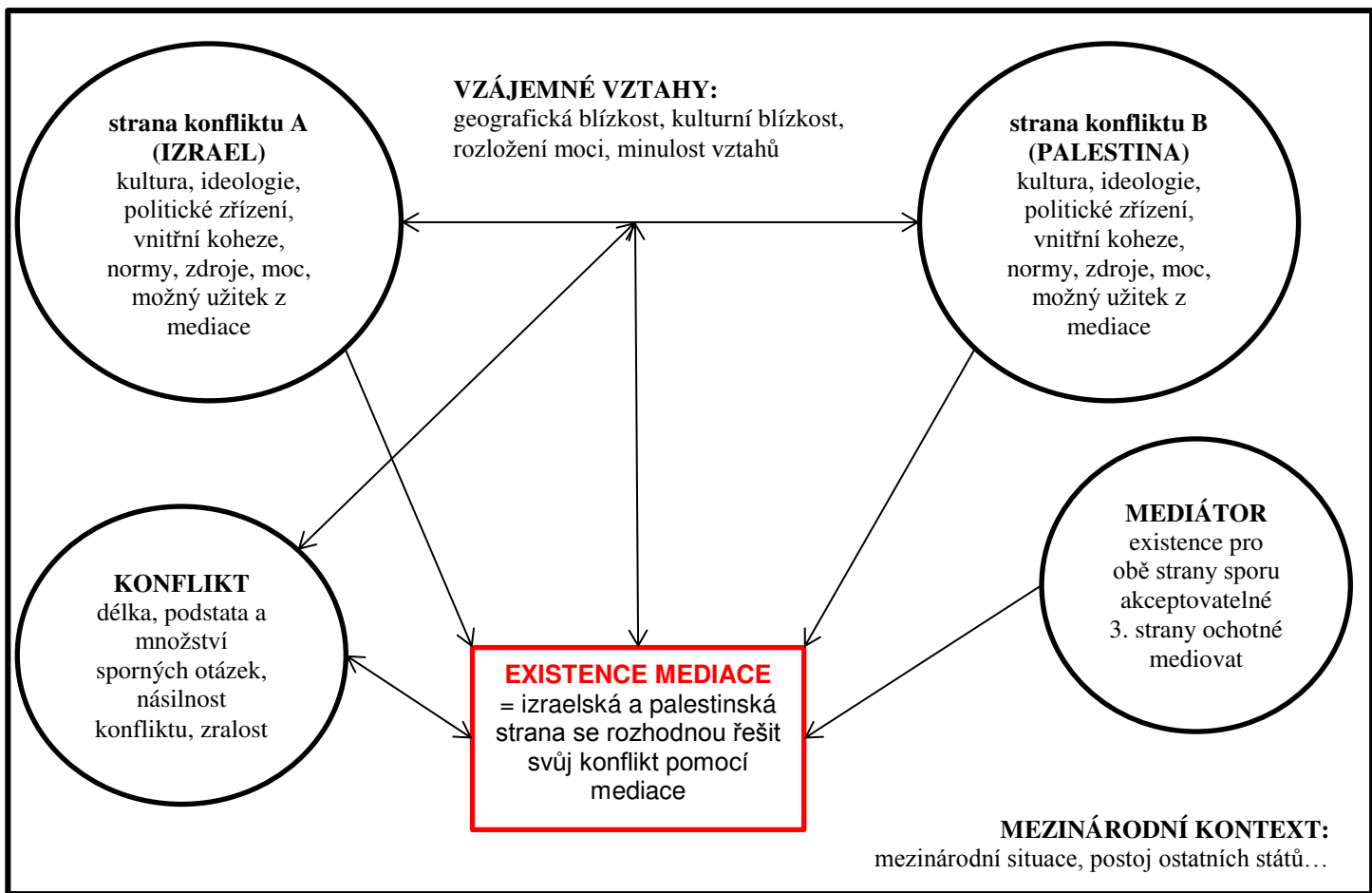

diagram č. 1: existence mediace

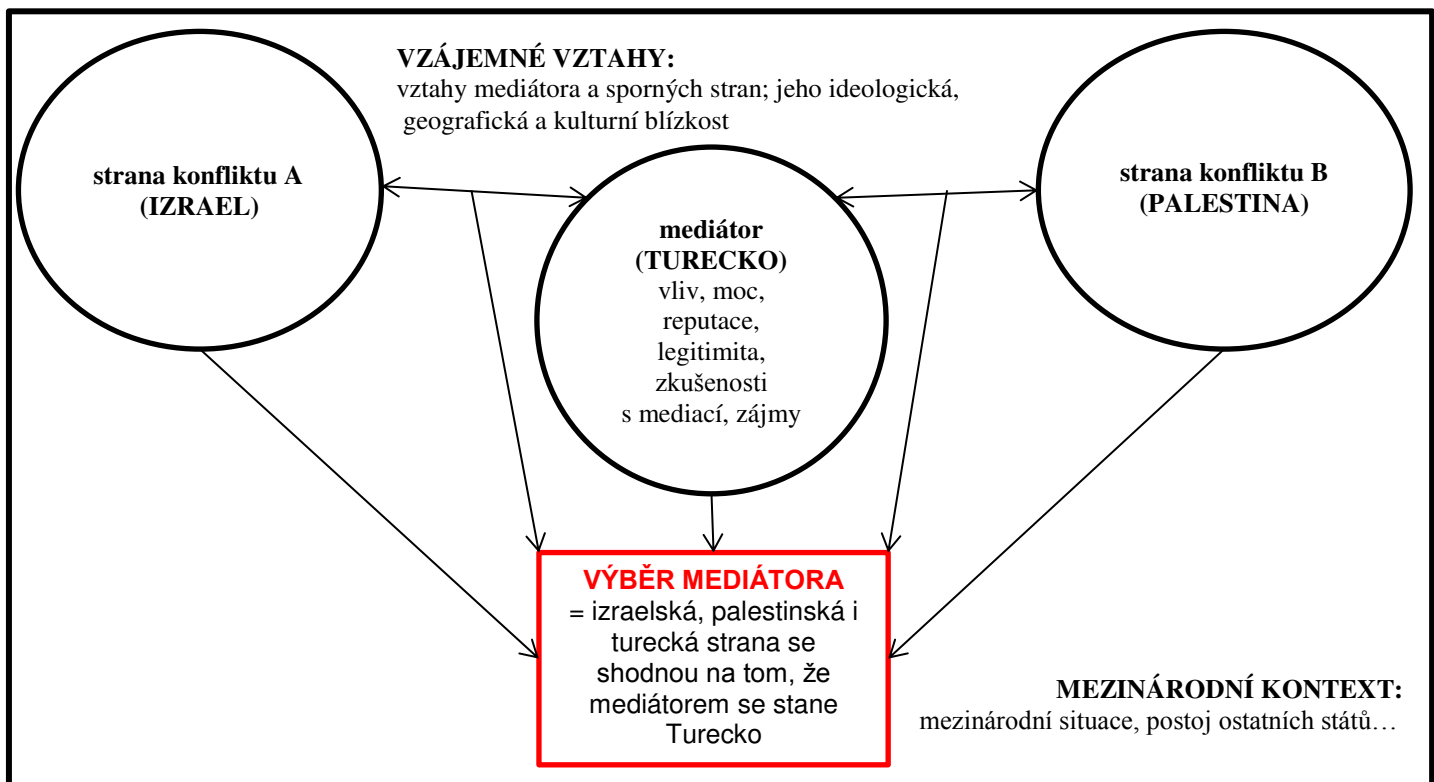

diagram č. 2: výběr mediátora

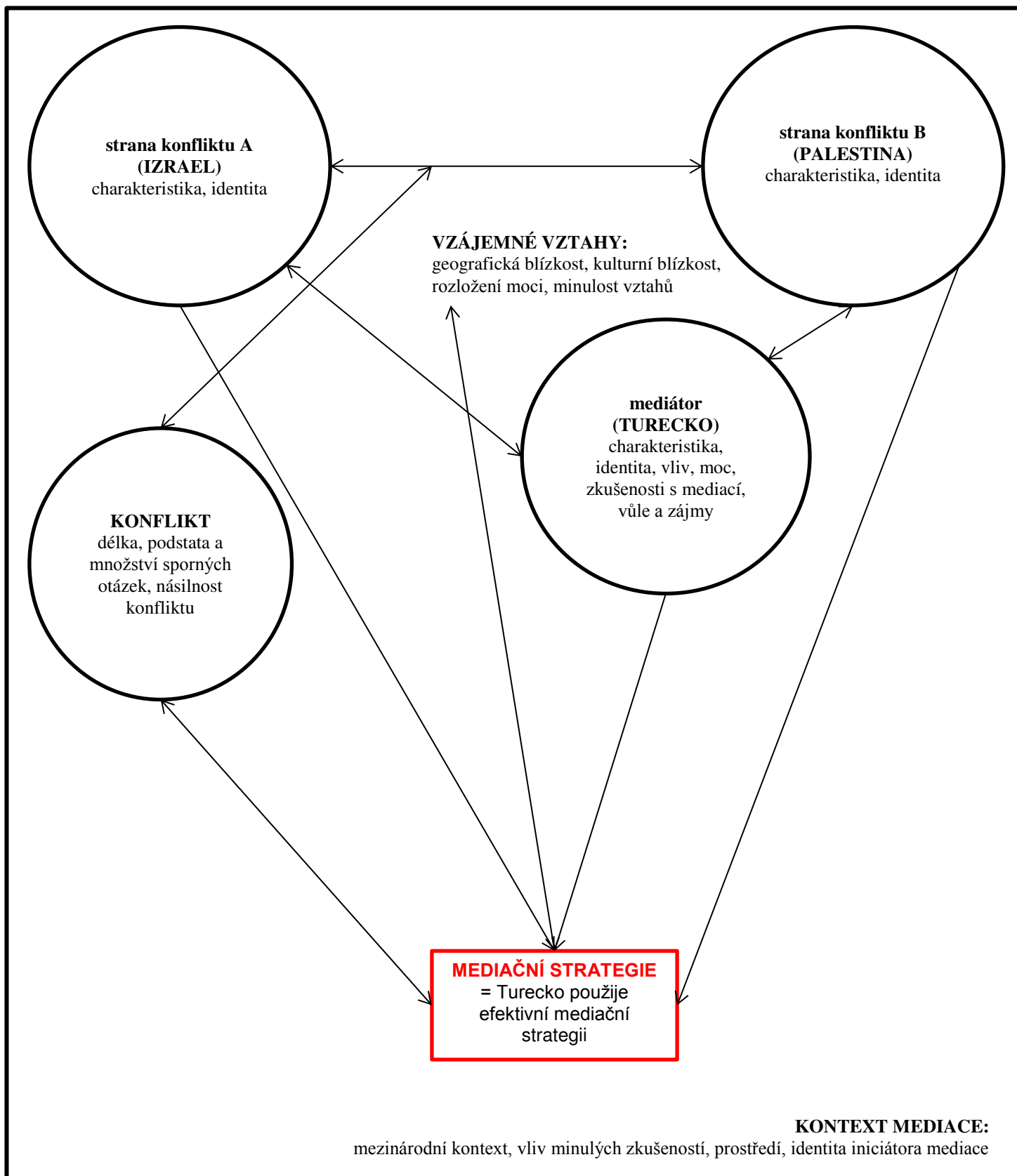

diagram č. 3: mediační strategie

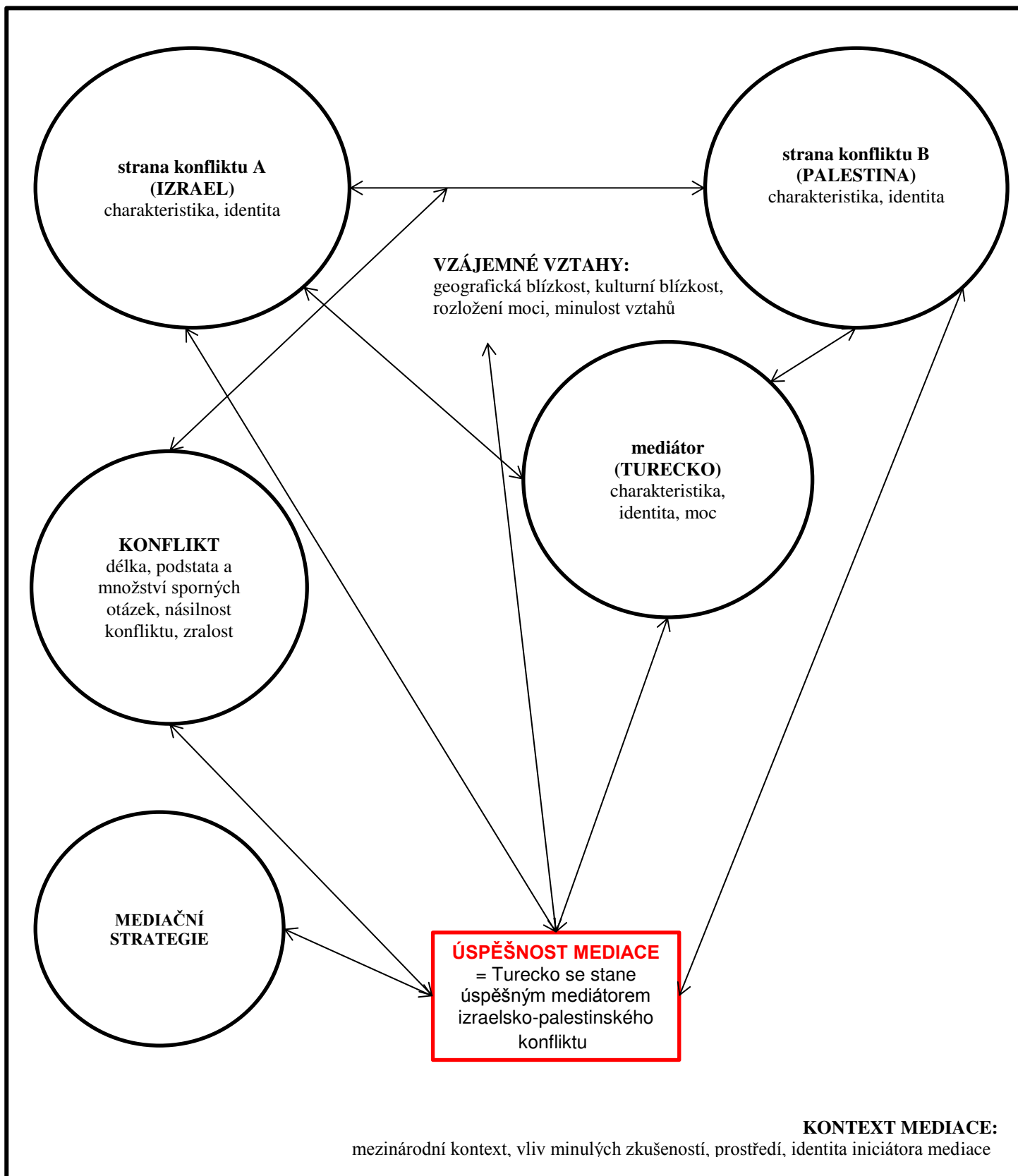

diagram č. 4: úspěšnost mediacce

2 Turecko a nekončící boj o Svatou zemi

Zatímco v první kapitole jsme se věnovali načrtnutí teoretického rámce pro naši analýzu, nyní přišel čas blíže představit případ, který bude jejím předmětem. Ačkoliv začal již před mnoha dekádami, izraelsko-palestinský konflikt je i dnes bezpochyby jedním z nejzávažnějších problémů mezinárodní bezpečnosti. O této komplikované problematice již vyšel bezpočet knih, obsahujících velké množství dat a informací. Naším cílem zde ale nebude obsáhnout veškeré vědění o konfliktu, nýbrž představit pouze fakta relevantní pro naši analýzu. Pro uvedení do problematiky nabídneme stručný přehled konfliktu, přičemž důraz budeme klást zejména na proces jeho řešení a jeho mediaci různými aktéry. Jelikož se naše analýza zaměřuje na roli Turecka, obzvláště podrobně se budeme věnovat právě dosavadní úloze tohoto aktéra.

2.1 Izraelsko-palestinský konflikt a pokusy o jeho mediaci

2.1.1 Kořeny a raná fáze konfliktu

Kořeny izraelsko-palestinského konfliktu můžeme vysledovat již na sklonku 19. století, kdy se v Evropě zrodilo sionistické hnutí. Cílem sionistů bylo vytvoření židovské vlasti na území Palestiny, kterážto oblast tehdy spadala pod kontrolu Osmanské říše a byla obývána zejména arabskými muslimy. Ačkoliv sionistické hnutí na počátku nemělo velký politický vliv, časem zesílilo a během první světové války získalo oficiální podporu britské vlády ve formě tzv. Balfourovy deklaráce. V této době však již existovalo i arabské národní hnutí, kterému Británie také přislíbila podporu výměnou za pomoc v boji proti Osmanské říši. Právě Británie dostala po válce od Společnosti národů mandát spravovat palestinské území, a stala se tak klíčovým aktérem pro následný vývoj.⁹⁸

Britský mandát Palestina byl ustaven roku 1920 a o rok později byl rozdělen na 2 části: autonomní Zajordánsko (dnešní Jordánsko) a přímo spravovanou Palestinu (území dnešního Izraele, Gazy a Západního břehu), která se v následujících letech stala centrem židovské imigrace. Následkem svých válečných slibů byla Británie pod tlakem obou stran, které čekaly její podporu. Počet přichozích do jisté míry regulovala (největší omezení platila paradoxně v době holocaustu), neboť se snažila vyhovět nejen Židům, ale i Arabům, nicméně jak stoupal počet

---

⁹⁸ Srov.: Shlaim, *Israel and Palestine*, 3-7; Čejka, *Izrael a Palestina*, 21-38.

židovského obyvatelstva, Arabové se cítili čím dál více ohroženi, mimo jiné i proto, že sionisté začali vykupovat půdu od bohatých vrstev. Napětí mezi Araby a Židy, které se postupem času stupňovalo a ústilo v různé šarvátky a násilnosti, nebyla Británie s to efektivně řešit (britský plán rozdělit mandát na arabskou a židovskou část v 2. polovině 30. let se také neseťkal s úspěchem a vyvolal arabské povstání).⁹⁹

Po druhé světové válce požádala oslabená mocnost nově vzniknuvší OSN, zda by se řešení komplikovaného problému soužití Židů a Arabů v Palestině neujala. OSN navrhla rozdělení na dva státy, na arabský a židovský (viz Příloha č. 1). Tento plán dělil území v neprospěch arabské strany, která ho nepřijala – na rozdíl od té židovské. Nakonec došlo k ozbrojenému střetu mezi palestinskými Židy a Araby, v němž zvítězili Židé a 15. května 1948 vyhlásili vznik státu Izrael. Následně se do bojů zapojili i okolní arabské země (Egypt, Zajordánsko, Irák, Sýrie a Libanon), ale výsledkem bylo roku 1949 opět vítězství Izraele, respektive příměří, v jehož rámci Izrael svoji rozlohu oproti plánu OSN ještě rozšířil. Zbylá území, jež se měla stát součástí plánovaného palestinského arabského státu, připojily sousední arabské země, Egypt a Jordánsko (viz Příloha č. 2).¹⁰⁰ Arabsko-židovské boje vyvolaly velké uprchlické vlny: statisíce palestinských Arabů opustilo své domovy a skončilo v uprchlických táborech v okolních zemích (Jordánsko, Libanon, Egypt, Irák či Sýrie). Právě otázka těchto uprchlíků dodnes představuje jeden z klíčových bodů sporu.¹⁰¹

Jak již bylo naznačeno, izraelsko-palestinský konflikt se stal jádrem širšího, izraelsko-arabského konfliktu a boje se přestaly omezovat pouze na území mandátní Palestiny. Jakkoliv důležitou roli hrály ve sporech národnostní a náboženské otázky, klíčové byly i mocenské zájmy okolních arabských zemí a mezinárodní kontext: v době studené války se Blízký východ stal jedním z mnoha míst, kde spolu východní a západní blok soupeřily, a politika velmocí tak do značné míry ovlivňovala dynamiku konfliktu.¹⁰² Izraelsko-arabské války neprobíhaly nepřetržitě – ozbrojené fáze konfliktu nastaly v letech 1948-1949, 1956, 1967 a 1973.¹⁰³

---

⁹⁹ Srov.: Knox a Quirk, *Peace Building*, 86-87; Čejka, *Izrael a Palestina*, 40-51; Shlaim, *Israel and Palestine*, 17-20.

¹⁰⁰ Srov.: Knox a Quirk, *Peace Building*, 87-88; Čejka, *Izrael a Palestina*, 65-73, 78-85.

¹⁰¹ Srov.: Čejka, *Izrael a Palestina*, 74-76; Shlaim, *Israel and Palestine*, 54-61.

¹⁰² Rabinovich, *Waging Peace*, 8-9.

¹⁰³ Někdy se mezi izraelsko-arabskými válkami uvádí také tzv. opotřebovácí válka mezi Egyptem a Izraelem, která probíhala v letech 1967-1970 jako výsledek snahy Egypta získat zpět území ztracené v šestidenní válce (Čejka, *Izrael a Palestina*, 139). Blíže se problematice arabsko-izraelských válek věnuje např. Chaim Herzog (Chaim Herzog, *Arabsko-izraelské války: válka a mír na Blízkém východě od války za nezávislost v roce 1948 po současnost*

Důležitým zlomem byla tzv. šestidenní válka roku 1967, která byla velkým triumfem Izraele a přinesla s sebou významné teritoriální změny (viz Příloha č. 3). Dobyta byla i území pásma Gazy, Západního břehu a východního Jeruzaléma, která měla původně připadnout plánovanému palestinskému státu,¹⁰⁴ ale po roce 1949 byla připojena k Egyptu a Jordánsku. Izrael tato území, hustě osídlená uprchlíky z první izraelsko-arabské války, obsadil a ta se následně stala klíčovým sporným bodem v izraelsko-palestinském konfliktu.¹⁰⁵ Rada bezpečnosti OSN po této válce vydala slavnou rezoluci č. 242, která označuje tato válkou nabytá území za okupovaná a žádá stažení Izraele, stejně jako spravedlivé řešení problému uprchlíků.¹⁰⁶ I když Izrael území obsadil, Palestinci (označení, jež se po první izraelsko-arabské válce vžilo pro Araby pocházející z území bývalé mandátní Palestiny)¹⁰⁷ tentokrát zůstali. Pod vojenskou správou Izraele se však začali daleko více radikalizovat. Na tom měl podíl i přístup izraelské vlády a izraelská politika osidlování, která počala oblasti pásma Gazy a Západního břehu demograficky proměňovat a do jisté míry omezovat život palestinského obyvatelstva.¹⁰⁸

2.1.2 Palestinská rezistence po šestidenní válce

Přestože po vzniku Izraele proti tomuto státu bojovaly hlavně okolní arabské země (obzvláště Egypt), neznamená to, že se protiizraelská opozice nezvedla i mezi Palestinci samotnými, i když to trvalo o něco déle. Na přelomu 50. a 60. let se pod vedením Jásira Arafata v Kuvajtu zformovala skupina Fatah,¹⁰⁹ tvořená mladou generací palestinských uprchlíků. Toto hnutí, jehož ideologie kombinovala radikální nacionalismus, islám a marxismus, si dalo za cíl „osvobodit“ palestinská území a pro tento účel zvolilo guerillovou taktiku. Výcvikové základny této skupiny vznikly v první polovině 60. let na území Jordánska a Sýrie, odkud Palestinci posléze podnikali ozbrojené výpady do Izraele.¹¹⁰

(Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008)).

¹⁰⁴ S výjimkou Jeruzaléma, který měl být městem pod mezinárodní správou (viz Příloha č. 1).

¹⁰⁵ Čejka, *Izrael a Palestina*, 113-115.

¹⁰⁶ To také znamená, že izraelská přítomnost na území Gazy a Západního břehu je v rozporu s mezinárodním právem (The United Nations Security Council, „Resolution 242,“ 22. 11. 1967, <http://unispal.un.org/unispal.nsf/0/7D35E1F729DF491C85256EE700686136>).

¹⁰⁷ Čejka, *Izrael a Palestina*, 11.

¹⁰⁸ Čejka, *Izrael a Palestina*, 120-130.

¹⁰⁹ Slovo „Fatah“ je akronymem arabského *Harakat al-Tahrir al-Filastínij* (Palestinské osvobozené hnutí) a zároveň v arabštině tento výraz znamená „dobytí“ (Čejka, *Izrael a Palestina*, 302).

¹¹⁰ Barry Rubin, *Revolution Until Victory?: The Politics and History of the PLO* (Cambridge: Harvard University Press, 1994), 7-9.

Další důležitou silou se stala Organizace pro osvobození Palestiny (OOP), která vznikla roku 1964 pod patronací egyptského prezidenta Násira, který ji chtěl využít pro posílení vlastní pozice v arabském světě (zejména proti svému největšímu konkurentovi, Jordánsku).¹¹¹ OOP měla být zastřešující organizací pro různé palestinské skupiny, nicméně byla spíše pasivním a neefektivním aktérem, podléhajícím Násirově vlivu. To se změnilo poté, co se do jejího čela postavil v roce 1968 Arafatův Fatah.¹¹² Cestu mu otevřela právě šestidenní válka, respektive drtivá porážka Násirova Egypta, neboť značně snížila legitimitu arabských zemí jakožto strážce palestinských zájmů. Dříve dominantní myšlenka panarabské jednoty ustoupila palestinskému nacionalismu a OOP pod vedením Fatahu byla pasována na hlavního bojovníka proti státu Izrael.¹¹³

Arabské státy ani Palestinci neuznali vznik Izraele a jejich cílem bylo jeho zničení. Charta OOP, ústřední dokument této organizace, nařizovala ozbrojený boj za osvobození „okupovaných“ území (za ta byla považována nejen Gaza a Západní břeh, ale celá bývalá mandátní Palestina), vylučovala jakýkoliv kompromis či diplomacii (jedinou možností bylo zničení Izraele) a prosazovala právo palestinského lidu (jak muslimů, tak příslušníků ostatních náboženství) na sebeurčení.¹¹⁴

OOP pod sebou sdružovala velké množství skupin a frakcí civilního i militantního charakteru. Radikální frakce podnikaly násilné guerillové a teroristické útoky¹¹⁵ proti izraelským cílům (v samotném Izraeli i v zahraničí), některé se dokonce neomezovaly pouze na cíle izraelské a mířily i na jeho spojence – Západ.¹¹⁶ Do září roku 1970 operovaly z Jordánska, poté však jordánské složky OOP ze svého území vytlačily a ta přesídlila do destabilizovaného Libanonu, kde na jihu vytvořila v podstatě stát ve státě, tzv. *Fatahland*.¹¹⁷

Zatímco Izrael a Západ označovaly OOP za teroristickou organizaci, SSSR a arabské země ji prezentovaly jako odbojovou osvobozenickou organizaci.¹¹⁸ V 70. letech se jádro OOP začalo odklánět od terorismu a stávalo se více pragmatickým (od konce 70. let začaly schůzky některých

---

¹¹¹ Srov.: Rubin, *Revolution*, 1-2; Čejka, *Izrael a Palestina*, 102-103.

¹¹² Schanzer, *Hamas vs. Fatah*, 16.

¹¹³ Knox a Quirk, *Peace Building*, 88.

¹¹⁴ Srov.: Rubin, *Revolution*, 20-21; Čejka, *Izrael a Palestina*, 104-105.

¹¹⁵ Hlavními strategiemi palestinského terorismu v 70. a 80. letech byly bombové útoky, únosy, atentáty a únosy letadel (Rubin, *Revolution*, 37).

¹¹⁶ Rubin, *Revolution*, 24-25.

¹¹⁷ Schanzer, *Hamas vs. Fatah*, 18-19.

¹¹⁸ Čejka, *Izrael a Palestina*, 103.

představitelů s vybranými izraelskými zástupci).¹¹⁹ Na summitu v roce 1974 Liga arabských států prohlásila OOP za „jediného legitimního zástupce palestinského lidu“¹²⁰ a ve stejném roce dokonce Arafat promluvil k Valnému shromáždění OSN, načež krátce nato OOP obdržela status pozorovatele.¹²¹ V tomto roce také OOP vydala dokument Deset bodů, který připouštěl možnost, že by budoucí stát vznikl jen na části palestinského území (i když stále obsahoval body ozbrojeného boje a zničení Izraele), což vedlo ke kritice Arafata a odštěpení radikálnějších frakcí jako byly Lidová fronta pro osvobození Palestiny, Organizace Černého září a další.¹²²

Zatímco Egypt na konci 70. let ustoupil z radikálních pozic a uznal existenci státu Izrael na Američany mediováných jednáních v Camp Davidu,¹²³ ostatní arabské země i OOP dále trvaly na ozbrojeném boji jako jediné alternativě a Egypt za jednání odsoudily.¹²⁴ V této době v Izraeli poprvé v historii zvítězila ve volbách pravice a vlády se ujala strana Likud, což znamenalo mimo jiné oficiální posvěcení politiky budování židovských osad na okupovaných územích.¹²⁵

Od počátku 80. let začala OOP s taktikou ostřelování Izraele z území jižního Libanonu, tehdy již zmítaného občanskou válkou, což vyústilo roku 1982 v izraelskou invazi do Libanonu a vytlačení OOP ze země. Organizace následně našla útočiště v Tunisku.¹²⁶ Libanonská válka si v Izraeli vysloužila kritiku mírových hnutí a přispěla k rozdělení izraelské společnosti na nacionalisty prosazující tvrdý přístup a pacifisty ochotné ke kompromisu s Palestinci.¹²⁷ Po volbách v roce 1984 byla v Izraeli ustanovena koaliční vláda levicové Strany práce a pravicového Likudu, přičemž v premiérském křesle se vystřídalí lídři obou stran. Předseda první zmiňované strany Šimon Peres stál o nastartování mírového dialogu, Jicchak Šamir z Likudu, který ho nahradil na pozici premiéra roku 1986, však jednání s OOP odmítal.¹²⁸ Kladný postoj Likudu k osidlovací politice navíc vedl k nárůstu počtu židovských osad v oblasti Západního břehu a Gazy, což mělo za následek zvyšování napětí na těchto územích. Násilné potyčky a incidenty

---

¹¹⁹ Čejka, *Izrael a Palestina*, 144.

¹²⁰ Schanzer, *Hamas vs. Fatah*, 19.

¹²¹ Rubin, *Revolution*, 47-48.

¹²² Čejka, *Izrael a Palestina*, 106-112.

¹²³ Roku 1979 v Camp Davidu došlo k historickému momentu, když americký prezident Jimmy Carter vyjednal smír mezi Izraelem a Egyptem. V jeho rámci Izrael slíbil do tří let vrátit Sinajský poloostrov dobytý v šestidenní válce, Egypt na oplátku uznal existenci Izraele (Rabinovich, *Waging Peace*, 22-27).

¹²⁴ Rubin, *Revolution*, 51.

¹²⁵ Čejka, *Izrael a Palestina*, 148.

¹²⁶ Rubin, *Revolution*, 56-58.

¹²⁷ Čejka, *Izrael a Palestina*, 161-162.

¹²⁸ Srov.: Rabinovich, *Waging Peace*, 30-32; Čejka, *Izrael a Palestina*, 167-168.

v průběhu roku 1987, které vedly i k úmrtím civilistů, a špatné životní podmínky zde vyústily v tzv. první intifádu, lidové povstání Palestinců.¹²⁹

První intifáda doma i ve světě značně poškodila reputaci izraelské vlády, jež povstání potlačovala mnohdy nepřiměřeně násilnými prostředky, a zároveň přinesla Palestincům sympatie mezinárodního společenství.¹³⁰ OOP, toho času v tuniském exilu, byla od dění do jisté míry izolovaná a prosazovat se tak začaly i jiné, místní skupiny, které nebyly součástí struktur OOP. Ty vycházely – na rozdíl od sekulární OOP – z islámské ideologie. Základem jim byla palestinská odnož Muslimského bratrstva, která začala v 70. letech fungovat jako Islámské centrum – tato násilí odmítající organizace plnila funkci politického a kulturního centra a kromě různých aktivit nabízela Palestincům i sociální služby a pomoc a brzy si mezi nimi získala velkou oblibu. Izrael na počátku Islámské centrum paradoxně podporoval, neboť ho viděl jako nástroj, jak oslabit vliv OOP. Toto se mu však v 80. letech vymstilo, neboť z Muslimského bratrstva vyrostla radikální hnutí Hamás a Palestinský islámský džihád (PID).¹³¹

PID, tvořený mladou generací, se na přelomu 70. a 80. let (inspirován iránskou revolucí) odtrhl od Muslimského bratrstva a začal prosazovat násilnou taktiku džihádu, jejímž cílem bylo zničit Izrael. Podobně jako dříve OOP zvolil strategii guerillových útoků a terorismu. Zbytek Islámského centra násilí nadále odmítal, zlomem však byla právě první intifáda. Mladší radikálnější generace se opět odtrhla a vzniklo tak hnutí Hamás.¹³² V jeho základní listině z roku 1988 najdeme myšlenku syntézy nacionalismu a islamismu a výzvu k džihádu, jehož cílem je zničení Izraele a ustavení palestinského státu spravovaného dle islámského práva šaría. Ve stejné době OOP ustoupila z radikálních pozic, odmítla násilí, uznala Izrael v hranicích z roku 1948 a vyjádřila přání jednat o míru. Tento diplomatický zlom vyvolal u mnohých radikálních skupin vlnu nevole. Mezi nimi byl i Hamás, který se následně stal hlavním palestinským oponentem OOP.¹³³

---

¹²⁹ Čejka, *Izrael a Palestina*, 169-170.

¹³⁰ Rubin, *Revolution*, 86.

¹³¹ Schanzer, *Hamas vs. Fatah*, 19-20.

¹³² Slovo „Hamás“ je akronymem arabského *Harakat al-Muqáwama al-Islámija* (Hnutí islámského odporu) a zároveň v arabštině tento výraz znamená „nadšení“ (Čejka, *Izrael a Palestina*, 302).

¹³³ Schanzer, *Hamas vs. Fatah*, 21-28.

2.1.3 Izraelsko-palestinský mírový proces

Velký podíl na započetí izraelsko-palestinského mírového procesu na začátku 90. let mělo nejen zmírnění postoje OOP, ale i mezinárodní kontext, respektive konec studené války. Právě USA a SSSR společně zaštitili průlomovou konferencí v Madridu v roce 1991, kde se poprvé sešli zástupci arabských zemí, Izraele a OOP.¹³⁴ Výsledkem bylo mimo jiné ustanovení pěti multilaterálních pracovních skupin zaměřených na různé oblasti (uprchlíci; kontrola zbrojení a regionální bezpečnost; voda; životní prostředí; rozvoj ekonomiky). Pracovní skupiny byly tvořené zástupci různých zemí a měly sloužit jako platforma pro diskuzi o důležitých otázkách. Byly tak doplňkem bilaterálních jednání mezi Izraelem a Palestinci.¹³⁵

Pro další jednání byla klíčová i změna na nejvyšších politických místech v Izraeli – v roce 1992 padla pravicová vláda a do čela se dostala Strana práce pod vedením Jicchaka Rabina. Zatímco izraelská pravice je tradičně zpravidla proti jakýmkoliv kompromisům, co se týče postupování území, a podporuje stavbu židovských osad, levice zaujímá smířlivější postoj a je ochotná ke kompromisům. Právě levicovní zástupci, premiér Rabin a ministr zahraničí Šimon Peres začali za norské mediace roku 1993 tajně jednat se zástupci OOP. Výsledkem jednání byla průlomová Dohoda z Osla podepsaná v září 1993. Jednalo se vůbec o první dohodu mezi Izraelci a Palestinci a její hlavní aktéři (Arafat, Rabin a Peres) si za ni vysloužili Nobelovu cenu míru.¹³⁶

Jádrem dohody byl dokument Deklarace principů, který ustanovoval v oblasti Západního břehu a Gazy Palestinskou národní autonomii, územní celek, kterému byla udělena prozatímní samospráva v oblastech vzdělávání, zdravotnictví, sociálních služeb, bezpečnosti a turismu. V období následujících pěti let se mělo jednat o permanentním statusu, kam spadaly otázky Jeruzaléma, palestinských uprchlíků, židovských osad, bezpečnostních opatření a hranic. Řešení nejkomplicovanějších otázek tedy dohoda odsouvala na později. Trvalé dohody mělo být dosaženo na základě rezolucí Rady bezpečnosti OSN č. 242 a 338.¹³⁷ Další součástí byly Dopisy

---

¹³⁴ Čejka, *Izrael a Palestina*, 163-166.

¹³⁵ Itamar Rabinovich, *The Lingering Conflict: Israel, the Arabs, and the Middle East, 1948-2012* (Washington, D.C.: Brookings Institution Press, 2013), 25.

¹³⁶ Čejka, *Izrael a Palestina*, 184-188, 192.

¹³⁷ Rezoluce č. 338 byla vydána během jomkipurské války v roce 1973. Vyzývá k vyjednávání, mírovému řešení a plné implementaci předchozí rezoluce č. 242 (The United Nations Security Council, „Resolution 338,“ 22. 10. 1973, <http://unispal.un.org/unispal.nsf/0/7FB7C26FCBE80A31852560C50065F878>).

o vzájemném uznání, ve kterých palestinská strana uznala právo Izraele na existenci a naopak Izrael uznal OOP jako zástupce palestinského lidu a partnera ve vyjednávání.¹³⁸

Jednání o permanentním statusu však postupovala pomalu. Obzvláště problematické se ukázaly otázky osudu palestinských uprchlíků, židovských osad na územích dobytých v šestidenní válce a statusu Jeruzaléma, který si obě strany nárokovaly za své hlavní město. Jejich řešení bylo tedy nadále odkládáno.¹³⁹ Mírovému procesu se také snažili zabránit radikálové z obou táborů. Hamás začal s praxí sebevražedných atentátů, což mělo za následek tvrdé represe izraelské armády, ústící v další radikalizaci palestinské společnosti. Terorismus však nepraktikovali pouze Palestinci. V roce 1994 židovský osadník ve městě Hebron na protest proti mírovým jednáním postřelil 29 muslimů.¹⁴⁰

Toho roku se konaly první prezidentské volby v Palestinské autonomii, v nichž s přehledem zvítězil Jásir Arafat. Dalším krokem realizace Dohody z Osla byl v květnu 1994 podpis Smlouvy o odchodu izraelských jednotek z Gazy a Jericha. Izrael se tak z oblastí stáhl, aby zde umožnil palestinskou samosprávu. Arafat po letech v tuniském exilu přesídlil zpět do Gazy.¹⁴¹ Mimo to došlo i k podepsání mírové smlouvy mezi Jordánskem a Izraelem.¹⁴²

V září roku 1995 došlo k podepsání další dohody známé jako Oslo II. Ta měla rozšiřovat působnost samosprávy i na území Západního břehu. Jednání však byla v tomto mnohem složitější než v případě Gazy, která byla kompaktnějším územím s menším počtem židovských osad.¹⁴³ Dohoda zajišťovala konání voleb do Palestinské rady, která se měla stát správním orgánem. Také měla garantovat stažení izraelských jednotek. Za tímto účelem dohoda dělila území Západního břehu do tří zón (A, B, C). Zatímco zóna A měla být pod výlučnou kontrolu Palestinců, v zóně B měla existovat jejich samospráva pouze v civilních záležitostech a konečně v zóně C měla správa zůstat izraelská (viz Příloha č. 4). Zatímco zóna A měla být předána hned, zóny B a C až později, přičemž přesné konečné hranice nebyly stále definovány.¹⁴⁴

---

¹³⁸ Srov.: El-Hasan, *Israel or Palestine?*, 81-83; Shlomo Ben-Ami, *Válečné šrámy, mírové rány: izraelsko-arabská tragédie* (Praha: Argo, 2010), 204.

¹³⁹ Srov.: Ben-Ami, *Válečné šrámy*, 221; Čejka, *Izrael a Palestina*, 190.

¹⁴⁰ Rabinovich, *Waging Peace*, 59.

¹⁴¹ El-Hasan, *Israel or Palestine?*, 82-83.

¹⁴² Ben-Ami, *Válečné šrámy*, 212.

¹⁴³ Rabinovich, *Waging Peace*, 62-63.

¹⁴⁴ Srov.: Shlaim, *Israel and Palestine*, 201-202; Čejka, *Izrael a Palestina*, 194.

V listopadu pro mírový proces přišla ohromná rána, když byl spáchán atentát na premiéra Rabina. V nových volbách roku 1996 v Izraeli zvítězil pravicový Likud v čele s Benjaminem Netanjahuem, který byl mírovému procesu nakloněn značně méně než jeho předchůdce. V lednu 1996 se konaly i první volby do palestinských samosprávných orgánů, ve kterých zvítězil Fatah, ale je možné, že jen díky tomu, že organizace Hamás a PID volby bojkotovaly. Vzhledem k vítězství pravice v Izraeli mírové iniciativy spíše stagnovaly a situaci nezlepšovaly ani teroristické útoky islamistů a ani sám Arafat, jehož administrativa se začala projevovat jako zkorumpovaná, nedemokratická a neefektivní.¹⁴⁵

Premiér Netanjahu se začal od principů Osla spíše odklánět (např. podporou osad), přesto však mírový proces pokračoval dál. Zásahu na tom měl i tlak Clintonovy administrativy, která blízkovýchodní mírový proces viděla jako jednu ze svých priorit. Roku 1997 byla do rukou palestinské správy předána kontrola nad částí města Hebron, které bylo rozděleno mezi obě strany.¹⁴⁶ Zároveň byla podepsána dohoda o zřízení mezinárodní pozorovatelské mise *Temporary International Presence in the City of Hebron* (TIPH), která dostala za úkol dohlížet na mírové soužití hebronských Palestinců a Izraelců.¹⁴⁷ Předávání území pokračovalo i v roce 1998 na základě Memoranda od Wye River.¹⁴⁸

V roce 1999 v předčasných izraelských volbách zvítězila opět levice a v červenci následujícího roku se nový premiér Ehud Barak účastnil dalšího kola mírových hovorů s Arafatem. Jednání se konala symbolicky v Camp Davidu, dějišti diplomatického průlomu v izraelsko-arabském konfliktu. Jednalo se o poslední mediační pokus Billa Clintona, který měl být za krátko vystřídán Georgem Bushem jr., a proto se ještě na poslední chvíli snažil vyjednat smír na Blízkém východě. To se mu však nepodařilo, neboť jednání ztroskotala na otázce východního Jeruzaléma a uprchlíků.¹⁴⁹ Pokračující napětí navíc vygradovalo v 2. intifádu, která vypukla v září 2000. Oproti první intifádě měla mnohem násilnější charakter a projevovala se zvýšenou brutalitou na obou stranách: Izrael na sebevražedné útoky a ostřelování raketami ze

---

¹⁴⁵ Čejka, *Izrael a Palestina*, 195-197.

¹⁴⁶ Shlaim, *Israel and Palestine*, 203-204.

¹⁴⁷ El-Hasan, *Israel or Palestine?*, 83-84.

¹⁴⁸ Čejka, *Izrael a Palestina*, 205.

¹⁴⁹ Srov.: Shlaim, *Israel and Palestine*, 206-207; El-Hasan, *Israel or Palestine?*, 84-85.

strany palestinských radikálů odpovídal strategií tzv. mimosoudní fyzické likvidace, která sice mířila na vůdce teroristů, ale často zasahovala i nevinné civilisty.¹⁵⁰

Mezinárodní aktéři v čele s USA se v této době snažili boje ukončit a asistovali tak na izraelsko-palestinských jednáních v egyptském Šarm aš-Šajchu. I když se zde násilí zastavit nepovedlo, na jednáních padl palestinský návrh na ustavení mezinárodní vyšetřovací komise, která by zkoumala příčiny, jež vedly k vypuknutí násilí. USA tímto úkolem vzápětí pověřily bývalého senátora George Mitchella, který se stal hlavou tzv. Michellovy komise. Závěry jejího šetření přinesla v květnu 2001 tzv. Mitchellova zpráva, která z vypuknutí násilí vinila obě strany a vyzývala je k ukončení bojů a budování vzájemné důvěry.¹⁵¹

I když bezprostředně nevedla k uzavření příměří, zpráva se následně stala jedním ze základů mírového plánu *Road Map for Peace*, s kterým roku 2002 přišel tzv. Kvartet – těleso tvořené OSN, EU, USA a Ruskem pro účely mediace blízkovýchodního konfliktu.¹⁵² Plán navrhoval tři fáze, jež by vedly k vyřešení konfliktu prostřednictvím vytvoření palestinského státu do roku 2005. První fáze zahrnovala reformování Palestinské autonomie, stažení izraelských jednotek na linii ze září 2000 a palestinské volby; druhou fází bylo během roku 2003 sepsat palestinskou ústavu a vytvořit palestinský stát v prozatímních hranicích a konečně poslední fází měla být závěrečná jednání o permanentním statusu v průběhu let 2004-2005. Plán se nicméně naplnit nepodařilo, i když přinesl např. jisté pozitivní reformy palestinské správy.¹⁵³

V roce 2003 začal Izrael budovat zeď okolo Západního břehu, která situaci nadále spíše zkomplikovala. V roce 2004 tehdejší premiér Šaron přišel s plánem jednostranného stažení z pásma Gazy, který byl naplněn v následujícím roce, kdy byly vyklizeny všechny židovské osady v pásmu Gazy a také 4 osady na Západním břehu.¹⁵⁴

V závěru roku 2004 zemřel palestinský prezident Arafat a za jeho nástupce byl v nových volbách zvolen Mahmúd Abbás z Fatahu. Velkým zlomem byly na počátku roku 2006 volby do místních zastupitelstev Palestinské autonomie. Hamás opustil svou taktiku bojkotu voleb a s převahou zvítězil v pásmu Gazy. V oblasti Západního břehu vyhrál Fatah. Napětí mezi dvěma frakcemi, které se zrodilo již za první intifády, nyní vyeskalovalo a na palestinských územích

---

¹⁵⁰ Čejka, *Izrael a Palestina*, 220-221.

¹⁵¹ Rabinovich, *The Lingering Conflict*, 109.

¹⁵² El-Hasan, *Israel or Palestine?*, 169.

¹⁵³ Srov.: Shlaim, *Israel and Palestine*, 291-292; Rabinovich, *Waging Peace*, 203-204.

¹⁵⁴ Čejka, *Izrael a Palestina*, 239-245.

probíhala v podstatě občanská válka mezi těmito dvěma stranami. Průměří bylo dosaženo až roku 2007, ale následně se zvrhlo v další boje, načež v červnu 2007 uchvátil Hamás kontrolu nad pásmem Gazy (na Gazu poté Izrael uvalil blokádu). Od té doby existovalo jakési dvojvládní, kdy Hamás ovládal Gazu, zatímco Fatah Západní břeh.¹⁵⁵

Vítězství Hamásu ve volbách se stalo velkou překážkou mírovému procesu, neboť Izrael i západní země ho považují za teroristickou organizaci a odmítají s ním jednat. Hamás také nadále páchal sebevražedné útoky a ostřeloval z Gazy území Izraele raketami. V roce 2007 se v Annapolis konal další americký pokus vzkřísit mírové rozhovory a plán *Road Map*, ale i kvůli Hamásu nebyl úspěšný.¹⁵⁶ V prosinci 2008 vyeskalovalo napětí natolik, že se Izrael rozhodl pro ofenzivu v pásmu Gazy. Akce trvala do ledna 2009. Ačkoliv byla namířena proti Hamásu a jeho raketám, zasáhla i civilisty, za což si vysloužila mezinárodní kritiku.¹⁵⁷ Zatímco mírový proces stagnoval, Mahmúd Abbás se na půdě OSN pokoušel o zlepšení diplomatické pozice Palestinců. V listopadu 2012 prosadil povýšení Palestinské autonomie na nečlenský pozorovatelský stát (což znamenalo nepřímé uznání palestinské státnosti).¹⁵⁸

Na sklonku července 2013 byl započat další pokus o mírové hovory mezi Izraelem a Palestinou pod patronací amerického ministra zahraničí Johna Kerryho, ty však opět nevedly ke kýženému výsledku a navíc byly v dubnu 2014 přerušeny poté, co došlo k usmíření mezi Fatahem a Hamásem. Premiér Netanjahu odmítl s Abbásem jednat za podmínek jeho spojení s Hamásem a přerušil svou účast na hovorech. Palestinci 2. června vyhlásili vytvoření vlády národní jednoty, kterou však Izrael odmítl uznat, neboť byla tvořena členy Fatahu i Hamásu.¹⁵⁹

V červnu vyvolal novou vlnu vzájemného násilí únos a vražda tří izraelských mladíků islámskými radikály. V červenci Izrael zahájil v Gaze vojenskou operaci Ochranné ostří, která opět vzbudila kritiku k vzhledem k velmi vysokému počtu civilních obětí na palestinské straně.

---

¹⁵⁵ Čejka, *Izrael a Palestina*, 247-249, 274-283.

¹⁵⁶ Čejka, *Izrael a Palestina*, 284-285.

¹⁵⁷ El-Hasan, *Israel or Palestine?*, 212-216.

¹⁵⁸ „Většina OSN nepřímo uznala Palestinu, Češi byli proti,“ *lidovky.cz*, 29. 11. 2012, http://www.lidovky.cz/vetsina-osn-nepriamo-uznala-palestinu-cesi-byli-proti-pdg-/zpravy-svet.aspx?c=A121129_234014_In_zahranici_ani (staženo 28. 12. 2014).

¹⁵⁹ Srov.: Raide Oral, „Enraged Israel Suspends Peace Talks with Palestinians after Unity Deal,“ *Daily Sabah*, 25. 4. 2014, <http://www.dailysabah.com/mideast/2014/04/25/israel-suspends-talks-with-palestinians-after-unity-deal> (staženo 24. 8. 2014); William Booth a Ruth Eglash, „Kerry’s Nine-Month Quest for Middle East Peace Ends in Failure,“ *The Washington Post*, 29. 4. 2014, http://www.washingtonpost.com/world/middle_east/kerrys-nine-month-quest-for-middle-east-peace-ends-in-failure/2014/04/29/56521cd6-cfd7-11e3-a714-be7e7f142085_story.html (staženo 28. 12. 2014).

Ačkoliv bylo dosaženo příměří, situace je stále napjatá a dochází k násilnostem mezi Izraelci a Palestinci. Olej do ohně přilévají i individuální akce obou stran, jako jsou plány na výstavbu nových židovských osad,¹⁶⁰ návrhy izraelské vlády uzákonit status Izraele jako státu Židů,¹⁶¹ nebo jednostranná snaha Palestinců o schválení rezoluce o termínu stažení Izraele na půdě OSN.¹⁶² Prozatím se Palestincům podařilo uspět alespoň na půdě EU – Evropský parlament v prosinci 2014 vydal rezoluci vyzývající k uznání Palestiny,¹⁶³ což již několik evropských zemí učinilo. Vzhledem k formálním nedostatečnostem také Evropský soud dočasně vyjmul Hamás z unijního seznamu teroristických organizací. Stejně jako USA má i EU zájem na pokračování mírového procesu a aktivní participaci v něm.¹⁶⁴

2.2 Dosavadní role Turecka v řešení izraelsko-palestinského konfliktu

Když byl v říjnu 1923 založen turecký stát, jeho tehdejší hlava, legendární Mustafa Kemal Atatürk, jako hlavní strategii rozvoje mladé republiky zvolil pozápadňování, modernizaci a orientaci na Evropu a USA. Tento kurz přetrval v turecké politice i v následujících letech a zejména během studené války vlivem sovětské hrozby vazby na Západ ještě zesílily. Tehdy se Turecko stalo součástí západního bloku a pole jeho zahraniční politiky tak bylo značně omezeno. Na Blízkém východě budovalo vazby zejména s Izraelem (roku 1949 Turecko jakožto první země s převahou muslimského obyvatelstva uznalo jeho existenci), který se společně s ním stal klíčovým partnerem Západu v regionu – na rozdíl od většiny ostatních blízkovýchodních zemí, které byly nakloněny spolupráci se SSSR. Změnu do tohoto směřování přinesl až v 80. letech

---

¹⁶⁰ „Israeli-Palestinian Violence in 2014 – Timeline,“ *The Guardian*, 18. 11. 2014, <http://www.theguardian.com/world/2014/nov/18/israel-palestinian-violence-timeline> (staženo 28. 12. 2014).

¹⁶¹ „Izraelská vláda připravila uzákonění Izraele jako státu Židů,“ *Hospodářské noviny*, 23. 11. 2014, http://zahranicni.ihned.cz/c3-63162600-090000_d-63162600-izraelska-vlada-pripravila-uzakoneni-izraele-jako-statu-zidu (staženo 28. 12. 2014).

¹⁶² Srov.: „Palestinians Open Door to Negotiation after Submitting Draft UN Resolution,“ *The Guardian*, 18. 12. 2014, <http://www.theguardian.com/world/2014/dec/18/palestinians-open-door-to-negotiation-after-submitting-draft-un-resolution> (staženo 28. 12. 2014); „Binyamin Netanyahu Says Israel Will Resist Timetable to End Occupation,“ *The Guardian*, 14. 12. 2014, <http://www.theguardian.com/world/2014/dec/14/binyamin-netanyahu-israel-resist-timetable-end-occupation> (staženo 28. 12. 2014).

¹⁶³ V roce 2013 prezident Abbás změnil název útvaru Palestinská autonomie na Stát Palestina („Oficiální název palestinského autonomního území bude Stát Palestina,“ *Český rozhlas - zprávy*, 5. 1. 2013, http://www.rozhlas.cz/zpravy/blizkyvychod/_zprava/oficialni-nazev-palestinskeho-autonomniho-uzemi-bude-stat-palestina--1157906 (staženo 28. 12. 2014)).

¹⁶⁴ Martin Kohout, „Evropský parlament vyzval k uznání Palestiny. Se silnou podmínkou,“ *Hospodářské noviny*, 17. 12. 2014, http://zahranicni.ihned.cz/c3-63272820-090000_d-63272820-evropsky-parlament-vyzval-k-uznani-palestiny-se-silnou-podminkou (staženo 28. 12. 2014).

tehdejší premiér a následně prezident Turgut Özal, který v ekonomické sféře nastartoval spolupráci i s ostatními zeměmi regionu.¹⁶⁵

S koncem studené války a rozpadem SSSR na počátku 90. let pronikání tureckého vlivu na Blízkém východě ještě zesílilo a pokračovalo i na dalších úrovních – důležitou oblastí se stala diplomacie a řešení konfliktů. Turecko sice nepatřilo mezi hlavní aktéry mírových jednání v Madridu a Oslu, ale vyjádřilo plnou podporu těmto diplomatickým aktivitám a zapojilo se do souvisejících podpůrných činností. V roce 1991 se stalo součástí jedné z madridských pracovních skupin, konkrétně skupiny věnující se otázce kontroly zbrojení *Arms Control and Regional Security Working Group* (ACRS). V roce 1997 se Turecko také zapojilo do TIPH.¹⁶⁶

Krátce poté, co začal po atentátu na Jicchaka Rabina mírový proces stagnovat, Turecko uzavřelo vojenskou dohodu s Izraelem, která vzbudila nelibost arabských států, jež se jí cítily ohroženy.¹⁶⁷ Turecko se následně zaměřilo na budování dobrých vztahů i s arabskými sousedy, a vysloužilo si tak pozitivní reakce, přičemž ho Izrael označil za „most“ mezi sebou a arabským světem. Začaly se objevovat názory, že Turecko by se díky svým dobrým vztahům se všemi aktéry regionu mohlo stát mediátorem.¹⁶⁸

Když se v roce 2000 Clintonova administrativa pokusila o vzkříšení mírového procesu, role Turecka byla o poznání aktivnější než v rámci Osla. Poté, co na červencovém summitu v Camp Davidu nedošlo k dohodě mezi stranami sporu, na počátku srpna Turecko těsně po sobě navštívili vedoucí představitel Palestiny Jásir Arafat¹⁶⁹ a izraelský ministr zahraničí Šlomo Ben Ami.¹⁷⁰ Ismail Cem, tehdejší turecký ministr zahraničních věcí, tak vyslechl obě strany a své závěry dále tlumočil Nedu Walkerovi, zástupci amerického ministra zahraničí pro oblast Blízkého východu,

---

¹⁶⁵ Ioannis N. Grigoriadis, „Matching Ambitions with Realities: Turkish Foreign Policy in the Middle East,“ *Hellenic Studies/Etudes Helleniques* 20, No. 1 (Spring 2012): 116-118.

¹⁶⁶ Tocci a Walker, „From Confrontation to Engagement,“ 42.

¹⁶⁷ Srov.: Ofra Bengio a Gencer Özcan, „Changing Relations: Turkish-Israeli-Arab Triangle,“ *Perceptions: Journal of International Affairs* 5, No. 1 (March-May 2000): 134-135; „Mubarak: Turco-Israeli Accord O.K.“, *Hürriyet Daily News*, 12. 7. 1996, <http://www.hurriyetdailynews.com/mubarak-turco-israeli-accord-ok.aspx?pageID=438&n=mubarak-turco-israeli-accord-o.k.-1996-07-12> (staženo 23. 8. 2014).

¹⁶⁸ „Springtime in Turco-Arab Relations,“ *Hürriyet Daily News*, 8. 3. 1998, <http://www.hurriyetdailynews.com/springtime-in-turco-arab-relations.aspx?pageID=438&n=springtime-in-turco-arab-relations-1998-03-08> (staženo 23. 8. 2014).

¹⁶⁹ „The Palestinian leader H.E. Mr. Yasser Arafat’s Visit No:133 - August 4, 2000,“ oficiální web tureckého ministerstva zahraničí, http://www.mfa.gov.tr/the-palestinian-leader-h_e_-mr_-yasser-arafat_s-visit_br_no_133--august-4_-2000.en.mfa (staženo 23. 8. 2014).

¹⁷⁰ „The Israel’s Internal Security Minister’s Visit No:135 - August 9, 2000,“ oficiální web tureckého ministerstva zahraničí, http://www.mfa.gov.tr/the-israel_s-internal-security-minister_s-visit_br_no_135--august-9_-2000.en.mfa (staženo 23. 8. 2014).

jenž do Turecka přijel v druhé polovině srpna. Ačkoliv si v té době Palestinci přáli zvětšit roli Turecka v mírových iniciativách, Izrael byl proti tomuto návrhu a sám Cem se nechal slyšet, že „Turecko opravdu nemá v úmyslu mediovat.“¹⁷¹ Americká strana nicméně chválila tureckou aktivitu namířenou směrem k řešení konfliktu a dokonce navrhla, aby se další summit Izraele, Palestiny a USA konal v Ankaře.¹⁷² Dalším přispěním Turecka bylo zapojení bývalého premiéra a prezidenta Süleymana Demirela do Mitchellovy vyšetřovací komise na podzim roku 2000.¹⁷³

V následujícím roce Turecko údajně nabídlo oběma stranám, že bude moderovat vzájemné rozhovory,¹⁷⁴ a také nabídlo hostit další vzájemná setkání, nicméně postoj Izraele ke zvýšení turecké účasti zůstal neměnný.¹⁷⁵ Na druhou stranu Izrael vítal možnost využít Turecko pro komunikaci s Palestinou, například když v červnu 2001 požádal tureckou stranu, aby doručila vzkaz Jásiru Arafatovi.¹⁷⁶ V tomto období byly časté i návštěvy ministra zahraničí Cema do regionu, v roce 2002 dokonce společně s jeho řeckým protějškem, což mělo demonstrovat, že „i odvěcí nepřátelé mohou spolupracovat při prosazování míru“.¹⁷⁷

Nabídka pomoci při řešení konfliktu byla Tureckem zopakována v následujících letech ještě mnohokrát.¹⁷⁸ Ačkoliv palestinská strana byla otevřená turecké mediaci,¹⁷⁹ Izrael byl nadále

---

¹⁷¹ „Turkey's Plays Important Role in the Middle East“, *Hürriyet Daily News*, 20. 8. 2000, <http://www.hurriyetdailynews.com/turkeys-plays-important-role-in-the-middle-east.aspx?pageID=438&n=turkeys-plays-important-role-in-the-middle-east-2000-08-20> (staženo 23. 8. 2014).

¹⁷² „From the Papers“, *Hürriyet Daily News*, 14. 10. 2000, <http://www.hurriyetdailynews.com/from-the-papers.aspx?pageID=438&n=from-the-papers-2000-10-14> (staženo 23. 8. 2014).

¹⁷³ „Demirel to Visit Israel and Palestine with Fact-Finding Commission“, *Hürriyet Daily News*, 29. 11. 2000, <http://www.hurriyetdailynews.com/demirel-to-visit-israel-and-palestine-with-fact-finding-commission.aspx?pageID=438&n=demirel-to-visit-israel-and-palestine-with-fact-finding-commission-2000-11-29> (staženo 23. 8. 2014).

¹⁷⁴ „Turkey Proposes Hosting Palestinian-Israeli Talks“, *Hürriyet Daily News*, 28. 4. 2001, <http://www.hurriyetdailynews.com/turkey-proposes-hosting-palestinian-israeli-talks.aspx?pageID=438&n=turkey-proposes-hosting-palestinian-israeli-talks-2001-04-28> (staženo 23. 8. 2014).

¹⁷⁵ „Logoglu: 'We Are Ready to Host Peace Talks'“, *Hürriyet Daily News*, 8. 6. 2001, <http://www.hurriyetdailynews.com/logoglu--we-are-ready-to-host-peace-talks.aspx?pageID=438&n=logoglu--we-are-ready-to-host-peace-talks-2001-06-08> (staženo 23. 8. 2014).

¹⁷⁶ „Top Israeli Diplomat Has Talks in Ankara“, *Hürriyet Daily News*, 21. 6. 2001, <http://www.hurriyetdailynews.com/top-israeli-diplomat-has-talks-in-ankara.aspx?pageID=438&n=top-israeli-diplomat-has-talks-in-ankara-2001-06-21> (staženo 23. 8. 2014).

¹⁷⁷ „Cem, Papandreou in Ramallah for Mideast Peace Mission“, *Hürriyet Daily News*, 25. 4. 2002, <http://www.hurriyetdailynews.com/cem-papandreou-in-ramallah-for-mideast-peace-mission.aspx?pageID=438&n=cem-papandreou-in-ramallah-for-mideast-peace-mission-2002-04-25> (staženo 23. 8. 2014).

¹⁷⁸ Srov.: „Gul Offers Turkish Contribution to Middle East Peace Process“, *Hürriyet Daily News*, 31. 1. 2003, <http://www.hurriyetdailynews.com/gul-offers-turkish-contribution-to-middle-east-peace-process.aspx?pageID=438&n=gul-offers-turkish-contribution-to-middle-east-peace-process-2003-01-31> (staženo 23. 8. 2014); „Turkey Proposes Conference on Middle East Peace Process“, *Hürriyet Daily News*, 27. 5. 2003,

proti. Na druhou stranu však vítal turecké snahy pomoci Palestině po stránce humanitární a ekonomické.¹⁸⁰ Konkrétní plán byl formulován v souvislosti s izraelským odchodem z pásma Gazy v roce 2005, kdy Ústřední svaz obchodních a průmyslových komor a komoditních burz Turecké republiky (TOBB) přišel s iniciativou *Industry for Peace*, která měla pomoci této oblasti prostřednictvím vybudování průmyslové zóny. Vzhledem k následné eskalaci násilí zde ale plán realizován nebyl.¹⁸¹ V roce 2005 Turecko také zřídilo horkou telefonní linku jak s palestinskými, tak s izraelskými představiteli,¹⁸² čímž dále zvýšilo svůj mediační potenciál.

Soustavné odmítání turecké mediace Izraelem mělo i své opodstatnění – ačkoliv Turecko a Izrael byly po celá 90. léta strategickými partnery a jejich vazby, zejména ve vojenské a obchodní sféře, byly velice silné, na počátku nového tisíciletí se začaly postupně zhoršovat. Na vině byla především silná rétorika některých tureckých představitelů reagující na akce izraelské administrativy. V dubnu 2002 tehdejší premiér Bülent Ecevit označil zásahy izraelské armády proti Palestincům za „genocidu“,¹⁸³ v březnu 2004 premiér Erdoğan v reakci na zabití lídra hnutí Hamás použil formulace „státní terorismus“¹⁸⁴ a „akt teroru“,¹⁸⁵ přičemž dodal, že veškeré

<http://www.hurriyetdailynews.com/turkey-proposes-conference-on-middle-east-peace-process.aspx?pageID=438&n=turkey-proposes-conference-on-middle-east-peace-process-2003-05-27> (staženo 23. 8. 2014); „Gul Says Turkey to Help Reform in Palestine Administration,“ *Hürriyet Daily News*, 17. 7. 2003, <http://www.hurriyetdailynews.com/gul-says-turkey-to-help-reform-in-palestine-administration.aspx?pageID=438&n=gul-says-turkey-to-help-reform-in-palestine-administration-2003-07-17> (staženo 23. 8. 2014); „Turkey Signals Shift in Israel Policy,“ *Hürriyet Daily News*, 27. 5. 2004, <http://www.hurriyetdailynews.com/turkey-signals-shift-in-israel-policy.aspx?pageID=438&n=turkey-signals-shift-in-israel-policy-2004-05-27> (staženo 23. 8. 2014); „Turkey Ready to Mediate,“ *Today's Zaman*, 1. 5. 2005, <http://www.todayszaman.com/news-19037-turkey-ready-to-mediate.html> (staženo 23. 8. 2014); „Erdoğan Trims Mideast Aspirations,“ *Hürriyet Daily News*, 3. 5. 2005, <http://www.hurriyetdailynews.com/erdogan-trims-mideast-aspirations.aspx?pageID=438&n=erdogan-trims-mideast-aspirations-2005-05-03> (staženo 23. 8. 2014).¹⁷⁹ „Turkey Ready to Mediate,“ *Today's Zaman*, 1. 5. 2005, <http://www.todayszaman.com/news-19037-turkey-ready-to-mediate.html> (staženo 23. 8. 2014).

¹⁸⁰ Elif Unal Arslan, „Time to Roll up the Sleeves for Mideast,“ *Hürriyet Daily News*, 15. 1. 2005, <http://www.hurriyetdailynews.com/time-to-roll-up-the-sleeves-for-mideast.aspx?pageID=438&n=time-to-roll-up-the-sleeves-for-mideast-2005-01-15> (staženo 23. 8. 2014).

¹⁸¹ Plán však existuje dál. Po vypuknutí násilí v Gaze byla plánovaná zóna přesunuta do oblasti Západního břehu, stále však vystavěna nebyla. Není ale vyloučeno, že v budoucnu ze strany TOBB k realizaci skutečně dojde („Turkey's Political Relations with the State of Palestine,“ oficiální web tureckého ministerstva zahraničí, http://www.mfa.gov.tr/turkey_s-political-relations-with-the-palestinian-national-authority.en.mfa (staženo 31. 12. 2014)).

¹⁸² „A Hot Line with the Palestinians in Support of Middle East Peace,“ *Hürriyet Daily News*, 3. 5. 2005, <http://www.hurriyetdailynews.com/a-hot-line-with-the-palestinians-in-support-of-middle-east-peace.aspx?pageID=438&n=a-hot-line-with-the-palestinians-in-support-of-middle-east-peace-2005-05-03> (staženo 23. 8. 2014).

¹⁸³ Tocci a Walker, „From Confrontation to Engagement,“ 42.

¹⁸⁴ Ali H. Aslan, „If Accelerated Diplomacy Derails...,“ *Today's Zaman*, 30. 6. 2004, http://www.todayszaman.com/national_ak-foo_10981.html (staženo 23. 8. 2014).

možnosti mediace jsou nyní zničeny.¹⁸⁶ K opětovným snahám Turecka o mediaci však došlo velice brzy.¹⁸⁷ Kromě této rétoriky stál za zhoršením vztahů i turecký postoj k Hamásu – Turecko v roce 2006 hnutí uznalo jako legitimního vítěze voleb a pozvalo jeho vůdce Chálida Mašála krátce po volbách do Ankary. Tuto návštěvu nesly nelibě USA i Izrael,¹⁸⁸ jehož vztah k Turecku tímto o něco ochladl, na druhou stranu komunikace s Hamásem následně otevřela pro Turecko nové možnosti diplomatického působení jak mezi Izraelem a Hamásem, tak mezi Izraelem a Sýrií, která Mašálovi a dalším špičkám Hamásu poskytovala útočiště.¹⁸⁹

V červenci 2006 se turecký vyslanec Davutoğlu vydal na žádost Izraele a USA do Sýrie, kde se sešel s prezidentem Bašárem Asadem, aby pomohl uvolnit napětí spojené s únosem izraelského vojáka Gilada Šalita Hamásem a s izraelskými operacemi v pásmu Gazy. Turecko naléhalo na palestinskou stranu, aby vojáka propustila a aby přestala odpalovat z Gazy rakety na Izrael. Zároveň však dodalo, že Izrael by měl také zastavit vojenské operace v Gaze a propustit z vězení ve volbách zvolené členy Hamásu.¹⁹⁰ V těchto dnech také premiér Erdoğan ve snaze o vyřešení vedl telefonní hovory s představiteli Izraele, Fatahu i Hamásu, přičemž prý všechny strany vyzval k mírnému a rozumnému jednání.¹⁹¹ Když v následujícím roce izraelský premiér Ehud Olmert prohlásil, že „Izrael vítá mírové iniciativy turecké vlády v regionu,“ Ankara v reakci nabídla mediaci mezi Izraelem a Sýrií.¹⁹² Dalším aktérem žádajícím tureckou pomoc byl o pár měsíců později Mašál, který žádal o mediaci mezi Hamásem a Fatahem.¹⁹³

---

¹⁸⁵ „Erdogan Rails against Yassin Killing,“ *Hürriyet Daily News*, 26. 3. 2004, <http://www.hurriyetdailynews.com/erdogan-rails-against-yassin-killing.aspx?pageID=438&n=erdogan-rails-against-yassin-killing-2004-03-26> (staženo 23. 8. 2014).

¹⁸⁶ Ibid.

¹⁸⁷ „Press Scanner 1,“ *Hürriyet Daily News*, 25. 12. 2004, <http://www.hurriyetdailynews.com/press-scanner-1.aspx?pageID=438&n=press-scanner-1-2004-12-25> (staženo 23. 8. 2014).

¹⁸⁸ Abdülhamit Bilici, „HAMAS Visit Right, PKK Comparison Wrong,“ *Today's Zaman*, 3. 3. 2006, http://www.todayozaman.com/columnistDetail_getNewsById.action?newsId=30426 (staženo 23. 8. 2014).

¹⁸⁹ „Week in Review,“ *Hürriyet Daily News*, 9. 7. 2006, <http://www.hurriyetdailynews.com/week-in-review.aspx?pageID=438&n=week-in-review-2006-07-09> (staženo 23. 8. 2014).

¹⁹⁰ Ümit Enginsoy, „US, Israel wanted Turk envoy's Damascus visit, Gül implies,“ *Hürriyet Daily News*, 6. 7. 2006, <http://www.hurriyetdailynews.com/us-israel-wanted-turk-envoys-damascus-visit-gul-implies.aspx?pageID=438&n=us-israel-wanted-turk-envoys-damascus-visit-gul-implies-2006-07-06> (staženo 23. 8. 2014).

¹⁹¹ „Week in Review,“ *Hürriyet Daily News*, 9. 7. 2006, <http://www.hurriyetdailynews.com/week-in-review.aspx?pageID=438&n=week-in-review-2006-07-09> (staženo 23. 8. 2014).

¹⁹² „Turkey to Send Delegation to Jerusalem to Inspect Excavations,“ *Today's Zaman*, 16. 2. 2007, <http://www.todayozaman.com/news-103056-turkey-to-send-delegation-to-jerusalem-to-inspect-excavations.html> (staženo 23. 8. 2014).

¹⁹³ „Hamás Requests Turkish Mediation in Dispute with Fatah,“ *Today's Zaman*, 22. 6. 2007, <http://www.todayozaman.com/news-114737-hamas-requests-turkish-mediation-in-dispute-with-fatah.html> (staženo 23. 8. 2014).

V listopadu 2007 snahy turecké diplomacie o zapojení do mírového procesu slavily asi největší úspěch, když Ankara uspořádala setkání izraelského prezidenta Šimona Perese s palestinským prezidentem Mahmúdem Abbásem, jež bylo spojené se svoláním ekonomického fóra, kterého se oba lídři společně s tureckým prezidentem Gülem zúčastnili.¹⁹⁴ Diskutován byl zejména plán vytvoření průmyslových zón v oblasti Západního břehu pod vedením TOBB. Izrael při této příležitosti vyjádřil zájem o tureckou mediaci mezi jím a Sýrií, odmítl však mediaci ve vztazích s Palestinou.¹⁹⁵

V následujícím roce se Turecko skutečně chopilo iniciativy a v květnu,¹⁹⁶ červnu¹⁹⁷ a červenci¹⁹⁸ postupně zorganizovalo 4 kola nepřímých rozhovorů mezi Izraelem a Sýrií, kteroužto aktivitu kvitovaly s povděkem jak USA,¹⁹⁹ tak EU, která dokonce navrhla, aby Turecko uspořádalo mezinárodní konferenci, jež by pomohla normalizovat obchodní vztahy Izraele a Palestiny.²⁰⁰

V závěru roku 2008 však došlo k zásadnímu zvratu, který turecko-izraelské vztahy prudce zhoršil. Jednalo se o spuštění izraelské ofenzívy v pásmu Gazy, která velmi rozlítla tureckého

---

23. 8. 2014).

¹⁹⁴ Adam Szymański, „Turkey’s Role in Resolving the Middle East Conflicts,“ *International Issues & Slovak Foreign Policy Affairs* XX, No. 2 (2011): 79.

¹⁹⁵ Fulya Özerkan, „Turk Role in Mideast not Central,“ *Hürriyet Daily News*, 15. 11. 2007, <http://www.hurriyetdailynews.com/turk-role-in-mideast-not-central.aspx?pageID=438&n=turk-role-in-mideast-not-central-2007-11-15> (staženo 24. 8. 2014).

¹⁹⁶ „NO-81 - 21 May 2008, Press Release Regarding the Indirect Peace Talks between Syria and Israel under the auspices of Turkey (Unofficial Translation),“ oficiální web tureckého ministerstva zahraničí, http://www.mfa.gov.tr/no-81---21-may-2008_-press-release-regarding-the-indirect-peace-talks-between-syria-and-israel-under-the-auspices-of-turkey-_unofficial-translation_.en.mfa (staženo 24. 8. 2014).

¹⁹⁷ „No:106 - 16 June 2008, Press Release Regarding the Peace Talks Between Syria and Israel Under the Auspices of Turkey (Unofficial Translation),“ oficiální web tureckého ministerstva zahraničí, http://www.mfa.gov.tr/no_106---16-june-2008_-press-release-regarding-the-peace-talks-between-syria-and-israel-under-the-auspices-of-turkey.en.mfa (staženo 24. 8. 2014).

¹⁹⁸ Srov.: „NO:119 - 3 July 2008, Press Release Regarding the Third Round of the Indirect Peace Talks Between Syria and Israel Under the Auspices of Turkey (Unofficial Translation),“ oficiální web tureckého ministerstva zahraničí, http://www.mfa.gov.tr/no_119---3-july-2008_-press-release-regarding-the-third-round-of-the-indirect-peace-talks-between-syria-and-israel-under-the-auspices-of-turkey-_unofficial-translation_.en.mfa (staženo 24. 8. 2014); „NO:136 - 30 July 2008, Press Release Regarding the Fourth Round of the Indirect Peace Talks Between Syria and Israel Under the Auspices of Turkey,“ oficiální web tureckého ministerstva zahraničí, http://www.mfa.gov.tr/no_136---30-july-2008_-press-release-regarding-the-fourth-round-of-the-indirect-peace-talks-between-syria-and-israel-under-the-auspices-of-turkey.en.mfa (staženo 24. 8. 2014).

¹⁹⁹ „US Applauds Turkey's Efforts for Solution of Syrian-Israeli Dispute,“ *Today's Zaman*, 3. 6. 2008, <http://www.todayzaman.com/news-143752-us-applauds-turkeys-efforts-for-solution-of-syrian-israeli-dispute.html> (staženo 24. 8. 2014).

²⁰⁰ „Turkey to Offer Economic Mediation,“ *Hürriyet Daily News*, 4. 7. 2008, <http://www.hurriyetdailynews.com/turkey-to-offer-economic-mediation.aspx?pageID=438&n=turkey-to-offer-economic-mediation-2008-07-04> (staženo 24. 8. 2014).

premiéra Erdoğan. Ačkoliv nešlo o první podobný zásah Izraele, kamenem úrazu byl hlavně fakt, že jen pár dní před touto událostí izraelský premiér Olmert navštívil Erdoğan v Ankaře, aby s ním konzultoval situaci v regionu. Vzhledem k tomu, že o plánovaném zásahu v Gaze nepadla ani zmínka, se turecký premiér cítil podveden a označil tento izraelský krok emotivně jako „neúctu k Turecku“.²⁰¹ Mimoto na izraelskou adresu padla i další silná vyjádření jako „zločin proti lidskosti“, „rána pro mezinárodní mír“²⁰² či „humanitární tragédie“.²⁰³ Tento zásah také znamenal konec nepřímých rozhovorů, neboť jak Sýrie, tak Turecko v nich odmítly pokračovat.²⁰⁴

Zatímco v prvních dnech roku 2009 probíhaly boje v pásmu Gazy, turečtí zástupci prováděli v regionu kyvadlovou diplomacii ve snaze dosáhnout příměří.²⁰⁵ Největším přínosem Turecka byl jeho kontakt s Hamásem, kterému tlumočilo požadavky na žádost západních aktérů, jako byly USA či Francie.²⁰⁶ Po vyhlášení příměří ministr zahraničí Ahmet Davutoğlu prohlásil, že právě Turecko má na něm díky svým vazbám na Hamás největší zásluhu.²⁰⁷

Krátce nato se však Turecko možnosti mediovat velmi vzdálilo, když na summitu Světového obchodního fóra v Davosu došlo k ostré konfrontaci mezi Erdoğanem a Peresem, v rámci které turecký premiér nařkl izraelského prezidenta z toho, že „zabíjí lidi“.²⁰⁸ Touto rétorikou se Turecko přiklonilo na palestinskou stranu, čímž značně snížilo naději, že by ho Izrael mohl

---

²⁰¹ „Erdoğan Seeks to Mobilize Arab States for Gaza Truce“, *Today's Zaman*, 1. 1. 2009, <http://www.todayzaman.com/news-162869-erdogan-seeks-to-mobilize-arab-states-for-gaza-truce.html> (staženo 24. 8. 2014).

²⁰² „Turkey-Press Scan“, *Today's Zaman*, 29. 12. 2008, <http://www.todayzaman.com/news-162617-turkey-press-scan.html> (staženo 24. 8. 2014).

²⁰³ „Turkish Premier Says Israel Caused Humanity Tragedy by Using Excessive Force“, *Today's Zaman*, 5. 1. 2009, <http://www.todayzaman.com/news-163244-turkish-premier-says-israel-caused-humanity-tragedy-by-using-excessive-force.html> (staženo 24. 8. 2014).

²⁰⁴ „Erdoğan to Embark on Mideast Tour in Bid for Peace“, *Today's Zaman*, 31. 12. 2008, <http://www.todayzaman.com/news-162775-erdogan-to-embark-on-mideast-tour-in-bid-for-peace.html> (staženo 24. 8. 2014).

²⁰⁵ „No:10 - 16 January 2009, Press Release Regarding the Developments in the Gaza Strip“, oficiální web tureckého ministerstva zahraničí, http://www.mfa.gov.tr/no_10---16-january-2009_-press-release-regarding-the-developments-in-the-gaza-strip.en.mfa (staženo 24. 8. 2014).

²⁰⁶ Bülent Aras, „Turkey and the Palestinian Question“, *Today's Zaman*, 19. 1. 2009, <http://www.todayzaman.com/news-164614-turkey-and-the-palestinian-question.html> (staženo 23. 8. 2014).

²⁰⁷ „Davutoğlu Says Turkey Key to Convincing Hamas on Gaza Cease-Fire“, *Today's Zaman*, 20. 1. 2009, http://www.todayzaman.com/_davutoglu-says-turkey-key-to-convincing-hamas-on-gaza-cease-fire_164558.html (staženo 24. 8. 2014).

²⁰⁸ „Humanitarian Sensitivity Outweighs Realpolitik“, *Today's Zaman*, 31. 1. 2009, <http://www.todayzaman.com/news-165563-humanitarian-sensitivity-outweighs-realpolitik.html> (staženo 24. 8. 2014).

požádat o mediaci. I když Ankara posléze nabídla obnovení syrsko-palestinských rozhovorů,²⁰⁹ premiér Netanjahu to odmítl.²¹⁰ Dalšími ranami pro vzájemné vztahy bylo turecké odmítnutí izraelské participace na společném vojenském cvičení a turecký seriál negativně prezentující Izrael v závěru roku 2009.²¹¹ I když během setkání s prezidentem Obamou turecký prezident prohlásil, že Turecko by mohlo znovu zaujmout roli mediátora mezi Izraelem a Palestinou či Izraelem a Sýrií,²¹² vývoj událostí v následujícím roce vedl k ochlazení turecko-izraelských vztahů pod bod mrazu, a tudíž vyloučil jakoukoliv tureckou mediaci s účastí Izraele.

V květnu 2010 došlo k zásahu izraelských složek proti turecké lodi *Mavi Marmara*, jehož důsledkem zahynulo 8 tureckých občanů. Loď byla součástí mezinárodní flotily, která se snažila o prolomení izraelské blokády pásma Gazy za účelem dopravení humanitární pomoci Palestincům. Jelikož Izrael proti flotile zasáhl v mezinárodních vodách, útok se stal předmětem velké kontroverze. Turecko trvalo na omluvě Izraele a ukončení blokády Gazy, což izraelská strana nepřijala a tudíž se vztahy nadále zhoršovaly.²¹³ Tato razantní změna izraelsko-tureckých vztahů silně ovlivnila i pozici Turecka jakožto mediátora, jelikož ztratilo svou atraktivitu jak pro Sýrii, která spoléhala zejména na jeho dobré vztahy s Izraelem,²¹⁴ tak logicky pro Izrael, který turecké nabídky mediace označil jako „drzost“.²¹⁵ V září 2011 pak došlo k přerušení diplomatických styků obou zemí.²¹⁶ Vzhledem k tomuto vývoji Turecko nadále nasměrovalo svoji aktivitu zejména k řešení vnitropalestinského konfliktu mezi Fatahem a Hamásem.²¹⁷

---

²⁰⁹ „Ankara: Ball in Israel’s Court in Reviving Peace Talks with Syria,“ *Today’s Zaman*, 10. 6. 2009, <http://www.todayszaman.com/news-177614-ankara-ball-in-israels-court-in-reviving-peace-talks-with-syria.html> (staženo 24. 8. 2014).

²¹⁰ „Erdoğan Calls for New World Order for Sustainable Peace,“ *Today’s Zaman*, 20. 10. 2009, <http://www.todayszaman.com/news-190434-erdogan-calls-for-new-world-order-for-sustainable-peace.html> (staženo 24. 8. 2014).

²¹¹ Barçın Yinanç, „We Value Turkish Mediation but We Don’t Need it Now,‘ Says Israel,“ *Hürriyet Daily News*, 7. 12. 2009, <http://www.hurriyetdailynews.com/we-value-turkish-mediation-but-we-dont-need-it-now-says-israel.aspx?pageID=438&n=we-value-turkish-mediation-but-we-want-direct-negotiations-with-syria-says-israeli-official-2009-12-07> (staženo 24. 8. 2014).

²¹² „We Do Not Want Nuclear Weapons in Our Region, Erdoğan,“ *Today’s Zaman*, 8. 12. 2009, <http://www.todayszaman.com/news-194932-we-do-not-want-nuclear-weapons-in-our-region-erdogan.html> (staženo 24. 8. 2014).

²¹³ Tocci a Walker, „From Confrontation to Engagement,“ 43.

²¹⁴ Semih İdiz, „Syria Starts Looking Elsewhere for Peace with Israel,“ *Hürriyet Daily News*, 12. 7. 2010, <http://www.hurriyetdailynews.com/syria-starts-looking-elsewhere-for-peace-with-israel.aspx?pageID=438&n=syria-starts-looking-elsewhere-for-peace-with-israel-2010-07-12> (staženo 24. 8. 2014).

²¹⁵ „Israel Cool to Turkey’s Mediation Overture with Palestine,“ *Today’s Zaman*, 23. 4. 2011, <http://www.todayszaman.com/news-241774-israel-cool-to-turkeys-mediation-overture-with-palestine.html> (staženo 24. 8. 2014).

²¹⁶ „Press Statement by H.E. Mr. Ahmet Davutoğlu, Minister of Foreign Affairs of the Republic of Turkey, Regarding

Ačkoliv hlavní podíl na vyjednání příměří mezi těmito dvěma stranami měl v dubnu 2011 Egypt, Turecko se také pokoušelo napomoc prostřednictvím kyvadlové diplomacie. Hamás tyto snahy uvítal, Fatah se však od turecké mediace distancoval.²¹⁸ Když byla v říjnu 2011 vyjednána výměna vězňů mezi Izraelem a Hamásem, zejména za asistence Egypta a Německa, Turecko na ní mělo podle slov místopředsedy vlády Arınçe také „velký podíl“.²¹⁹ Následující měsíc pak Turecko o pomoc s Hamásem požádal i prezident Obama.²²⁰ I když se turečtí představitelé aktivně angažovali při uklidnění situace mezi Hamásem a Izraelem, bylo Turecko spíše doprovodnou silou, která podporovala aktivity hlavního diplomatického aktéra, Egypta.²²¹

V únoru 2013 se vztahy začaly obracet k lepšímu. Izrael učinil vstřícný krok, když v rámci zmírňování podmínek blokády pásma Gazy povolil Turecku, aby tam dopravilo materiál pro stavbu plánované turecko-palestinské nemocnice.²²² V březnu Ahmet Davutoğlu při příležitosti návštěvy amerického ministra zahraničí prohlásil, že Turecko věnovalo hodně úsilí izraelsko-palestinským mírovým iniciativám a je ochotné v tomto úsilí pokračovat i v budoucnu.²²³ Právě americká administrativa se zasloužila o to, že na konci téhož měsíce došlo k přelomu: Izrael se

---

Turkish-Israeli relations, 2 September 2011,“ oficiální web tureckého ministerstva zahraničí, http://www.mfa.gov.tr/press-statement-by-h_e_-mr_-ahmet-davutoglu_-minister-of-foreign-affairs-of-the-republic-of-turkey_-regarding-turkish-israeli-re.en.mfa (staženo 24. 8. 2014).

²¹⁷ Sevil Küçükkoşum, „Palestine Summit Bid for Istanbul,“ *Hürriyet Daily News*, 7. 4. 2011, <http://www.hurriyetdailynews.com/palestine-summit-bid-for-istanbul.aspx?pageID=438&n=turkey-proposes-istanbul-summit-for-palestinian-groups-2011-04-07> (staženo 24. 8. 2014).

²¹⁸ „FM Davutoğlu to Attend Cairo Ceremony for Palestinian Unity Deal,“ *Today's Zaman*, 3. 5. 2011, <http://www.todayzaman.com/news-242720-fm-davutoglu-to-attend-cairo-ceremony-for-palestinian-unity-deal.html> (staženo 24. 8. 2014).

²¹⁹ „Deputy PM: Turkey Contributed Much to Prisoner Swap, Shalit's Safety,“ *Today's Zaman*, 18. 10. 2011, <http://www.todayzaman.com/news-260222-deputy-pm-turkey-contributed-much-to-prisoner-swap-shalits-safety.html> (staženo 24. 8. 2014).

²²⁰ „Erdoğan to Obama: Israel Needs to Immediately Halt Attack,“ *Daily Sabah*, 17. 11. 2012, <http://www.dailysabah.com/nation/2012/11/17/erdogan-to-obama-israel-needs-to-stop-this-attack> (staženo 24. 8. 2014).

²²¹ „No: 264, 21 November 2012, Press Release Regarding the Ceasefire Agreement between Israel and Palestine,“ oficiální web tureckého ministerstva zahraničí, http://www.mfa.gov.tr/no_-264_-21-november-2012_-press-release-regarding-the-ceasefire-agreement-reached-tonight-between-israel-and-palestine.en.mfa (staženo 24. 8. 2014).

²²² Serkan Demirtaş, „Israel Permits Materials from Turkey into Gaza,“ *Hürriyet Daily News*, 11. 2. 2013, <http://www.hurriyetdailynews.com/israel-permits--materials-from-turkey-into-gaza.aspx?pageID=238&nID=40838&NewsCatID=352> (staženo 24. 8. 2014).

²²³ „Joint Press Conference by Mr. Ahmet Davutoğlu, Minister of Foreign Affairs of Turkey and Mr. John Kerry, the U.S. Secretary of State, 1 March 2013, Ankara,“ oficiální web tureckého ministerstva zahraničí, http://www.mfa.gov.tr/joint-press-conference-by-mr_-ahmet-davuto%C4%9Flu_-minister-of-foreign-affairs-of-of-turkey-and-mr_-john-kerry_-the-u_s_-secretary-of-state_-1-march-2013_-ankara.en.mfa (staženo 24. 8. 2014).

rozhodl omluvit Turecku za zásah proti lodi *Mavi Marmara* a zároveň přislíbil vyplatit rodinám obětí finanční kompenzaci,²²⁴ čímž nastartoval proces normalizace vzájemných vztahů.

Přestože se na počátku dubna americký ministr zahraničí John Kerry vyjádřil o turecko-izraelském partnerství jako klíčovém pro stabilitu na Blízkém východě a naznačil, že Turecko by se v budoucnu mohlo stát ústředním aktérem izraelsko-palestinského mírového procesu,²²⁵ izraelská strana tento návrh vzápětí odmítla a námitky měl i Fatah, rozčarovaný tureckými vazbami na Hamás.²²⁶ Nicméně ani Hamás se nestavěl k možnosti turecké mediace mezi ním a Fatahem příznivě, neboť si již jako mediátora vybral Egypt.²²⁷ I přes předchozí náznaky, že by se Turecko mohlo zapojit jako klíčový hráč do dalšího kola mírových hovorů mezi Izraelem a Palestinou pod patronací USA, se tak v červenci 2013 nestalo. Jelikož Hamás nebyl k těmto rozhovorům přizván, důležitost Turecka poklesla, neboť to byly právě turecké vztahy s tímto aktérem, které představovaly hlavní devízu potenciální turecké mediace.²²⁸

V polovině května 2014 se objevily zprávy o příznivém vývoji izraelsko-tureckých rozhovorů, když ministr Davutoğlu potvrdil, že jednání postoupila vpřed a normalizace vzájemných vztahů se tím přiblížila.²²⁹ Události následujících týdnů však situaci opět zvrátily: Izrael zahájil operaci Ochranné ostří. Premiér Erdoğan postup Izraele zkritizoval a prohlásil, že normalizace turecko-izraelských vztahů bude možná pouze, pokud Izrael akci ukončí.²³⁰

---

²²⁴ „Israeli PM Apologizes to Turkey after Obama Push,“ *Hürriyet Daily News*, 22. 3. 2013, <http://www.hurriyetdailynews.com/israeli-pm-apologizes-to-turkey-after-obama-push.aspx?pageID=238&nID=43445&NewsCatID=352> (staženo 24. 8. 2014).

²²⁵ „Kerry Says Turkish-Israeli Rapprochement Vital for Regional Peace Process,“ *Today's Zaman*, 7. 4. 2013, <http://www.todayzaman.com/news-311911-kerry-says-turkish-israeli-rapprochement-vital-for-regional-peace-process.html> (staženo 24. 8. 2014).

²²⁶ Semih İdiz, „Turkish Mediation Requires Confidence,“ *Hürriyet Daily News*, 9. 4. 2013, <http://www.hurriyetdailynews.com/turkish-mediation-requires-confidence.aspx?pageID=449&nID=44515&NewsCatID=416> (staženo 24. 8. 2014).

²²⁷ „Hamás Rejects Turkish Mediation with Rival Fatah,“ *Today's Zaman*, 12. 4. 2013, <http://www.todayzaman.com/news-312428-hamas-rejects-turkish-mediation-with-rival-fatah.html> (staženo 24. 8. 2014).

²²⁸ „Turkey Unlikely to Have Role in Israeli-Palestinian Peace Talks,“ *Today's Zaman*, 28. 6. 2013, <http://www.todayzaman.com/news-321903-turkey-unlikely-to-have-role-in-israeli-palestinian-peace-talks.html> (staženo 24. 8. 2014).

²²⁹ Srov.: „Davutoğlu: Palestinian Issue a 'Parameter' in Ties with Israel,“ *Today's Zaman*, 12. 5. 2014, <http://www.todayzaman.com/newsDetail.action;jsessionid=ZXZhRlxjukjgaYZVTkoHDLZh?newsId=347610&columnistId=0> (staženo 24. 8. 2014); „Turkey and Israel Have Substantially Overcome Problems, Turkish FM Says,“ *Hürriyet Daily News*, 8. 5. 2014, <http://www.hurriyetdailynews.com/turkey-and-israel-have-substantially-overcome-problems-turkish-fm-says-.aspx?pageID=238&nID=66183&NewsCatID=510> (staženo 24. 8. 2014).

²³⁰ „Israel-Turkey Ties Will Not Normalize Unless Gaza Assault Stops, Says PM Erdoğan,“ *Hürriyet Daily News*, 11. 6. 2014, <http://www.hurriyetdailynews.com/israel-turkey-ties-will-not-normalize-unless-gaza-assault-stops-says-pm-erdogan.aspx?pageID=238&nID=68980&NewsCatID=510> (staženo 24. 8. 2014).

V následujících týdnech, kdy počet civilních obětí na palestinské straně znepokojivě stoupal, padala z úst tureckého premiéra další silná slova – mimo jiné označil Izrael za „tyrana“, „teroristický stát“²³¹ páchající „genocidu“, jeho politiku pak přirovnal k Hitlerově.²³²

Turecko se jednoznačně postavilo na palestinskou stranu konfliktu, čímž se diskvalifikovalo jako pro Izrael přijatelný mediátor. I přesto se však snaží do řešení konfliktu zapojit, především prostřednictvím svých kontaktů na Hamás. Společně s Katarom se Turecko pokoušelo v polovině července o vyjednávání s Hamásem, za což si vysloužilo kritiku oficiálního mediátora, Egypta, jehož plán příměří tato palestinská frakce posléze odmítla.²³³ V následujícím týdnu ministr Davutoğlu prohlásil, že Turecko společně s USA, Katarom a Egyptem pracuje na vyjednání příměří.²³⁴ V rámci této společné iniciativy mělo Turecko s Katarom jednat s Hamásem, zatímco Egypt a USA s izraelskou stranou.²³⁵ Na počátku srpna poté Turecko společně s Katarom vyjádřilo podporu americké a egyptské mediaci a nezapomnělo zmínit i svůj podíl na vyjednání dočasného příměří.²³⁶ Další důležitou aktivitou Turecka je humanitární pomoc – na té navzdory stále nenormalizovaným vzájemným vztahům spolupracuje s Izraelem.²³⁷ Turecko také nadále

---

²³¹ „Erdoğan Accuses Israel of 'Tyranny,' Likens Israeli MP to Hitler,“ *Today's Zaman*, 15. 6. 2014, <http://www.todayszaman.com/newsDetail.action;jsessionid=m8Em0NfVIpwDmfIJw3H21ea2?newsId=353096&columnistId=0> (staženo 24. 8. 2014).

²³² „Erdoğan Says Israel is Committing 'Genocide' in Gaza,“ *Today's Zaman*, 24. 7. 2014, <http://www.todayszaman.com/newsDetail.action;jsessionid=ZXZhRlxjukjgaYZVTkoHDLZh?newsId=353973&columnistId=0> (staženo 24. 8. 2014).

²³³ „Turkey Spars with Egypt over Failed Gaza Cease-Fire Bid,“ *Today's Zaman*, 18. 7. 2014, <http://www.todayszaman.com/newsDetail.action;jsessionid=ZXZhRlxjukjgaYZVTkoHDLZh?newsId=353374&columnistId=0> (staženo 24. 8. 2014).

²³⁴ „Turkey Part of International Efforts to Broker Gaza Cease-Fire,“ *Today's Zaman*, 24. 7. 2014, <http://www.todayszaman.com/newsDetail.action;jsessionid=ZXZhRlxjukjgaYZVTkoHDLZh?newsId=353937&columnistId=0> (staženo 24. 8. 2014).

²³⁵ „Davutoğlu in Qatar for Intensified Cease-Fire Talks,“ *Today's Zaman*, 25. 7. 2014, <http://www.todayszaman.com/newsDetail.action;jsessionid=m8Em0NfVIpwDmfIJw3H21ea2?newsId=354082&columnistId=0> (staženo 24. 8. 2014).

²³⁶ „Joint Statement by the Ministers of Foreign Affairs of Turkey and Qatar on the Recent Initiative toward a Humanitarian Ceasefire in Gaza,“ oficiální web tureckého ministerstva zahraničí, <http://www.mfa.gov.tr/joint-statement-by-the-ministers-of-foreign-affairs-of-turkey-and-qatar-on-the-recent-initiative-toward-a-humanitarian-ceasefi.en.mfa> (staženo 24. 8. 2014).

²³⁷ Srov.: Sevil Erkuş, „Turkey Increases Aid to Gaza through Israeli Crossing,“ *Hürriyet Daily News*, 14. 7. 2014, <http://www.hurriyetdailynews.com/turkey-increases-aid-to-gaza-through-israeli-crossing.aspx?pageID=238&nID=69074&NewsCatID=510> (staženo 24. 8. 2014); „No: 250, 25 July 2014, Press Release Regarding the Assistance Provided by Turkey to Palestine,“ oficiální web tureckého ministerstva zahraničí, http://www.mfa.gov.tr/no_-250_-25-july-2014_-press-release-regarding-the-assistance-provided-by-turkey-to-palestine.en.mfa (staženo 24. 8. 2014).

upevňuje své vztahy s Hamásem a jeho lídrem Mašálem. Ten byl v závěru prosince 2014 při své návštěvě Turecka prezidentem Erdoğanem opět ujištěn o turecké podpoře.²³⁸

---

²³⁸ „Davutoğlu Meets with Hamas Leader, Vows Support for Palestinians,“ *Today's Zaman*, 28. 12. 2014, <http://www.todayzaman.com/newsDetail.action;jsessionid=WnL2utT+dma6TRV7dikjp4RK?newsId=368218&columnistId=0> (staženo 30. 12. 2014).

3 Turecko jako mírotvorce?

Nyní se již dostáváme k samotné analýze. Dříve, než budeme moci zkoumat turecký potenciál k budoucí mediaci, musíme se ohlédnout za minulým působením Turecka a zhodnotit jeho dosavadní roli. Naše definice mediace nám pomůže identifikovat momenty, kdy Ankara zastávala roli mediátora. Následně využijeme náš analytický rámec k tomu, abychom zhodnotili vliv různých proměnných na tureckou mediaci v minulosti, kteréžto závěry nám pomohou ve zkoumání potenciálu mediace budoucí. V závěrečné analýze budeme hledat odpovědi na naše výzkumné otázky: *Může se Turecko v budoucnu stát úspěšným mediátorem izraelsko-palestinského konfliktu? Pokud ano, jaké podmínky musí být za tímto účelem naplněny?*

3.1 Zhodnocení dosavadní role: Turecko jako mediátor?

3.1.1 Případy turecké mediace izraelsko-palestinského konfliktu

Vraťme se nyní k definici mediace, jak byla vymezena v teoretické kapitole, a pokusme se její optikou zhodnotit dosavadní turecké angažmá v řešení izraelsko-palestinského konfliktu. Ještě jednou zopakujme, že mediaci vymezujeme jako *jev, ke kterému dochází při řešení či zvládnutí konfliktů, když vnější aktér – třetí strana, na jejímž výběru a zapojení se shodnou všechny strany sporu, dobrovolně vstupuje do konfliktu, aby sporným stranám nenásilným a nezávazným způsobem napomohla nalézt řešení, jež bude pro všechny tyto strany uspokojivé.* Které z výše uvedených tureckých kroků odpovídají tomuto popisu?

Již účast v ACRS v 90. letech můžeme označit jako mediaci. Skupina byla ustavena v rámci mírového procesu se svolením palestinské i izraelské strany, což implikuje, že obě strany konfliktu souhlasily se zapojením dalších členů, mezi kterými bylo i Turecko. Zároveň se jedná o nenásilnou a právně nezávaznou platformu,²³⁹ jejichž aktivit se třetí strany účastnily dobrovolně. Toto turecké angažmá tudíž odpovídá naší definici mediace. Může být namítáno, že Turecko bylo pouze jedním z mnoha aktérů a mělo malý vliv, to však nijak nevyklučuje jeho pozici mediátora.

---

²³⁹ ACRS, která se naposledy sešla v půlce 90. let, fungovala hlavně jako fórum k diskusi. Jejím hlavním cílem bylo budování vzájemné důvěry v bezpečnostních otázkách na Blízkém východě. Členy byli jednak aktéři z regionu (Izrael, Palestinci a arabské země), ale i třetí strany (např. evropské státy, Čína, USA, ale i OSN či EU). Skupině předsedaly společně USA a Rusko („Middle East Peace Process Arms Control and Regional Security (ACRS) Working Group: Fact Sheet,“ oficiální web amerického ministerstva zahraničí – archiv, <http://2001-2009.state.gov/t/pm/rls/fs/4271.htm> (staženo 31. 12. 2014)).

V tomto případě se totiž jedná o tzv. mediaci více stran (*multiparty mediation*). Mediace mezinárodních konfliktů se často účastní více mediátorů zároveň, přičemž někteří z nich jsou zpravidla důležitější a vlivnější než jiní. Právě na ústředním mediátorovi či mediátorech pak spočívá nelehký úkol koordinovat aktivity ostatních třetích stran a také největší odpovědnost za průběh a výsledek mediace.²⁴⁰ V případě ACRS Turecko sice takovýmto aktérem nebylo, přesto ho i tak můžeme označit za jednoho z mediátorů podporujících mírový proces. V podobné pozici byla Ankara i na podzim 2000, když se prostřednictvím Süleymana Demirela zapojila do Mitchellovy komise. O komisi můžeme říci to samé, co o ACRS – vznikla z vůle obou stran konfliktu, měla nenásilný a nezávazný charakter a třetí strany se jí účastnily dobrovolně za účelem řešení konfliktu. I tady měl vůdčí úlohu někdo jiný (USA), ale i zde můžeme turecké angažmá označit za mediaci.

Toho roku však nešlo o první tureckou mediační aktivitu – již v létě (ještě před vypuknutím druhé intifády) Turecko navštívili vůdčí představitelé obou stran. Ačkoli jejich návštěvy dělilo několik dní a nesetkali se přímo, oba konzultovali konflikt s tureckým ministrem zahraničí a jednalo se tak očividně o dobrovolné zapojení Turecka do řešení konfliktu. To se snažilo napomoci tak, že ministr Cem informace získané z těchto konzultací následně poskytl hlavnímu mediátorovi, Američanům. I v tomto případě bylo Turecko spíše podpůrnou silou a ne ústředním mediátorem. Dalším mediačním krokem bylo následujícího roku doručení izraelského vzkazu Jásiru Arafatovi. Izraelská žádost o tlumočení požadavků a zároveň přijetí vzkazu palestinskou stranou opět dokazuje vůli obou stran konfliktu přijmout tureckou pomoc. Cílem turecké činnosti mělo být zastavení násilí, jednalo se tedy o mírovou iniciativu nenásilného charakteru.

Když se po vítězství Hamásu v palestinských volbách a únosu izraelského vojáka Gilada Šalita situace v létě 2006 opět vyostřila, turecký premiér se telefonickými hovory s vedoucími představiteli Izraele, Fatahu a Hamásu snažil o zklidnění situace. Participaci všech zmíněných můžeme vidět jako souhlas se zapojením Turecka, které se snažilo (i když neúspěšně) snížit napětí. V následujícím roce došlo k zatím poslednímu a zároveň nejvýraznějšímu případu turecké mediace, když Ankara hostila setkání prezidentů Abbáse a Perese. Toto setkání, spojené se

---

²⁴⁰ Chester A. Crocker, Fen Osler Hampson a Pamela Aall, „Is More Better?: The Pros and Cons of Multiparty Mediation,“ in *Turbulent Peace: The Challenges of Managing International Conflict*, eds. Chester A. Crocker, Fen Osler Hampson a Pamela Aall (Washington, D.C.: United States Institute of Peace Press, 2001), 501.

svoláním ekonomického fóra, byl nejsamostatnější tureckou mediační akcí v rámci řešení izraelsko-palestinského konfliktu.

Celkem často se jako další případy turecké mediace uvádí jeho vyjednávání s Hamásem,²⁴¹ tyto diplomatické aktivity ale našemu vymezení mediace neodpovídají. V těchto případech Turecko totiž jednalo pouze s jednou stranou konfliktu (Hamás) a jinými třetími stranami, které následně jednaly s Izraelem (např. USA, Německo). Nemůžeme tedy říci, že by s tureckým zapojením souhlasily všechny strany sporu (až do nedávného usmíření mezi Hamásem a Fatahem souhlas s tureckým zapojením vlastně neplatil ani u celé palestinské strany), a proto se jedná o diplomatickou aktivitu, která atributy mediace nesplňuje. To samé můžeme říci o cestě tureckého vyslance do Sýrie v roce 2006. Davutoğlu jel sice jednat o propuštění Gilada Šalita na žádost Izraele, nejednal ale přímo s Hamásem, nýbrž se syrským prezidentem, který měl vzkazy dále tlumočit. Šlo tedy o podobný případ.

3.1.2 Úspěšnost turecké mediace

Právě jsme v dosavadním působení Turecka vyhledali momenty, kdy (byť někdy pouze na krátkou chvíli) hrálo roli mediátora. Zkusme nyní zhodnotit přínos těchto aktivit a jejich úspěšnost. Jak už bylo popsáno v teoretické kapitole, úspěch je dosti abstraktním pojmem, a proto je tato veličina těžko uchopitelná. Často se tak hodnocení úspěchu u různých autorů liší, přičemž bývají využívána jak subjektivní, tak objektivní kritéria. Pojdme se nyní z pohledu těchto kritérií podívat na dopad tureckých mediačních kroků v izraelsko-palestinském konfliktu.

ACRS vznikla v rámci madridské konference a scházela se několik let. Roku 1994 se konala poslední plenární schůze, poté se Egypt rozhodl iniciativu nadále nepodpořit.²⁴² Právě dimenze izraelsko-arabského konfliktu, respektive rivalita Izraele a Egypta, stála za ukončením fungování této platformy. Na druhou stranu musíme přiznat, že za dobu existence ACRS mírový proces postupoval a dosáhl důležitých úspěchů (asi nejvýraznějším byla Dohoda z Osla). Vzhledem k tomu, že za koncem ACRS stál Egypt, můžeme považovat ACRS za úspěšnou z hlediska subjektivního pohledu izraelské i palestinské strany, neboť tyto ve skupině spolupracovaly, stejně

---

²⁴¹ Srov.: Tocci a Walker, „From Confrontation to Engagement,“ 36; Szymański, „Turkey’s Role,“ 77-78; Meliha Altunisik a Esra Cuhadar, „Turkey’s Search for a Third Party Role in Arab-Israeli Conflicts: A Neutral Facilitator or a Principal Power Mediator?,“ *Mediterranean Politics* 15, No. 3 (November 2010): 383-385.

²⁴² Rabinovich, *The Lingering Conflict*, 212, 259.

jako mimo ni v rámci mírového procesu z Osla. Sám mírový proces a ukončení bojů mezi Izraelem a Fatahem můžeme považovat za úspěch i z objektivního hlediska.

Další tureckou aktivitou, kterou jsme identifikovali jako mediační akt, byly bilaterální konzultace mezi tureckým ministrem zahraničí a zástupci obou stran konfliktu v srpnu 2000. Vzhledem k tomu, že krátce poté vypukla druhá intifáda, která znamenala prudké zhoršení konfliktu, objektivně toto turecké angažmá za úspěch označit nemůžeme. Ze subjektivního hlediska byla spokojená pouze palestinská strana, neboť žádala větší zapojení Turecka jakožto prostředníka, s čímž ovšem Izrael nesouhlasil.

Výsledkem působení Mitchellovy komise byla v roce 2001 Mitchellova zpráva, která si kladla za cíl položit základ k příměří. Toho v té době dosaženo nebylo, neboť strany konfliktu plán nepřijaly. Subjektivně tak tuto aktivitu můžeme označit za neúspěch. Objektivně sice v příměří nevyústila, ale na druhou stran byla posléze použita jako jeden ze zdrojů při tvorbě mírového plánu *Road Map for Peace*. Ten také nevedl k dosažení míru, nicméně jeho částečná implementace palestinskou stranou vedla k jistým reformám, které byly nazírány pozitivně,²⁴³ proto alespoň částečný hmatatelný úspěch Mitchellově komisi přiznat musíme.

Na rozdíl od Mitchellovy zprávy následný turecký krok, a sice doručení izraelské zprávy Jásiru Arafatovi v červnu 2001, hmatatelné výsledky nepřinesl. Izraelský požadavek na zastavení násilí vyslyšen nebyl, a ačkoliv izraelská strana kvitovala tureckou pomoc s povděkem, palestinská strana v tomto případě zůstala k mírovým snahám chladná. Ani subjektivně ani objektivně se tak o úspěch nejednalo. Podobným fiaskem skončily i snahy v roce 2006, kdy si Erdoğanova telefonní diplomacie nevysloužila ani hmatatelné výsledky ani uznání sporných stran, jejichž konflikt se snažila řešit.

Poslední mediační pokus Turecka z listopadu 2007 můžeme alespoň z hlediska subjektivního jednoznačně považovat za úspěšný. Jak Izraelci, tak Palestinci vyjádřili spokojenost nejenom s diplomatickými snahami turecké vlády, ale i s iniciativami tureckých průmyslníků na území Palestinské autonomie (což zahrnovalo i plán na výstavbu průmyslové zóny v oblasti Západního břehu). Tato turecká mediace byla navíc chválena i ze strany EU.²⁴⁴

---

²⁴³ Čejka jako pozitivní důsledky plánu Road Map uvádí schválení prozatímní palestinské ústavy, reformy palestinských bezpečnostních složek nebo také zřízení premiéřské funkce pro Palestinskou autonomii (Čejka, *Izrael a Palestina*, 235).

²⁴⁴ Szymański, „Turkey’s Role,“ 79.

Jelikož toto setkání předcházelo Američany mediovaným hovorům v Annapolis, můžeme ho také alespoň částečně považovat za úspěšné i objektivně. Sice jen těžko můžeme říci, že schůzka v Ankaře byla hlavním faktorem, který strany přivedl na jednání do USA, zároveň je evidentní, že setkání v Ankaře mělo spíše pozitivní vliv, neboť strany se tam účastnily společného dialogu, společně podpořily ekonomické aktivity tureckých průmyslníků a nedošlo k žádnému výraznějšímu rozporu. I když tedy nedošlo k zásadnímu průlomů v řešení konfliktu, byl tento mediační krok spíše úspěchem než neúspěchem.

3.1.3 Možné příčiny (ne)úspěchu

Z předchozích řádků vyplývá závěr, že Turecko zažilo ve své roli mediátora jak úspěchy, tak neúspěchy. Pokusme se nyní na případy ještě jednou blíže podívat a zkusit odlišit různé faktory, které na efektivitu turecké mediace mohly mít vliv.

Prvním faktorem, který se nabízí, je přítomnost dalších mediátorů. Jak jsme zmínili na začátku této kapitoly, Turecko se účastnilo multilaterálních aktivit, mediace za účasti více třetích stran. Těmito případy bylo turecké působení v ACRS a Mitchellově komisi. Obě tyto aktivity můžeme označit za úspěšné (i když Mitchellovu komisi pouze z objektivního hlediska). Mezi ostatními, individuálními aktivitami bylo úspěšné pouze setkání stran konfliktu v Ankaře v roce 2007, kdežto další tři pokusy z let 2000, 2001 a 2006 byly neúspěšné. Můžeme tedy vyvodit, že minimálně pro období 1991-2006 platilo, že tureckou efektivitu zvyšovala podpora dalších aktérů. V dalším období naopak můžeme vidět změnu turecké zahraniční politiky, která je ambicióznější a samostatnější.

Dále se podívejme na mediační strategie, které Ankara v různých případech uplatnila. Jak jsme již zmínili v teoretické kapitole, existují různá dělení mediačních strategií dle různých kritérií. Turecké angažmá tak můžeme klasifikovat odlišnými způsoby. Například podle Wallensteena bychom řekli, že ve všech případech Turecko jednalo bez užití moci. Nemohlo se tedy spoléhat na hrozbu použití síly a jeho vztah se stranami sporu musel být založen na důvěře, taktika musela spočívat v umění přesvědčit a předkládání dobrých návrhů. Podle Kressela bychom zase působení Mitchellovy komise a Erdoğanovu telefonní diplomacii v roce 2006 označili za direktivní (mediátor předkládá vlastní návrhy), turecké bilaterální konzultace v roce 2000 za reflexivní (sběr informací, příprava na vlastní mediaci) a zbylé aktivity bychom potom zařadili mezi strategie nedirektivní (snaha zajistit dialog mezi stranami konfliktu, do nějž by již

mediátor zasahoval co nejméně). Je zajímavé, že pokud bychom se snažili rozřadit turecké aktivity podle Touvalové a Zartmana, pro mnohé bychom nenašli vhodnou kategorii. Jejich triáda komunikátor-formulátor-manipulátor má specifitější vymezení než kategorie jiných autorů, a proto by tam nespádaly případy ACRS, bilaterálních konzultací roku 2000 a setkání zástupců v Ankaře roku 2007. Zhruba se dá říci, že aktivity, které nám nepasují do těchto tří kategorií, jsou zaměřené na řešení konfliktu, kdežto kategorie, které bychom zařadili, spadají pod oblast zvládání konfliktu: Mitchellova komise i Erdoğan v roce 2006 zaujali formulační strategii ve snaze zastavit násilí, kdežto roku 2001 byla se stejným cílem Ankara komunikátorem. Možnou příčinou je to, že právě zvládáním konfliktů se Touvalová se Zartmanem zabývají.²⁴⁵ Bercovitch, jehož dělení tuto triádu v mnohém připomíná, má vymezení širší: do komunikačně-facilitačních aktivit tak můžeme zařadit tureckou pomoc v roce 2001 a 2000, do procedurálních kroků pak spadají zbylé aktivity (ACRS, Mitchellova komise a aktivity z let 2006 a 2007).

Ačkoliv jsou výše zmíněné kategorizace různé, vesměs se ukazuje, že v případě nejpasivnější role (komunikační, komunikačně-facilitační a reflexivní strategie) byla Ankara méně úspěšná než v případě aktivnějších přístupů. I ty však nedosáhly nejvyšší míry zapojení: nenašli jsme ani jeden případ Bercovitchovy direktivní strategie ani manipulační strategie Touvalové a Zartmana. Přitom právě direktivní strategie má být dle empirických výzkumů nejúspěšnější. Dle naznačeného trendu je tedy možné, že kdyby Ankara byla aktivnější, což by zahrnovalo užití pák (*leverage*) jako jsou sliby a hrozby, mohly být její mediační aktivity efektivnější. Úspěšnost však ovlivňují i další faktory: charakteristika samotného konfliktu (včetně otázky jeho zralosti), charakteristika sporných stran a mediátora, vztahy mezi stranami sporu navzájem a stranami a mediátorem, historie konfliktu a mezinárodní kontext.

Podívejme se nejdříve na izraelsko-palestinský konflikt jako takový: můžeme jej charakterizovat jako dlouhotrvající konflikt, který je velmi komplikovaný, neboť zahrnuje velké množství sporných otázek, navíc otázek různé povahy – spor se vede o teritorium, právo na palestinskou státnost, postavení uprchlíků, postavení židovských osad, právo na svatá místa (Jeruzalém), strategické zdroje (voda) aj. Empirický výzkum přitom říká, že naděje na úspěch mediace se snižuje, pokud je konflikt komplikovaný a zahrnuje právě spektrum různých sporných

---

²⁴⁵ Text Touvalové a Zartmana, se kterým bylo pracováno v teoretické kapitole, je součástí sborníku na téma zvládání mezinárodních konfliktů. Další publikace od I. Williama Zartmana, se kterou jsme také pracovali, se také zaměřuje na zvládání konfliktů a vyjednávání.

bodů. Pokud se navíc spor vede o teritorium, šance na úspěšnou mediaci je opět snížena, neboť tato otázka se jeví pro mediaci jako nejproblematictější. Pravděpodobnost úspěšné mediace je také nižší, pokud se jedná o konflikt s vysokým počtem obětí. Tuto charakteristiku izraelsko-palestinský konflikt splňuje, neboť násilí v různé míře trvá od počátku konfliktu a dodnes jeho následkem zemřely tisíce lidí na obou stranách (jak z řad vojáků, tak civilistů).²⁴⁶ Efektivitě mediace brání taktéž vysoká intenzita konfliktu: ta v případě izraelsko-palestinského konfliktu kolísá – svědky eskalace jsme byli v případě izraelsko-arabských válek, první a druhé intifády a násilných konfrontací (zejména v oblasti pásma Gazy) mezi Izraelem a Hamásem a Hamásem a Fatahem. Faktorem, který je také považován za klíčový pro úspěšnou mediaci, je zralost konfliktu. Ta se pojí s vnímáním stran a situací vzájemně zničujícího patu, kdy se obě strany současně domnívají, že není v jejich silách pokračovat v konfliktu, a rozhodnou se pro jednání. Vnímání stran se mění, často i důsledkem domácí politiky, a většinou je neprůhledné, takže správně odhadnout zralý moment je obtížné. Nevíme tedy s jistotou, zda turecká mediaci probíhala ve zralém momentu či nikoliv. Celkově můžeme konstatovat, že důležitým faktorem bránícím efektivitě mediace je samotný charakter izraelsko-palestinského konfliktu.

Nyní přejdeme k hlavním aktérům – izraelské, palestinské a turecké straně – a trojúhelníku jejich vzájemných vztahů v průběhu mírového procesu. Připomeňme si teoretické poznatky o mediaci, které jsme popsali v první kapitole této práce: důležitá je vzájemně uznaná legitimita stran, jejich jednotnost a koheze. Tyto aspekty byly a stále jsou v izraelsko-palestinském konfliktu problémem, neboť Hamás stále usiluje o zničení Izraele, zatímco Izrael Hamás považuje za teroristickou skupinu, přičemž spolu strany odmítají vzájemně jednat. Zároveň spor mezi Hamásem a Fatahem již od první intifády až do nedávna představoval velký problém vzhledem k nejednotnosti palestinské strany a neschopnosti Fatahu být jediným legitimním zástupcem. Co se týče identifikace stran, větší naděje na úspěšnou mediaci existuje, pokud jsou strany nějak spřízněné, buď kulturně nebo alespoň demokratickým zřízením. Dle teorie by mediaci u demokratických režimů měla být snadnější (na základě teorie o demokratickém míru), režimy v Izraeli a Palestině však za dokonalé demokracie označit nemůžeme,²⁴⁷ a proto patrně mediaci příliš neusnadňují. Pokud je na druhou stranu součástí identity sporných stran ideologie,

---

²⁴⁶ „Vital Statistics: Total Casualties, Arab-Israeli Conflict,“ oficiální web Jewish Virtual Library, <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/History/casualtiestotal.html> (staženo 31. 12. 2014).

²⁴⁷ Čejka, *Izrael a Palestina*, 95.

mediace je tím značně ztížena. Můžeme jen souhlasit, že právě střetávající se požadavky islamismu, palestinského nacionalismu a sionismu komplikují hledání řešení konfliktu. Další faktor komplikující mediaci je neschopnost stran oprostít se od minulosti. Historie vzájemného krveprolití je příliš živá a strany se nemohou vymanit ze začarovaného kruhu násilí. Teorie dále tvrdí, že mediace je snadnější, pokud mezi stranami panuje parita moci. V izraelsko-palestinském konfliktu má však navrch Izrael. Není pro něj tak příliš výhodné mediaci vyhledávat. Když už k mediaci dojde, je otázkou, jaké motivace k ní strany mají. To, jestli si opravdu přejí řešit konflikt (ocitli se v situaci vzájemně zraňujícího patu), nebo jen chtějí získat čas před další násilnou konfrontací, se může také značně odrazit na výsledku mediace.

Nyní se podívejme na charakteristiku mediátora. Úspěšnost může zvyšovat ideologická, kulturní a geografická blízkost (alespoň k jedné straně konfliktu) – to Turecko splňuje, neboť jeho obyvatelé jsou stejně jako Palestinci většinou sunnitě, na druhou stranu je země sekulární republikou, která byla během studené války oporou Západu na Blízkém východě – podobně jako Izrael, se kterým posléze v 90. letech intenzivně vojensky spolupracovala. Až do nástupu strany Spravedlnosti a pokroku (AKP) v roce 2002 se turecké vlády k islámu příliš nehlásily, což zajišťovalo potenciál k dobrým vztahům s oběma stranami konfliktu. Turecko tak mohlo být viděno jako poměrně neutrální aktér, jež by mohl plnit roli mediátora. K posílení jeho důvěryhodnosti také mohla vést historická zkušenost s vládou Osmanské říše, která po několik staletí dokázala na místě dnešního konfliktu zajistit vcelku mírovou koexistenci všech tří monoteistických náboženství. Nástup AKP však znamenal jistý zlom, neboť se jednalo o první vládnoucí stranu, která se hlásila k islámu. Právě z identifikace politických špiček s islámem pramenil a pramení stále větší příklon k palestinské straně konfliktu, který tureckou neutralitu zpochybnil.

Zároveň však v této době vzrostla ekonomická a politická moc Turecka, čímž země získala větší vliv (*leverage*), který je k úspěšné mediaci nezbytný. Efektivně ovlivňovat strany patří k nutným schopnostem mediátora (v teoretické kapitole jsme zmínili 6 způsobů: přesvědčování; nacházení shody; odchod; eliminace alternativ; přeměrování zdrojů; investice vlastních zdrojů). Pokud není mediace úspěšná, může být tedy na vině i mediátor sám, respektive jeho neschopnost svůj vliv uplatnit.

Poslední sadou faktorů pro úspěšnost mediace je mezinárodní kontext, ve kterém probíhá. Velkým impulsem tohoto typu byl bezpochyby konec studené války, který razantně změnil

geopolitickou situaci a umožnil úspěšné nastartování mírového procesu v Madridu. Důležitým faktorem se stala i mezinárodní veřejnost – toto se poprvé výrazněji projevilo během první intifády, kdy bylo užití síly proti protestujícím kritizováno, a Izrael byl tak vystaven tlaku, aby začal vyjednávat. Zejména USA jsou aktérem, který nad Izraelem užívá nejsilnější vliv (*leverage*) a může ho tak do jisté míry donutit k mediačním aktivitám. Byly to mimochodem právě USA, kdo přiměl Izrael, aby se omluvil Turecku za incident s lodí *Mavi Marmara*, neboť ministr Kerry tehdy v nových mediačních aktivitách s Ankarou počítal.

Nyní si na závěr shrňme všechny faktory, které mohly mít vliv na neúspěchy turecké mediace v minulosti. Zaprvé to mohly být faktory spojené se samotnou povahou konfliktu: jeho komplikovanost (množství sporných otázek různého charakteru, včetně sporu o území); násilnost (vysoký počet obětí); intenzita (v době eskalace v letech 2000, 2001 a 2006 byly snahy neúspěšné) a nezralost konfliktu. Další skupina faktorů se pojí s povahou stran a jejich vztahy: mediaci mohla brzdit nejednotnost palestinské strany (spor Fatah-Hamás); vzájemné neuznání Hamásu a Izraele; přítomnost ideologií (islamismus, palestinský nacionalismus, sionismus); to, že motivací stran k jednání nemuselo být mírové vyřešení konfliktu; kulturní rozdílnost stran; fakt, že obě strany nejsou demokratickými režimy; neschopnost stran přenést se přes špatnou vzájemnou minulost; a také nerovnoměrné rozložení moci mezi Izraelem a Palestinci. Působit mohl i mezinárodní kontext: Ankara byla úspěšnější za pomoci dalších třetích stran (zejména USA), sama již nemusela mít dostatečný vliv. Neúspěch mohlo však zapříčinit i Turecko samo: přílišným straněním Palestincům, které podkopalo jeho neutralitu v očích Izraele, nebo také přílišnou pasivitou či nedostatečnou schopností ovlivnit strany sporu.

3.2 Turecký potenciál mediovat izraelsko-palestinský konflikt

Poté, co jsme nyní zanalyzovali dosavadní angažmá Turecka a zjistili možné příčiny minulých neúspěchů, můžeme se začít dívat vpřed a ptát se, za jakých podmínek by se v budoucnu Ankara mohla stát úspěšným mediátorem izraelsko-palestinského konfliktu. Za tímto účelem nejdříve nabídneme přehled aktuální situace a následně se na základě našeho analytického rámce budeme ptát, zda současný stav věcí umožňuje úspěšnou tureckou mediaci a pokud ne, jaké změny by musely nastat.

3.1.1 Přehled současného stavu

Podívejme se nyní blíže na současné Turecko: v jakém je stavu a jak jsou na tom jeho vztahy se stranami konfliktu? V zemi aktuálně vládne již zmiňovaná strana AKP, která se k moci poprvé dostala v roce 2002. Tehdy drtivě zvítězila ve volbách a po období slabých koalic 90. let sestavila jednobarevnou vládu. Její vítězství vzbudilo velké obavy u sekularistů, zejména u armády, která je v Turecku tradičním strážcem ústavy. Ačkoliv se však AKP otevřeně hlásí k islámu jako hodnotovému systému, není stranou islamistickou a sekulární zřízení se nikdy změnit nepokusila. Politicky se profiluje středo-pravicově a sama sebe označuje za „konzervativní demokracii“. AKP se v prvních letech vlády ukázala jako velice liberální a proreformní. Udělala velký pokrok v jednáních o přístupu k EU a v jejich rámci provedla mnoho demokratizačních reforem – mimo jiné vylepšila postavení kurdské menšiny. Velkou popularitu jí přinesla i stabilizace ekonomiky. V 90. letech turecké hospodářství bojovalo s hyperinflací, v novém tisíciletí se však podařilo problémy vyřešit a od roku 2002 ekonomika stabilně roste. I díky tomu si AKP upevnila svou pozici a v letech 2007 a 2011 opět vyhrála volby s obrovským náskokem.²⁴⁸

Po roce 2011 se však politika AKP značně změnila. Premiér Erdoğan změnil kurz a začal prosazovat mnohem konzervativnější a autokratičtější politiku, k čemuž se cítil oprávněn i díky téměř 50% podpoře, kterou získal v posledních volbách.²⁴⁹ Nespokojenost části obyvatelstva s Erdoğanovou vládou vyústila v létě 2013 v masové protesty. Ty však AKP ustála – to i díky tomu, že neexistuje opoziční strana, která by dokázala oslovit takové množství voličů jako AKP. V létě 2014 AKP opět potvrdila svou pozici v prvních přímých prezidentských volbách, kde již v prvním kole zvítězil Erdoğan. Na místě premiéra ho vystřídal ministr zahraničí Ahmet Davutoğlu. Vítězství strany se očekává i v parlamentních volbách v roce 2015 – v tomto roce se bude také rozhodovat o nové ústavě, jejíž schválení by značně posílilo pravomoci prezidenta.²⁵⁰

Stejně jako na domácí scéně se i na poli zahraniční politiky Turecko působením AKP začalo chovat výrazně sebevědoměji. Začalo usilovat o vůdčí pozici v regionu a přišlo s představou Turecka jako modelové muslimské demokracie, vzoru, který by měly ostatní blízkovýchodní země následovat. Pro tureckou snahu angažovat se na území bývalé Osmanské říše se začal

---

²⁴⁸ Petr Kučera, „Turecké jaro? Od ekologického protestu k občanskému neklidu,“ *Nový Orient* 68, č. 3 (2013): 9-10.

²⁴⁹ Ibid.

²⁵⁰ Ece Toksabay, „Turkey's Erdogan Says New Constitution Priority after 2015 Election,“ *Reuters U.S. Edition*, 1. 10. 2014, <http://www.reuters.com/article/2014/10/01/us-turkey-constitution-idUSKCN0HQ47H20141001> (staženo 31. 12. 2014).

užívat termín neo-osmanismus a ministr zahraničí Davutoğlu začal prosazovat tzv. „politiku nulových problémů se sousedy“, která si kladla za cíl vylepšit vztahy se zeměmi regionu. To se do velké míry povedlo: až do arabského jara Turecko udržovalo dobré vztahy a angažovalo se v řešení konfliktů²⁵¹ – nejen izraelsko-palestinského, ale i konfliktů mezi Izraelem a Sýrií, Íránem a Západem, Sýrií a Irákem a Sýrií a Saudskou Arábií.²⁵² Poté se ale region destabilizoval a politika nulových problémů se sousedy se stala minulostí. Ačkoliv Turecko podpořilo svržení egyptského prezidenta Mubaraka, vojenský puč proti jeho nástupci Muhammadovi Mursímu z Muslimského bratrstva roku 2013 označilo za nelegitimní. Současného prezidenta Sísího tedy neuznává a ve vztazích mezi zeměmi panuje krize.²⁵³ Velkým nepřítelem se pro Turecko stala také Sýrie. Erdoğan usiluje o svržení Asadova režimu a před nedávnem byl Západem kritizován, že pomoc v boji proti Islámskému státu podmiňuje právě předchozí likvidací Asada.²⁵⁴

Dříve silná aliance Turecka a Západu začíná být zpochybňována a důvod k dohadům dává i Erdoğanova rétorika: v listopadu 2014 na schůzce islámských zemí prohlásil, že Západ nemá rád muslimy a zajímají ho pouze jejich peníze, přičemž vyzýval k jednotě muslimů.²⁵⁵ Taková prohlášení Turecko od Západu vskutku odcizují a mohla by ho dostat do izolace. Napětí zvyšují i sporné politické kroky na domácí scéně (cenzura, perzekuce novinářů), které Západ kritizuje. Turecko je patrně rozčarováno dlouhými přístupovými jednáními s EU a do organizace už vlastně ani vstoupit nechce. Není proto motivováno pokračovat v demokratizaci a od Západu se odvrací.²⁵⁶

Zdá se, že i bez pomoci Západu Turecko doufá získat vedoucí pozici v regionu. K tomu mu mají pomoci právě vztahy s Palestinou a Izraelem. Turecko se pasovalo do role „největšího kritika“ Izraele a obhájce Palestinců.²⁵⁷ Ačkoliv se na jaře roku 2014 objevovaly zprávy o

---

²⁵¹ Jitka Malečková, „Turecko a Blízký východ – nová podoba orientalismu?“, *Nový Orient* 68, č. 3 (2013): 22-23.

²⁵² Tocci a Walker, „From Confrontation to Engagement, 51-54.

²⁵³ „Turkish Deputy PM see thaw in ties with Middle East“, *Hürriyet Daily News*, 13. 12. 2014, <http://www.hurriyetdailynews.com/turkish-deputy-pm-see-thaw-in-ties-with-middle-east.aspx?pageID=238&nID=75581&NewsCatID=510> (staženo 31. 12. 2014).

²⁵⁴ Helena Smith a Constanze Letsch, „Biden to Meet with Erdogan as Divide between US and Turkey Widens“, *The Guardian*, 21. 11. 2014, <http://www.theguardian.com/us-news/2014/nov/21/biden-visits-turkey-erdogan-isis-cyprus-oil-gas-reserves> (staženo 31. 12. 2014).

²⁵⁵ „Foreigners don't like Muslims, only their Money: Turkish President Erdoğan“, *Hürriyet Daily News*, 27. 11. 2014, <http://www.hurriyetdailynews.com/foreigners-dont-like-muslims-only-their-money-turkish-president-erdogan.aspx?pageID=238&nID=74893&NewsCatID=338> (staženo 31. 12. 2014).

²⁵⁶ Simon Tisdall, „Can Turkey under Erdoğan any Longer be Deemed a Reliable Western Ally?“, *The Guardian*, 15. 12. 2014, <http://www.theguardian.com/world/2014/dec/15/turkey-erdogan-western-ally> (staženo 31. 12. 2014).

²⁵⁷ „Turkey the Loudest Voice against Israel's Actions: PM Davutoğlu“, *Hürriyet Daily News*, 11. 11. 2014,

normalizaci turecko-izraelských vztahů, operace Ochranné ostří v létě znamenala opětovné zhoršení. Turecko opakovaně Izrael kritizuje za budování židovských osad²⁵⁸ a zastává ustavení palestinského státu na základě souvisejících rezolucí RB OSN a plánu *Road Map*. Palestinské straně se snaží pomoc prostřednictvím rozvojových programů a finanční pomocí, která od roku 1995 údajně přesáhla částku 300 milionů dolarů.²⁵⁹ Dalším aspektem jsou již zmiňované vřelé vztahy s kontroverzním Hamásem, jak dokazuje návštěva Mašála v Turecku na konci roku 2014.

Hamás je v Palestině stále součástí vlády národní jednoty, což nadále poznamenává vztahy i mezi Fatahem a Izraelem. Bylo to právě usmíření dvou palestinských frakcí, co na jaře 2014 ukončilo izraelsko-palestinské mírové rozhovory. Hned nato v létě konflikt vyescaloval v nejhorší krveprolití za poslední dekádu (uvádí se, že o život přišlo více než 2 200 lidí), které nanovo poškodilo vzájemné vztahy. Po uzavření příměří obě strany vyhlásily vítězství a palestinský prezident Abbás začal usilovat o uznání na mezinárodním poli, což se mu v případě některých evropských zemí (Švédsko) podařilo.²⁶⁰ Se svým návrhem rezoluce nařizující stažení izraelských jednotek z okupovaných území do roku 2017 na půdě OSN však úspěšný nebyl, neboť proti přijetí návrhu úspěšně zasáhly USA a Izrael.²⁶¹ V úplném závěru roku Abbás za Palestinu ještě podepsal přístupovou smlouvu k Mezinárodnímu trestnímu soudu. Izrael tak může být v budoucnu obviněn z případných válečných zločinů, a to i zpětně. Zároveň je pravděpodobné, že stejná obvinění mohou být vznesena i proti palestinské straně samotné. Buď jak buď, tento palestinský krok velmi pobouřil Izrael.²⁶²

<http://www.hurriyetdailynews.com/turkey-the-loudest-voice-against-israels-actions-pm-davutoglu.aspx?pageID=238&nID=74184&NewsCatID=510> (staženo 31. 12. 2014).

²⁵⁸ Srov.: „No: 404, 25 December 2014, Press Release Regarding Israel’s Illegal Settlement Activities,“ oficiální web tureckého ministerstva zahraničí, http://www.mfa.gov.tr/no_-404_-25-december-2014_-press-release-regarding-israel_s-illegal-settlement-activities.en.mfa (31. 12. 2014); „No: 330, 28 October 2014, Press Release Regarding the Illegal Settlement Activities of Israel,“ oficiální web tureckého ministerstva zahraničí, http://www.mfa.gov.tr/no_-330_-28-october-2014_-press-release-regarding-the-illegal-settlement-activities-of-israel.en.mfa (staženo 31. 12. 2014); „No: 308, 02 October 2014, Press Release Regarding Israel's Illegal Settlement Activities,“ oficiální web tureckého ministerstva zahraničí, http://www.mfa.gov.tr/no_-308_-02-october-2014_-press-release-regarding-israel_s-illegal-settlement-activities.en.mfa (staženo 31. 12. 2014).

²⁵⁹ „Turkey’s Political Relations with the State of Palestine,“ oficiální web tureckého ministerstva zahraničí, http://www.mfa.gov.tr/turkey_s-political-relations-with-the-palestinian-national-authority.en.mfa (staženo 31. 12. 2014).

²⁶⁰ Peter Beaumont, „2014 in Review: Return to Conflict in Gaza Claimed 2,000 Lives,“ *The Guardian*, 31. 12. 2014, <http://www.theguardian.com/theguardian/2014/dec/31/conflict-gaza-claimed-2000-lives> (31. 12. 2014).

²⁶¹ Peter Beaumont, „US and Israeli Intervention Led UN to Reject Palestinian Resolution,“ *The Guardian*, 31. 12. 2014, <http://www.theguardian.com/world/2014/dec/31/us-israel-un-reject-palestinian-resolution-nigeria-security-council> (staženo 1. 1. 2015).

²⁶² Julian Borger, „ICC Membership Could Be a Double-Edged Sword for Palestine,“ *The Guardian*, 31. 12. 2014,

Ten operace Ochranné ostří dostala spíše do mezinárodní izolace, přičemž vztahy velice ochladly i s tradičním spojencem, USA,²⁶³ které kritizují politiku výstavby dalších židovských osad na Západním břehu. V závěru roku 2014 Netanjahu položil svou koaliční vládu, a tak jsou na březen 2015 vyhlášeny předčasné volby. Neshody ve vládě byly spojené s navrhovaným zákonem definujícím Izrael jako židovský stát, zhoršující se ekonomickou situací i palestinskou otázkou. Klíčová je však kontroverzní osobnost samotného Netanjahua. Březnové volby jsou tak považovány za jakési „referendum“ o současném premiérovi. Není jisté, zda novým premiérem bude zrovna Netanjahu, očekává se však opět vítězství pravice.²⁶⁴

3.1.2 Podmínky budoucí mediace

Konečně se dostáváme k našim výzkumným otázkám a jejich zodpovězení. Nyní jsme již obeznámeni se současnou situací ohledně izraelsko-palestinského konfliktu a Turecka a můžeme hodnotit budoucí potenciál. K tomu nám pomohou jak závěry analýzy minulých pokusů, tak náš analytický rámec z první kapitoly. Nyní se ve čtyřech krocích (viz diagramy č. 1-4) pokusme odhalit podmínky nutné pro úspěšnou tureckou mediaci.

Začněme u naší první závislé proměnné, kterou je samotná existence mediace. Zde je nezbytnou podmínkou ochota obou stran sporu mediaci přijmout. Při pohledu na současnou situaci vidíme, že mírové hovory jsou zablokované vzhledem k tomu, že se strany sporu vzájemně neuznávají. V programu Hamásu je stále bod zničení Izraele, jehož právo na existenci neuznává, Izrael proto na druhou stranu odmítá jednání s Hamásem, který považuje za teroristickou organizaci. Zdá se tedy, že aby mohlo k mediaci dojít, musí nastat změna. Prvním možným scénářem by mohla být změna postoje Hamásu. Kdyby uznal právo Izraele na existenci a odmítl terorismus, jako kdysi OOP, mohlo by to na oplátku vést k uznání Hamásu jako legitimního zástupce Palestinců Izraelem. Druhým scénářem by mohl být opětovný rozkol mezi Fatahem a Hamásem, po kterém by Izrael znovu mohl obnovit jednání s Fatahem. Situaci by mohlo napomoci i to, kdyby v nových izraelských volbách zvítězila strana, která by kompromisu byla nakloněna více než Netanjahuův Likud. Mediaci by také mohla podnítit situace vzájemně

<http://www.theguardian.com/world/2014/dec/31/icc-membership-double-edged-sword-palestine> (staženo 1. 1. 2015).

²⁶³ Peter Beaumont, „2014 in Review: Return to Conflict in Gaza Claimed 2,000 Lives,“ *The Guardian*, 31. 12. 2014, <http://www.theguardian.com/theguardian/2014/dec/31/conflict-gaza-claimed-2000-lives> (31. 12. 2014).

²⁶⁴ „Bibi’s Bust-Up,“ *The Economist*, 4. 12. 2014, <http://www.economist.com/news/middle-east-and-africa/21635475-coalition-breaks-up-halfway-through-its-term-binyamin-netanyahu-still> (staženo 31. 12. 2014).

zraňujícího patu, ta by ale zřejmě měla formu nové eskalace násilí, jež by byla neudržitelná pro obě strany zároveň. Roli by mohl hrát i mezinárodní kontext – tlak třetích stran na řešení konfliktu, např. pokud by byla bývala přijata navrhovaná palestinská rezoluce v OSN.

Pokud by už k samotné mediaci došlo, je zřejmé, že v současné době by se Turecko mediátorem stát nemohlo vzhledem ke svým vztahům s Izraelem. První podmínkou turecké mediace by tedy muselo být usmíření a plné obnovení diplomatických styků. Zřejmě by však nestačilo ani to: Turecko dlouhodobě straní palestinské straně a zároveň kritizuje tu izraelskou. Aby tak mohlo být nazíráno jako dostatečně neutrální, muselo by patrně vyvinout ještě další úsilí k vylepšení vztahů. Toto se však vzhledem k současnému směřování Turecka nezdá příliš pravděpodobné. Asi největší naděje na usmíření s Izraelem by panovala, pokud by příští rok neprošel návrh na novou ústavu a hlavní politická moc by zůstala v rukou premiéra. Erdoğan by tak zůstal „odstaven“ v prezidentské funkci spíše ceremoniálního charakteru do konce svého funkčního období v roce 2019. Je to právě turecký prezident, kdo je nejhlasitějším kritikem Izraele a zároveň politikem, který měl v posledních letech největší kontrolu nad proti-izraelským směřováním země. Pokud by navíc v příštích volbách nezvítězila AKP ale jiná, sekulární strana (což však není příliš pravděpodobné), mohlo by to také napomoci normalizaci vzájemných vztahů. Ankara by si však musela udržet i stávající dobré vztahy s palestinskou stranou, neboť k případné mediaci by potřebovala souhlas obou stran. Vztahy Turecka a Palestiny v současnosti představují potenciál pro tureckou diplomacii, neboť jsou velice silné a to jak na politické, tak ekonomické úrovni. Ankara je také jedním z mála aktérů, který má dobré vztahy s Hamásem, což by mohlo být pro budoucí mediaci výhodné. Je však pravdou, že tyto vztahy byly vykoupeny právě rozkolem s izraelskou stranou. Výkonná turecká ekonomika také představuje potenciál, neboť může zemi poskytnout finanční zdroje potřebné pro diplomatické aktivity. Případné zapojení Turecka jako mediátora může ovlivnit i mezinárodní kontext. Jak se ukázalo při izraelské omluvě za incident s lodí *Mavi Marmara*, Spojené státy jsou do jisté míry schopné přimět Izrael akceptovat turecké požadavky. Pokud by tedy Washington viděl Turecko jako vhodného mediátora, mohl by v jeho prospěch lobbovat. Aby tedy Turecko zvýšilo naději na budoucí mediaci, mělo by si udržet dobré vztahy se Západem a zejména USA, a zmírnit tím pádem současný konfrontační tón, který by ho mohl dostat do mezinárodní izolace.

Jak jsme zjistili v analýze minulých tureckých mediačních pokusů, větší naději na úspěch by měla patrně aktivnější strategie (direktivní/manipulační). Je zřejmé, že k uplatnění těchto strategií

by Turecko muselo být ochotné investovat vlastní zdroje. Jak však ukazuje empirický výzkum, mediátor není jediným určujícím činitelem výběru strategie. Tím je i povaha konfliktu, sporných stran a jejich vztahů a kontext, ve kterém mediace probíhá. Je zřejmé, že Turecko by se muselo se svou strategií přizpůsobit situaci. I když se však domníváme, že aktivnější strategie by měla větší naději na úspěch, neznamená to, že jiné strategie by také uspět nemohly. Jak jsme již zmínili, mediační strategie je pouze jedním z mnoha faktorů ovlivňujících úspěch mediace.

V samotné povaze a historii izraelsko-palestinského konfliktu figuruje mnoho proměnných, které mediaci brání: množství a povaha sporných otázek i vysoký počet obětí. Úspěšnost mediace by mohla zvýšit zralost konfliktu (pokud by se strany octly v situaci vzájemně zraňujícího patu) nebo nízká intenzita, tedy deeskalace. Úspěšnost také ovlivňuje charakter sporných stran. Pomoci by mohlo nastolení parity moci mezi stranami. Alespoň na mezinárodním poli již v tomto směru dochází k jistým pokrokům, neboť na půdě OSN byla nepřímo uznána palestinská státnost a některé země (Švédsko) již Palestinu uznaly. Právě postavení státu může být prvním krokem, jak nastolit větší rovnováhu moci a tudíž vhodnější podmínky pro mediaci. Právě mezinárodní společenství by slabší Palestině mohlo pomoci vyrovnat podmínky s jejím silnějším soupeřem. Zde by se opět mohlo dostat ke slovu Turecko, které již nyní Palestině po finanční stránce značně pomáhá.

Závěr

Izraelsko-palestinský konflikt i nadále zůstává klíčovým bezpečnostním problémem na Blízkém východě. Ačkoliv se mnoho státních i nestátních aktérů pokoušelo za uplynulá léta napomoci jeho vyřešení, události loňského léta svědčí o tom, že veškeré pokusy nedokázaly zamezit opětovnému propuknutí vzájemného násilí. Může právě Turecko do konfliktu v budoucnosti přinést obrat?

Tato diplomová práce se zaměřila na analýzu dosavadní role Turecka v řešení izraelsko-palestinského konfliktu a turecký potenciál stát se úspěšným mediátorem tohoto konfliktu v budoucnu. Turecko je státem s výjimečným postavením, neboť je na jednu stranu zemí dotyčného regionu a součástí islámské civilizace, na druhou stranu je blízkým partnerem Spojených států amerických, které jsou však i klíčovým partnerem Izraele – teoreticky zde tedy existuje mediační potenciál, který však do současné doby nebyl příliš prozkoumaný.

V první kapitole jsme se zaměřili na fenomén mezinárodní mediace jako takový. Nejprve jsme zjistili stav současného bádání a vzhledem k absenci univerzálně přijímané definice jsme vytvořili syntézou nejčastějších prvků definic definici vlastní, která je kompromisem mezi různými definicemi. Následně jsme zkoumali mediační proces a jeho závislé a nezávislé proměnné. Závěrečným výstupem teoretické kapitoly bylo vytvoření analytického rámce, který graficky ilustrují 4 diagramy (diagramy č. 1-4). V druhé kapitole jsme stručně představili složitou problematiku izraelsko-palestinského konfliktu, mírového procesu a také dosavadní diplomatické angažmá Turecka. Spojením první a druhé kapitoly jsme pak v závěrečné, analytické kapitole mohli identifikovat případy minulé turecké mediace v izraelsko-palestinském konfliktu.

Zjistili jsme, že Turecko mediovalo celkem šestkrát: dvakrát v rámci multilaterálních těles (schůzky ACRS v letech 1991-1994 a působení Mitchellovy komise v roce 2000), čtyřikrát samostatně (bilaterální konzultace s oběma stranami v roce 2000; doručení vzkazu v roce 2001; Erdoğanova telefonní diplomacie v roce 2006 a setkání izraelského a palestinského prezidenta v Ankaře v roce 2007). Zatímco multilaterální aktivity byly alespoň z jednoho hlediska úspěšné vždy, individuální akce byla úspěšná jen v jednom ze čtyř případů. Jako možné příčiny těchto neúspěchů jsme odlišili různé faktory, které se pojí s povahou konfliktu, povahou sporných stran, povahou vztahů mezi spornými stranami, mezinárodním kontextem i povahou mediátora samotného. Je tedy vidět, že Turecko (stejně jako každý jiný mediátor) má pouze omezenou schopnost ovlivnit výsledek a úspěšnost mediace.

V závěrečné části jsme analyzovali potenciál turecké mediace do budoucna. Naše hypotéza – *Turecko by se úspěšným mediátorem konfliktu stát mohlo, ovšem pouze v případě obnovení diplomatických styků mezi Tureckem a Izraelem a zlepšení vzájemných vztahů. Je však pravděpodobné, že kromě této nutné podmínky budou muset být naplněny ještě podmínky jiné.* – se potvrdila. Zjistili jsme, že podobně jako v předchozím případě není pouze v moci mediátora – Turecka – mediační proces plně kontrolovat a ovlivnit. Normalizace a zlepšení vztahů s Izraelem jsou tak nutnou podmínkou, samy o sobě však nestačí. V současné době existenci mediace (jakékoliv) brání i identity stran sporu a jejich vzájemné vztahy. Pokud by došlo ke změnám všech těchto faktorů, a Turecko se stalo opět mediátorem izraelsko-palestinského konfliktu, jsou tu přítomny i další faktory, jež efektivitu mediace nadále snižují. Mezi ty patří povaha konfliktu a sporných otázek, nerovnovážné rozložení moci mezi stranami sporu a ideologie, jejichž cíle se v izraelsko-palestinském konfliktu střetávají.

Summary

In this master thesis, we analysed the role of Turkey in the resolution of the Israeli-Palestinian conflict, one of the most problematic conflicts in today world. Turkey is an actor with a special position, because it is a regional power with ties both to Islamic culture and to the West. That is why it has in theory a potential to play successful mediation role in this conflict. We tried to evaluate Turkey's existing role and after to analyse the future potential. Our research questions were: Can Turkey play a successful mediator role in the future? If yes, what conditions have to take place? We found out that Turkey already played the role of a mediator in the past, however it was not very successful. With the help of the mediation theoretical framework we identified set of factors that were likely to bring the unsuccessful outcome.

In the last part of the analysis we assessed the current situation and with the help of our framework and past experience tried to analyse the future potential of Turkey to mediate in the Israeli-Palestinian conflict. We found that Turkey might take the mediation position in the future, however to even become a mediator (not considering success), it would have to make a rapprochement with Israel, support better ties with it and furthermore, the disputing parties' identities and their relations would have to change.

Použitá literatura a zdroje

Dokumenty

The United Nations, „Charter of the United Nations,“ Chapter VI, Article 33, 26. 6. 1945, <http://www.un.org/en/documents/charter/chapter6.shtml>.

The United Nations Security Council, „Resolution 242,“ 22. 11. 1967, <http://unispal.un.org/unispal.nsf/0/7D35E1F729DF491C85256EE700686136>.

The United Nations Security Council, „Resolution 338,“ 22. 10. 1973, <http://unispal.un.org/unispal.nsf/0/7FB7C26FCBE80A31852560C50065F878>.

Literatura

Altunisik, Meliha a Esra Cuhadar. „Turkey’s Search for a Third Party Role in Arab-Israeli Conflicts: A Neutral Facilitator or a Principal Power Mediator?.“ *Mediterranean Politics* 15, No. 3 (November 2010): 371-392.

Beardsley, Kyle. *The Mediation Dilemma*. Ithaca, NY: Cornell University Press, 2011.

Ben-Ami, Shlomo. *Válečné šrámy, mírové rány: izraelsko-arabská tragédie*. Praha: Argo, 2010.

Bengio, Ofra a Gencer Özcan. „Changing Relations: Turkish-Israeli-Arab Triangle.“ *Perceptions: Journal of International Affairs* 5, No. 1 (March-May 2000): 134-146.

Bercovitch, Jacob. „Mediation and Conflict Resolution.“ In *The SAGE Handbook of Conflict Resolution*, edited by Jacob Bercovitch, Victor Kremenyuk and I. William Zartman, 340-358. London: SAGE Publications Ltd., 2009.

Bercovitch, Jacob a Allison Houston. „Why Do They Do It like This? An Analysis of the Factors Influencing Mediation Behavior in International Conflicts.“ *The Journal of Conflict Resolution* 44, No. 2 (April 2000): 170-202.

Bercovitch, Jacob a Gerald Schneider. „Who Mediates? The Political Economy of International Conflict Management.“ *The Journal of Peace Research* 37, No. 2 (March 2000): 145-165.

Bercovitch, Jacob a Jeffrey Langley. „The Nature of the Dispute and the Effectiveness of International Mediation.“ *The Journal of Conflict Resolution* 37, No. 4 (December 1993): 670-691.

Bercovitch, Jacob a Richard Jackson. *Conflict Resolution in the Twenty-first Century: Principles, Methods, and Approaches*. Ann Arbor: University of Michigan Press, 2009.

Berridge, G. R. a Alan James. *A Dictionary of Diplomacy*. New York: Palgrave Macmillan, 2003.

Crocker, Chester A., Fen Osler Hampson a Pamela Aall. „Is More Better?: The Pros and Cons of Multiparty Mediation.“ In *Turbulent Peace: The Challenges of Managing International Conflict*, edited by Chester A. Crocker, Fen Osler Hampson and Pamela Aall, 497-513. Washington, D.C.: United States Institute of Peace Press, 2001.

Čejka, Marek. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno: Barrister & Principal, 2013.

Davutoğlu, Ahmet. „Turkey’s Mediation: Critical Reflections from the Field.“ *Middle East Policy* XX, No. 1 (Spring 2013): 83-90.

Druckman, Daniel a Paul F. Diehl, eds. *Conflict Resolution*. London: Sage Publications, 2006.

El-Hasan, Hasan Afif. *Israel or Palestine? Is the Two-State Solution Already Dead?: A Political and Military History of the Palestinian-Israeli Conflict*. New York: Algora Pub., 2010.

Greig, Michael J. „Stepping Into the Fray: When Do Mediators Mediate?“ *American Journal of Political Science* 49, No. 2 (April 2005): 249-266.

Greig, Michael J. a Paul F. Diehl. *International Mediation*. Cambridge: Polity Press, 2012.

Grigoriadis, Ioannis N. „Matching Ambitions with Realities: Turkish Foreign Policy in the Middle East.“ *Hellenic Studies/Etudes Helleniques* 20, No. 1 (Spring 2012): 115-137.

Herzog, Chaim. *Arabsko-izraelské války: válka a mír na Blízkém východě od války za nezávislost v roce 1948 po současnost*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008.

Jeong, Ho-Won. *Conflict Management and Resolution: An Introduction*. Abingdon: Routledge, 2010.

Kleiboer, Marieke. „Understanding Success and Failure of International Mediation.“ *The Journal of Conflict Resolution* 40, No. 2 (June 1996): 360-389.

Knox, Colin a Padraic Quirk. *Peace Building in Northern Ireland, Israel and South Africa: Transition, Transformation and Reconciliation*. New York, N.Y.: Palgrave Macmillan, 2000.

Kučera, Petr. „Turecké jaro? Od ekologického protestu k občanskému neklidu.“ *Nový Orient* 68, č. 3 (2013): 4-17.

Leng, Russell J. a Patrick M. Regan. „Social and Political Cultural Effects on the Outcomes of Mediation in Militarized Interstate Disputes.“ *International Studies Quarterly* 47, No. 3 (September 2003): 431-452.

Malečková, Jitka. „Turecko a Blízký východ – nová podoba orientalismu?“ *Nový Orient* 68, č. 3 (2013): 18-24.

- Merrills, J. G. *International Dispute Settlement*. New York: Cambridge University Press, 2011.
- Moore, Christopher W. *Mediation Process: Practical Strategies for Resolving Conflict*. Somerset, NJ: John Wiley & Sons, 2014.
- Rabinovich, Itamar. *The Lingering Conflict: Israel, the Arabs, and the Middle East, 1948-2012*. Washington, D.C.: Brookings Institution Press, 2013.
- Rabinovich, Itamar. *Waging Peace: Israel and the Arabs 1948-2003*, Princeton, N.J.: Princeton University Press, 2004.
- Richmond, Oliver. „Devious Objectives and the Disputants' View of International Mediation: A Theoretical Framework.“ *The Journal of Peace Research* 35, No. 6 (November 1998): 707-722.
- Rubin, Barry. *Revolution Until Victory?: The Politics and History of the PLO*. Cambridge: Harvard University Press, 1994.
- Shlaim, Avi. *Israel and Palestine: Reappraisals, Revisions, Refutations*. London: Verso, 2009.
- Schanzer, Jonathan. *Hamas vs. Fatah: The Struggle for Palestine*. New York: Palgrave Macmillan, 2008.
- Schellenberg, James A. *Conflict Resolution: Theory, Research, and Practice*. Albany: State University of New York Press, 1996.
- Stern, Paul C. a Daniel Druckman. „Evaluating Interventions in History: The Case of International Conflict Resolution.“ In *International Conflict Resolution after the Cold War*, edited by Paul C. Stern a Daniel Druckman, 38-89. Washington, DC: National Academies Press, 2000.
- Szymański, Adam. „Turkey’s Role in Resolving the Middle East Conflicts.“ *International Issues & Slovak Foreign Policy Affairs* XX, No. 2 (2011): 71-84.
- Tocci, Nathalie a Joshua W. Walker. „From Confrontation to Engagement: Turkey and the Middle East.“ In *Turkey & Its Neighbors: Foreign Relations in Transition*, edited by Ronald H. Linden et al., 35-60. Boulder: Lynne Rienner Publishers, 2012.
- Touval, Saadia a I. William Zartman. „International Mediation in the Post-Cold War Era.“ In *Turbulent Peace: The Challenges of Managing International Conflict*, edited by Chester A. Crocker, Fen Osler Hampson and Pamela Aall, 427-444. Washington, D.C.: United States Institute of Peace Press, 2001.
- Wall, James A. Jr. a Ann Lynn. „Mediation: A Current Review.“ *The Journal Of Conflict Resolution* 37, No. 1 (March 1993): 160-194.

Wall, James A. Jr., John B. Stark a Rhetta L. Standifer. „Mediation: A Current Review and Theory Development.“ *The Journal Of Conflict Resolution* 45, No. 3 (June 2001): 370-391.

Wallensteen, Peter. *Understanding Conflict Resolution: War, Peace, and the Global System*. London: SAGE Publications Ltd., 2002.

Young, Oran R. „Intermediaries: Additional Thoughts on Third Parties.“ *The Journal of Conflict Resolution* 16, No. 1 (March 1972): 51-65.

Zartman, I. William. *Negotiation and Conflict Management: Essays on Theory and Practice*. Abingdon: Routledge, 2008.

Ostatní zdroje

Aras, Bülent. „Turkey and the Palestinian Question.“ *Today's Zaman*. 19. 1. 2009. <http://www.todayszaman.com/news-164614-turkey-and-the-palestinian-question.html> (staženo 23. 8. 2014).

Arslan, Elif Unal. „Time to Roll up the Sleeves for Mideast.“ *Hürriyet Daily News*. 15. 1. 2005. <http://www.hurriyetdailynews.com/time-to-roll-up-the-sleeves-for-mideast.aspx?pageID=438&n=time-to-roll-up-the-sleeves-for-mideast-2005-01-15> (staženo 23. 8. 2014).

Aslan, Ali H. „If Accelerated Diplomacy Derails...“ *Today's Zaman*. 30. 6. 2004. http://www.todayszaman.com/national_ak-foo_10981.html (staženo 23. 8. 2014).

Beaumont, Peter. „2014 in Review: Return to Conflict in Gaza Claimed 2,000 Lives.“ *The Guardian*. 31. 12. 2014. <http://www.theguardian.com/theguardian/2014/dec/31/conflict-gaza-claimed-2000-lives> (31. 12. 2014).

Beaumont, Peter. „US and Israeli Intervention Led UN to Reject Palestinian Resolution.“ *The Guardian*. 31. 12. 2014. <http://www.theguardian.com/world/2014/dec/31/us-israel-un-reject-palestinian-resolution-nigeria-security-council> (staženo 1. 1. 2015).

Bilici, Abdülhamit. „HAMAS Visit Right, PKK Comparison Wrong!.“ *Today's Zaman*. 3. 3. 2006. http://www.todayszaman.com/columnistDetail_getNewsById.action?newsId=30426 (staženo 23. 8. 2014).

Booth, William a Ruth Eglash. „Kerry's Nine-Month Quest for Middle East Peace Ends in Failure.“ *The Washington Post*. 29. 4. 2014. http://www.washingtonpost.com/world/middle_east/kerrys-nine-month-quest-for-middle-east-peace-ends-in-failure/2014/04/29/56521cd6-cfd7-11e3-a714-be7e7f142085_story.html (staženo 28. 12. 2014).

Borger, Julian. „ICC Membership Could Be a Double-Edged Sword for Palestine.“ *The Guardian*. 31. 12. 2014. <http://www.theguardian.com/world/2014/dec/31/icc-membership-double-edged-sword-palestine> (staženo 1. 1. 2015).

Demirtaş, Serkan. „Israel Permits Materials from Turkey into Gaza.“ *Hürriyet Daily News*. 11. 2. 2013. <http://www.hurriyetdailynews.com/israel-permits--materials-from-turkey-into-gaza.aspx?pageID=238&nID=40838&NewsCatID=352> (staženo 24. 8. 2014).

Enginsoy, Ümit. „US, Israel wanted Turk envoy's Damascus visit, Gül implies.“ *Hürriyet Daily News*. 6. 7. 2006. <http://www.hurriyetdailynews.com/us-israel-wanted-turk-envoys-damascus-visit-gul-implies.aspx?pageID=438&n=us-israel-wanted-turk-envoys-damascus-visit-gul-implies-2006-07-06> (staženo 23. 8. 2014).

Erkuş, Sevil. „Turkey Increases Aid to Gaza through Israeli Crossing.“ *Hürriyet Daily News*. 14. 7. 2014. <http://www.hurriyetdailynews.com/turkey-increases-aid-to-gaza-through-israeli-crossing.aspx?pageID=238&nID=69074&NewsCatID=510> (staženo 24. 8. 2014)

İdiz, Semih. „Syria Starts Looking Elsewhere for Peace with Israel.“ *Hürriyet Daily News*. 12. 7. 2010. <http://www.hurriyetdailynews.com/syria-starts-looking-elsewhere-for-peace-with-israel.aspx?pageID=438&n=syria-starts-looking-elsewhere-for-peace-with-israel-2010-07-12> (staženo 24. 8. 2014).

İdiz, Semih. „Turkish Mediation Requires Confidence.“ *Hürriyet Daily News*. 9. 4. 2013. <http://www.hurriyetdailynews.com/turkish-mediation-requires-confidence.aspx?pageID=449&nID=44515&NewsCatID=416> (staženo 24. 8. 2014).

Kohout, Martin. „Evropský parlament vyzval k uznání Palestiny. Se silnou podmínkou.“ *Hospodářské noviny*. 17. 12. 2014. http://zahranicni.ihned.cz/c3-63272820-090000_d-63272820-evropsky-parlament-vyzval-k-uznani-palestiny-se-silnou-podminkou (staženo 28. 12. 2014).

Küçükkoşum, Sevil. „Palestine Summit Bid for Istanbul.“ *Hürriyet Daily News*. 7. 4. 2011. <http://www.hurriyetdailynews.com/palestine-summit-bid-for-istanbul.aspx?pageID=438&n=turkey-proposes-istanbul-summit-for-palestinian-groups-2011-04-07> (staženo 24. 8. 2014).

Oral, Raide. „Enraged Israel Suspends Peace Talks with Palestinians after Unity Deal.“ *Daily Sabah*. 25. 4. 2014. <http://www.dailysabah.com/mideast/2014/04/25/israel-suspends-talks-with-palestinians-after-unity-deal> (staženo 24. 8. 2014).

Özerkan, Fulya. „Turk Role in Mideast not Central.“ *Hürriyet Daily News*. 15. 11. 2007. <http://www.hurriyetdailynews.com/turk-role-in-mideast-not-central.aspx?pageID=438&n=turk-role-in-mideast-not-central-2007-11-15> (staženo 24. 8. 2014).

Smith, Helena a Constanze Letsch. „Biden to Meet with Erdogan as Divide between US and Turkey Widens.“ *The Guardian*. 21. 11. 2014. <http://www.theguardian.com/us-news/2014/nov/21/biden-visits-turkey-erdogan-isis-cyprus-oil-gas-reserves> (staženo 31. 12. 2014).

Tisdall, Simon. „Can Turkey under Erdoğan any Longer be Deemed a Reliable Western Ally?.“ *The Guardian*. 15. 12. 2014. <http://www.theguardian.com/world/2014/dec/15/turkey-erdogan-western-ally> (staženo 31. 12. 2014).

Toksabay, Ece. „Turkey's Erdogan Says New Constitution Priority after 2015 Election.“ *Reuters U.S. Edition*. 1. 10. 2014. <http://www.reuters.com/article/2014/10/01/us-turkey-constitution-idUSKCN0HQ47H20141001> (staženo 31. 12. 2014).

Yinanç, Barçın. „'We Value Turkish Mediation but We Don't Need it Now,' Says Israel.“ *Hürriyet Daily News*. 7. 12. 2009. <http://www.hurriyetdailynews.com/we-value-turkish-mediation-but-we-dont-need-it-now-says-israel.aspx?pageID=438&n=we-value-turkish-mediation-but-we-want-direct-negotiations-with-syria-says-israeli-official-2009-12-07> (staženo 24. 8. 2014).

„A Hot Line with the Palestinians in Support of Middle East Peace.“ *Hürriyet Daily News*. 3. 5. 2005. <http://www.hurriyetdailynews.com/a-hot-line-with-the-palestinians-in-support-of-middle-east-peace.aspx?pageID=438&n=a-hot-line-with-the-palestinians-in-support-of-middle-east-peace-2005-05-03> (staženo 23. 8. 2014).

„Ankara: Ball in Israel's Court in Reviving Peace Talks with Syria.“ *Today's Zaman*. 10. 6. 2009. <http://www.todayszaman.com/news-177614-ankara-ball-in-israels-court-in-reviving-peace-talks-with-syria.html> (staženo 24. 8. 2014).

„Bibi's Bust-Up.“ *The Economist*. 4. 12. 2014. <http://www.economist.com/news/middle-east-and-africa/21635475-coalition-breaks-up-halfway-through-its-term-binyamin-netanyahu-still> (staženo 31. 12. 2014).

„Binyamin Netanyahu Says Israel Will Resist Timetable to End Occupation.“ *The Guardian*. 14. 12. 2014. <http://www.theguardian.com/world/2014/dec/14/binyamin-netanyahu-israel-resist-timetable-end-occupation> (staženo 28. 12. 2014).

„Cem, Papandreou in Ramallah for Mideast Peace Mission.“ *Hürriyet Daily News*. 25. 4. 2002. <http://www.hurriyetdailynews.com/cem-papandreou-in-ramallah-for-mideast-peace-mission.aspx?pageID=438&n=cem-papandreou-in-ramallah-for-mideast-peace-mission-2002-04-25> (staženo 23. 8. 2014).

„Davutoğlu in Qatar for Intensified Cease-Fire Talks.“ *Today's Zaman*. 25. 7. 2014. <http://www.todayszaman.com/newsDetail.action;jsessionid=m8Em0NfVIpwDmfIJw3H21ea2?newsId=354082&columnistId=0> (staženo 24. 8. 2014).

„Davutoğlu Meets with Hamas Leader, Vows Support for Palestinians.“ *Today's Zaman*. 28. 12. 2014. <http://www.todayszaman.com/newsDetail.action;jsessionid=WnL2utT+dma6TRV7dikjp4RK?newsId=368218&columnistId=0> (staženo 30. 12. 2014).

„Davutoğlu Says Turkey Key to Convincing Hamas on Gaza Cease-Fire.“ *Today's Zaman*. 20. 1. 2009. http://www.todayszaman.com/_davutoglu-says-turkey-key-to-convincing-hamas-on-gaza-cease-fire_164558.html (staženo 24. 8. 2014).

„Davutoğlu: Palestinian Issue a 'Parameter' in Ties with Israel.“ *Today's Zaman*. 12. 5. 2014. <http://www.todayszaman.com/newsDetail.action;jsessionid=ZXZhRlxjukjgaYZVTkoHDLZh?newsId=347610&columnistId=0> (staženo 24. 8. 2014).

„Demirel to Visit Israel and Palestine with Fact-Finding Commission.“ *Hürriyet Daily News*. 29. 11. 2000. <http://www.hurriyetdailynews.com/demirel-to-visit-israel-and-palestine-with-fact-finding-commission.aspx?pageID=438&n=demirel-to-visit-israel-and-palestine-with-fact-finding-commission-2000-11-29> (staženo 23. 8. 2014).

„Deputy PM: Turkey Contributed Much to Prisoner Swap, Shalit's Safety.“ *Today's Zaman*. 18. 10. 2011. <http://www.todayszaman.com/news-260222-deputy-pm-turkey-contributed-much-to-prisoner-swap-shalits-safety.html> (staženo 24. 8. 2014).

„Erdoğan Accuses Israel of 'Tyranny,' Likens Israeli MP to Hitler.“ *Today's Zaman*. 15. 6. 2014. <http://www.todayszaman.com/newsDetail.action;jsessionid=m8Em0NfVIpwDmfIJw3H21ea2?newsId=353096&columnistId=0> (staženo 24. 8. 2014).

„Erdoğan Calls for New World Order for Sustainable Peace.“ *Today's Zaman*. 20. 10. 2009. <http://www.todayszaman.com/news-190434-erdogan-calls-for-new-world-order-for-sustainable-peace.html> (staženo 24. 8. 2014).

„Erdogan Rails against Yassin Killing.“ *Hürriyet Daily News*. 26. 3. 2004. <http://www.hurriyetdailynews.com/erdogan-rails-against-yassin-killing.aspx?pageID=438&n=erdogan-rails-against-yassin-killing-2004-03-26> (staženo 23. 8. 2014).

„Erdoğan Says Israel is Committing 'Genocide' in Gaza.“ *Today's Zaman*. 24. 7. 2014. <http://www.todayszaman.com/newsDetail.action;jsessionid=ZXZhRlxjukjgaYZVTkoHDLZh?newsId=353973&columnistId=0> (staženo 24. 8. 2014).

„Erdoğan Seeks to Mobilize Arab States for Gaza Truce.“ *Today's Zaman*. 1. 1. 2009. <http://www.todayszaman.com/news-162869-erdogan-seeks-to-mobilize-arab-states-for-gaza-truce.html> (staženo 24. 8. 2014).

„Erdoğan Trims Mideast Aspirations.“ *Hürriyet Daily News*. 3. 5. 2005. <http://www.hurriyetdailynews.com/erdogan-trims-mideast-aspirations.aspx?pageID=438&n=erdogan-trims-mideast-aspirations-2005-05-03> (staženo 23. 8. 2014).

„Erdoğan to Embark on Mideast Tour in Bid for Peace.“ *Today's Zaman*. 31. 12. 2008. <http://www.todayszaman.com/news-162775-erdogan-to-embark-on-mideast-tour-in-bid-for-peace.html> (staženo 24. 8. 2014).

„Erdoğan to Obama: Israel Needs to Immediately Halt Attack.“ *Daily Sabah*. 17. 11. 2012. <http://www.dailysabah.com/nation/2012/11/17/erdogan-to-obama-israel-needs-to-stop-this-attack> (staženo 24. 8. 2014).

„Foreigners Don't Like Muslims, Only Their Money: Turkish President Erdoğan.“ *Hürriyet Daily News*. 27. 11. 2014. <http://www.hurriyetdailynews.com/foreigners-dont-like-muslims-only-their-money-turkish-president-erdogan.aspx?PageID=238&NID=74893&NewsCatID=338> (staženo 31. 12. 2014).

„FM Davutoğlu to Attend Cairo Ceremony for Palestinian Unity Deal.“ *Today's Zaman*. 3. 5. 2011. <http://www.todayszaman.com/news-242720-fm-davutoglu-to-attend-cairo-ceremony-for-palestinian-unity-deal.html> (staženo 24. 8. 2014).

„From the Papers.“ *Hürriyet Daily News*. 14. 10. 2000. <http://www.hurriyetdailynews.com/from-the-papers.aspx?pageID=438&n=from-the-papers-2000-10-14> (staženo 23. 8. 2014).

„Gul Offers Turkish Contribution to Middle East Peace Process.“ *Hürriyet Daily News*. 31. 1. 2003. <http://www.hurriyetdailynews.com/gul-offers-turkish-contribution-to-middle-east-peace-process.aspx?pageID=438&n=gul-offers-turkish-contribution-to-middle-east-peace-process-2003-01-31> (staženo 23. 8. 2014).

„Gul Says Turkey to Help Reform in Palestine Administration.“ *Hürriyet Daily News*. 17. 7. 2003. <http://www.hurriyetdailynews.com/gul-says-turkey-to-help-reform-in-palestine-administration.aspx?pageID=438&n=gul-says-turkey-to-help-reform-in-palestine-administration-2003-07-17> (staženo 23. 8. 2014).

„ Hamas Requests Turkish Mediation in Dispute with Fatah.“ *Today's Zaman*. 22. 6. 2007. <http://www.todayszaman.com/news-114737-hamas-requests-turkish-mediation-in-dispute-with-fatah.html> (staženo 23. 8. 2014).

„ Hamas Rejects Turkish Mediation with Rival Fatah.“ *Today's Zaman*. 12. 4. 2013. <http://www.todayszaman.com/news-312428-hamas-rejects-turkish-mediation-with-rival-fatah.html> (staženo 24. 8. 2014).

„Humanitarian Sensitivity Outweighs Realpolitik.“ *Today's Zaman*, 31. 1. 2009, <http://www.todayszaman.com/news-165563-humanitarian-sensitivity-outweighs-realpolitik.html> (staženo 24. 8. 2014).

„Israel Cool to Turkey's Mediation Overture with Palestine.“ *Today's Zaman*. 23. 4. 2011. <http://www.todayszaman.com/news-241774-israel-cool-to-turkeys-mediation-overture-with-palestine.html> (staženo 24. 8. 2014).

„Israel-Turkey Ties Will Not Normalize Unless Gaza Assault Stops, Says PM Erdoğan.“ *Hürriyet Daily News*. 11. 6. 2014. <http://www.hurriyetdailynews.com/israel-turkey-ties-will-not-normalize-unless-gaza-assault-stops-says-pm-erdogan>

normalize-unless-gaza-assault-stops-says-pm-erdogan.aspx?pageID=238&nID=68980&NewsCatID=510 (staženo 24. 8. 2014).

„Israeli PM Apologizes to Turkey after Obama Push.“ *Hürriyet Daily News*. 22. 3. 2013. <http://www.hurriyetdailynews.com/israeli-pm-apologizes-to-turkey-after-obama-push.aspx?pageID=238&nID=43445&NewsCatID=352> (staženo 24. 8. 2014).

„Israeli-Palestinian Violence in 2014 – Timeline.“ *The Guardian*. 18. 11. 2014. <http://www.theguardian.com/world/2014/nov/18/israel-palestinian-violence-timeline> (staženo 28. 12. 2014).

„Izraelská vláda připravila uzákonění Izraele jako státu Židů.“ *Hospodářské noviny*. 23. 11. 2014. http://zahranicni.ihned.cz/c3-63162600-090000_d-63162600-izraelska-vlada-pripravila-uzakoneni-izraele-jako-statu-zidu (staženo 28. 12. 2014).

„Joint Press Conference by Mr. Ahmet Davutoğlu, Minister of Foreign Affairs of Turkey and Mr. John Kerry, the U.S. Secretary of State, 1 March 2013, Ankara.“ Oficiální web tureckého ministerstva zahraničí, http://www.mfa.gov.tr/joint-press-conference-by-mr_-ahmet-davuto%C4%9Flu_-minister-of-foreign-affairs-of-of-turkey-and-mr_-john-kerry_-the-u_s_-secretary-of-state_-1-march-2013_-ankara.en.mfa (staženo 24. 8. 2014).

„Joint Statement by the Ministers of Foreign Affairs of Turkey and Qatar on the Recent Initiative toward a Humanitarian Ceasefire in Gaza.“ Oficiální web tureckého ministerstva zahraničí, <http://www.mfa.gov.tr/joint-statement-by-the-ministers-of-foreign-affairs-of-turkey-and-qatar-on-the-recent-initiative-toward-a-humanitarian-ceasefi.en.mfa> (staženo 24. 8. 2014).

„Kerry Says Turkish-Israeli Rapprochement Vital for Regional Peace Process.“ *Today's Zaman*. 7. 4. 2013. <http://www.todayszaman.com/news-311911-kerry-says-turkish-israeli-rapprochement-vital-for-regional-peace-process.html> (staženo 24. 8. 2014).

„Logoglu: 'We Are Ready to Host Peace Talks'.“ *Hürriyet Daily News*. 8. 6. 2001. <http://www.hurriyetdailynews.com/logoglu--we-are-ready-to-host-peace-talks.aspx?pageID=438&n=logoglu--we-are-ready-to-host-peace-talks-2001-06-08> (staženo 23. 8. 2014).

„Middle East Peace Process Arms Control and Regional Security (ACRS) Working Group: Fact Sheet.“ Oficiální web amerického ministerstva zahraničí – archiv, <http://2001-2009.state.gov/t/pm/rls/fs/4271.htm> (staženo 31. 12. 2014).

„Mubarak: Turco-Israeli Accord O.K.“ *Hürriyet Daily News*. 12. 7. 1996. <http://www.hurriyetdailynews.com/mubarak-turco-israeli-accord-ok.aspx?pageID=438&n=mubarak-turco-israeli-accord-o.k.-1996-07-12> (staženo 23. 8. 2014).

„No:10 - 16 January 2009, Press Release Regarding the Developments in the Gaza Strip.“ Oficiální web tureckého ministerstva zahraničí, http://www.mfa.gov.tr/no_10---16-january-2009_-press-release-regarding-the-developments-in-the-gaza-strip.en.mfa (staženo 24. 8. 2014).

„NO-81 - 21 May 2008, Press Release Regarding the Indirect Peace Talks between Syria and Israel under the auspices of Turkey (Unofficial Translation).“ Oficiální web tureckého ministerstva zahraničí, http://www.mfa.gov.tr/no-81---21-may-2008_-press-release-regarding-the-indirect-peace-talks-between-syria-and-israel-under-the-auspices-of-turkey-_unofficial-translation_.en.mfa (staženo 24. 8. 2014).

„No:106 - 16 June 2008, Press Release Regarding the Peace Talks Between Syria and Israel Under the Auspices of Turkey (Unofficial Translation).“ Oficiální web tureckého ministerstva zahraničí, http://www.mfa.gov.tr/no_106---16-june-2008_-press-release-regarding-the-peace-talks-between-syria-and-israel-under-the-auspices-of-turkey.en.mfa (staženo 24. 8. 2014).

„NO:119 - 3 July 2008, Press Release Regarding the Third Round of the Indirect Peace Talks Between Syria and Israel Under the Auspices of Turkey (Unofficial Translation).“ Oficiální web tureckého ministerstva zahraničí, http://www.mfa.gov.tr/no_119---3-july-2008_-press-release-regarding-the-third-round-of-the-indirect-peace-talks-between-syria-and-israel-under-the-auspices-of-turkey-_unofficial-translation_.en.mfa (staženo 24. 8. 2014)

„NO:136 - 30 July 2008, Press Release Regarding the Fourth Round of the Indirect Peace Talks Between Syria and Israel Under the Auspices of Turkey.“ Oficiální web tureckého ministerstva zahraničí, http://www.mfa.gov.tr/no_136---30-july-2008_-press-release-regarding-the-fourth-round-of-the-indirect-peace-talks-between-syria-and-israel-under-the-auspices-of-turkey.en.mfa (staženo 24. 8. 2014).

„No: 250, 25 July 2014, Press Release Regarding the Assistance Provided by Turkey to Palestine.“ Oficiální web tureckého ministerstva zahraničí, http://www.mfa.gov.tr/no_-250_-25-july-2014_-press-release-regarding-the-assistance-provided-by-turkey-to-palestine.en.mfa (staženo 24. 8. 2014).

„No: 264, 21 November 2012, Press Release Regarding the Ceasefire Agreement between Israel and Palestine.“ Oficiální web tureckého ministerstva zahraničí, http://www.mfa.gov.tr/no_-264_-21-november-2012_-press-release-regarding-the-ceasefire-agreement-reached-tonight-between-israel-and-palestine.en.mfa (staženo 24. 8. 2014).

„No: 330, 28 October 2014, Press Release Regarding the Illegal Settlement Activities of Israel.“ Oficiální web tureckého ministerstva zahraničí, http://www.mfa.gov.tr/no_-330_-28-october-2014_-press-release-regarding-the-illegal-settlement-activities-of-israel.en.mfa (staženo 31. 12. 2014).

„No: 308, 02 October 2014, Press Release Regarding Israel's Illegal Settlement Activities.“ Oficiální web tureckého ministerstva zahraničí, http://www.mfa.gov.tr/no_-308_-02-october-2014_-press-release-regarding-israel_s-illegal-settlement-activities.en.mfa (staženo 31. 12. 2014).

„No: 404, 25 December 2014, Press Release Regarding Israel's Illegal Settlement Activities.“ Oficiální web tureckého ministerstva zahraničí, http://www.mfa.gov.tr/no_-404_-25-december-2014_-press-release-regarding-israel_s-illegal-settlement-activities.en.mfa (31. 12. 2014).

„Oficiální název palestinského autonomního území bude Stát Palestina.“ *Český rozhlas - zprávy*. 5. 1. 2013. http://www.rozhlas.cz/zpravy/blizkyvychod/_zprava/oficialni-nazev-palestinskeho-autonomniho-uzemi-bude-stat-palestina--1157906 (staženo 28. 12. 2014).

„Palestinians Open Door to Negotiation after Submitting Draft UN Resolution.“ *The Guardian*. 18. 12. 2014. <http://www.theguardian.com/world/2014/dec/18/palestinians-open-door-to-negotiation-after-submitting-draft-un-resolution> (staženo 28. 12. 2014).

„Press Scanner 1.“ *Hürriyet Daily News*. 25. 12. 2004. <http://www.hurriyetdailynews.com/press-scanner-1.aspx?pageID=438&n=press-scanner-1-2004-12-25> (staženo 23. 8. 2014).

„Press Statement by H.E. Mr. Ahmet Davutoğlu, Minister of Foreign Affairs of the Republic of Turkey, Regarding Turkish-Israeli Relations, 2 September 2011.“ Oficiální web tureckého ministerstva zahraničí, http://www.mfa.gov.tr/press-statement-by-h_e_-mr_-ahmet-davutoglu_-minister-of-foreign-affairs-of-the-republic-of-turkey_-regarding-turkish-israeli-re.en.mfa (staženo 24. 8. 2014).

„Resolution of Conflicts and Mediation.“ Oficiální web tureckého ministerstva zahraničí, <http://www.mfa.gov.tr/resolution-of-conflicts-and-mediation.en.mfa> (staženo 27. 4. 2014).

„Springtime in Turco-Arab Relations.“ *Hürriyet Daily News*. 8. 3. 1998. <http://www.hurriyetdailynews.com/springtime-in-turco-arab-relations.aspx?pageID=438&n=springtime-in-turco-arab-relations-1998-03-08> (staženo 23. 8. 2014).

„The Israel's Internal Security Minister's Visit No:135 - August 9, 2000.“ Oficiální web tureckého ministerstva zahraničí, http://www.mfa.gov.tr/the-israel_s-internal-security-minister_s-visit_br_no_135--_august-9_-2000.en.mfa (staženo 23. 8. 2014).

„The Palestinian leader H.E. Mr. Yasser Arafat's Visit No:133 - August 4, 2000.“ Oficiální web tureckého ministerstva zahraničí, http://www.mfa.gov.tr/the-palestinian-leader-h_e_-mr_-yasser-arafat_s-visit_br_no_133--_august-4_-2000.en.mfa (staženo 23. 8. 2014).

„Top Israeli Diplomat Has Talks in Ankara.“ *Hürriyet Daily News*. 21. 6. 2001. <http://www.hurriyetdailynews.com/top-israeli-diplomat-has-talks-in-ankara.aspx?pageID=438&n=top-israeli-diplomat-has-talks-in-ankara-2001-06-21> (staženo 23. 8. 2014).

„Turkish Premier Says Israel Caused Humanity Tragedy by Using Excessive Force.“ *Today's Zaman*. 5. 1. 2009. <http://www.todayszaman.com/news-163244-turkish-premier-says-israel-caused-humanity-tragedy-by-using-excessive-force.html> (staženo 24. 8. 2014).

„Turkey and Israel Have Substantially Overcome Problems, Turkish FM Says.“ *Hürriyet Daily News*. 8. 5. 2014. <http://www.hurriyetdailynews.com/turkey-and-israel-have-substantially->

overcome-problems-turkish-fm-says-.aspx?pageID=238&nID=66183&NewsCatID=510 (staženo 24. 8. 2014).

„Turkey Part of International Efforts to Broker Gaza Cease-Fire.“ *Today's Zaman*, 24. 7. 2014. <http://www.todayszaman.com/newsDetail.action;jsessionid=ZXZhRlxjukjgaYZVTkoHDLZh?newsId=353937&columnistId=0> (staženo 24. 8. 2014).

„Turkey-Press Scan.“ *Today's Zaman*. 29. 12. 2008. <http://www.todayszaman.com/news-162617-turkey-press-scan.html> (staženo 24. 8. 2014).

„Turkey Proposes Conference on Middle East Peace Process.“ *Hürriyet Daily News*. 27. 5. 2003. <http://www.hurriyetdailynews.com/turkey-proposes-conference-on-middle-east-peace-process.aspx?pageID=438&n=turkey-proposes-conference-on-middle-east-peace-process-2003-05-27> (staženo 23. 8. 2014).

„Turkey Proposes Hosting Palestinian-Israeli Talks.“ *Hürriyet Daily News*. 28. 4. 2001. <http://www.hurriyetdailynews.com/turkey-proposes-hosting-palestinian-israeli-talks.aspx?pageID=438&n=turkey-proposes-hosting-palestinian-israeli-talks-2001-04-28> (staženo 23. 8. 2014).

„Turkey the Loudest Voice against Israel's Actions: PM Davutoğlu.“ *Hürriyet Daily News*. 11. 11. 2014. <http://www.hurriyetdailynews.com/turkey-the-loudest-voice-against-israels-actions-pm-davutoglu.aspx?pageID=238&nID=74184&NewsCatID=510> (staženo 31. 12. 2014).

„Turkey Ready to Mediate.“ *Today's Zaman*. 1. 5. 2005. <http://www.todayszaman.com/news-19037-turkey-ready-to-mediate.html> (staženo 23. 8. 2014)

„Turkey Signals Shift in Israel Policy.“ *Hürriyet Daily News*. 27. 5. 2004. <http://www.hurriyetdailynews.com/turkey-signals-shift-in-israel-policy.aspx?pageID=438&n=turkey-signals-shift-in-israel-policy-2004-05-27> (staženo 23. 8. 2014).

„Turkey Spars with Egypt over Failed Gaza Cease-Fire Bid.“ *Today's Zaman*. 18. 7. 2014. <http://www.todayszaman.com/newsDetail.action;jsessionid=ZXZhRlxjukjgaYZVTkoHDLZh?newsId=353374&columnistId=0> (staženo 24. 8. 2014).

„Turkey to Offer Economic Mediation.“ *Hürriyet Daily News*. 4. 7. 2008. <http://www.hurriyetdailynews.com/turkey-to-offer-economic-mediation.aspx?pageID=438&n=turkey-to-offer-economic-mediation-2008-07-04> (staženo 24. 8. 2014).

„Turkey to Send Delegation to Jerusalem to Inspect Excavations.“ *Today's Zaman*. 16. 2. 2007. <http://www.todayszaman.com/news-103056-turkey-to-send-delegation-to-jerusalem-to-inspect-excavations.html> (staženo 23. 8. 2014).

„Turkey Unlikely to Have Role in Israeli-Palestinian Peace Talks.“ *Today's Zaman*. 28. 6. 2013. <http://www.todayszaman.com/news-321903-turkey-unlikely-to-have-role-in-israeli-palestinian-peace-talks.html> (staženo 24. 8. 2014).

„Turkey's Plays Important Role in the Middle East.“ *Hürriyet Daily News*. 20. 8. 2000. <http://www.hurriyetdailynews.com/turkeys-plays-important-role-in-the-middle-east.aspx?pageID=438&n=turkeys-plays-important-role-in-the-middle-east-2000-08-20> (staženo 23. 8. 2014).

„Turkey's Political Relations with the State of Palestine.“ Oficiální web tureckého ministerstva zahraničí. http://www.mfa.gov.tr/turkey_s-political-relations-with-the-palestinian-national-authority.en.mfa (staženo 31. 12. 2014).

„US Applauds Turkey's Efforts for Solution of Syrian-Israeli Dispute.“ *Today's Zaman*. 3. 6. 2008. <http://www.todayszaman.com/news-143752-us-applauds-turkeys-efforts-for-solution-of-syrian-israeli-dispute.html> (staženo 24. 8. 2014).

„Většina OSN nepřímo uznala Palestinu, Češi byli proti.“ *lidovky.cz*. 29. 11. 2012. http://www.lidovky.cz/vetsina-osn-nepriamo-uznala-palestinu-cesi-byli-proti-pdg-/zpravy-svet.aspx?c=A121129_234014_In_zahranici_ani (staženo 28. 12. 2014).

„Vital Statistics: Total Casualties, Arab-Israeli Conflict.“ Oficiální web Jewish Virtual Library, <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/History/casualtiestotal.html> (staženo 31. 12. 2014).

„We Do Not Want Nuclear Weapons in Our Region, Erdoğan.“ *Today's Zaman*. 8. 12. 2009. <http://www.todayszaman.com/news-194932-we-do-not-want-nuclear-weapons-in-our-region-erdogan.html> (staženo 24. 8. 2014).

„Week in Review.“ *Hürriyet Daily News*. 9. 7. 2006. <http://www.hurriyetdailynews.com/week-in-review.aspx?pageID=438&n=week-in-review-2006-07-09> (staženo 23. 8. 2014).

Seznam příloh

Příloha č. 1: Plán OSN na rozdělení Palestiny 1947 (obrázek)

Příloha č. 2: Hranice po první arabsko-izraelské válce 1949 (obrázek)

Příloha č. 3: Hranice po šestidenní válce 1967 (obrázek)

Příloha č. 4: Rozdělení zón dle dohody Oslo II 1995 (obrázek)

Přílohy

Příloha č. 1: Plán OSN na rozdělení Palestiny 1947 (obrázek)

Zdroj: *BBC News*,

http://news.bbc.co.uk/2/shared/spl/hi/middle_east/03/v3_israel_palestinians/maps/html/israel_founded.stm (staženo 31. 12. 2014).

Příloha č. 2: Hranice po první arabsko-izraelské válce 1949 (obrázek)

Zdroj: *BBC News*,

http://news.bbc.co.uk/2/shared/spl/hi/middle_east/03/v3_israel_palestinians/maps/html/israel_founded.stm (staženo 31. 12. 2014).

Příloha č. 3: Hranice po šestidenní válce 1967 (obrázek)

Zdroj: *BBC News*,

http://news.bbc.co.uk/2/shared/spl/hi/middle_east/03/v3_israel_palestinians/maps/html/israel_founded.stm (staženo 31. 12. 2014).

Príloha č. 4: Rozdělení zón dle dohody Oslo II 1995 (obrázek)

Source: Yediot Aharonot, October 6, 1995

Zdroj: *Foundation for Middle East Peace*,

http://www.fmep.org/maps/redeployment-final-status-options/oslo-ii-map-nov-1995/oslo_map_1995.gif/view (staženo 31. 12. 2014).

Projekt diplomové práce

Turecko jako mediátor izraelsko-palestinského konfliktu: Analýza dosavadní role a potenciálu do budoucna

Volba tématu

Práce se bude zabírat dosavadními, nepřiliš úspěšnými, mediačními aktivitami Turecka v rámci řešení izraelsko-palestinského konfliktu a bude zkoumat jeho potenciál stát se opravdu efektivním mediátorem tohoto konfliktu v budoucnu. Izraelsko-palestinský konflikt je i mnoho dekad od svého vzniku stále jedním z nejzávažnějších problémů mezinárodní bezpečnosti a zkoumání možností jeho řešení je tedy vysoce aktuální. Turecko je státem s výjimečným postavením, neboť je na jednu stranu zemí dotyčného regionu a součástí islámské civilizace, na druhou stranu je blízkým partnerem Spojených států amerických, které jsou však i klíčovým partnerem Izraele – je zde tedy jistý potenciál pro dobré vztahy s oběma stranami konfliktu. Mezi aktivity, které bývají označovány jako pokusy o tureckou mediaci, patří zapojení do širších diplomatických aktivit, jako byla Mitchellova komise v roce 2000; zprostředkování setkání Šimona Perese a Mahmúda Abbáse na turecké půdě v listopadu 2007; rozvojové projekty zacílené na oblast Západního břehu a Gazy nebo doručování zpráv mezi Hamásem a západními státy během vyjednávání příměří války v Gaze na přelomu let 2008/2009.

V posledních letech, zejména od roku 2002, kdy se vlády chopila Strana spravedlnosti a rozvoje (AKP), stoupá ekonomická i politická váha Turecka a s ní i ctižádost tureckých lídrů a snaha o zvýšení turecké prestiže v globálním měřítku. Tyto tendence se projevíly mimo jiné i během nedávných událostí arabského jara. Mediace, snaha o diplomatické řešení konfliktů a politika „nulových problémů se sousedy“ jsou čím dál častější součástí rétoriky současného ministra zahraničí Ahmeta Davutoğlu i premiéra Recepta T. Erdoğana. Ačkoliv se v posledních několika letech, za přispění právě AKP, vztahy mezi Tureckem a Izraelem prudce zhoršily, což vyvrcholilo přerušением diplomatických styků v září 2011, v dubnu letošního roku začalo opětovné sbližování a je možné, že země v dohledné době obnoví normální styky.

Výzkumná otázka

Tato diplomová práce se pokusí na základě analýzy předchozích tureckých mediačních pokusů a nezávislých proměnných působících na hypotetický budoucí mediační proces zodpovědět dvě výzkumné otázky: „Může se Turecko v budoucnu stát úspěšným mediátorem izraelsko-palestinského konfliktu? Pokud ano, jaké podmínky musí být za tímto účelem naplněny?“.

Hypotéza

Předběžnou hypotézou je, že Turecko by se mohlo stát úspěšným mediátorem konfliktu, ovšem pouze v případě obnovení diplomatických styků mezi Tureckem a Izraelem a zlepšení vzájemných vztahů. Je však pravděpodobné, že kromě tohoto této nutné podmínky budou muset být naplněny ještě další, jejichž charakter je zatím neznámý.

Teoretické ukotvení

Diplomová práce bude teoreticky ukotvena pomocí odborné literatury z oblasti řešení konfliktů, přičemž klíčovým bude koncept mediace. Definice konceptu se v odborné literatuře různí, ačkoliv v základu se většina shoduje – jde o jednu z nenásilných forem řešení konfliktů, která probíhá prostřednictvím zapojení nějakého aktéra do konfliktu, jehož sám není součástí, za účelem napomoci řešení tohoto konfliktu nebo přímo jeho vyřešení. Některé definice považují za nutný znak mediace neutralitu a nestrannost mediátora, tyto jsou však v praxi často diskutabilní, a tak práce bude vycházet z širších definic mediace, které tento znak nezahrnují a umožňují širší možnosti aplikace.

Po definování vlastní mediace je potřeba analytický rámec, který umožní zkoumání konkrétních případů. Průběh a výsledek mediace můžeme označit za závislé proměnné, které závisí na množině nezávislých proměnných. Těch je mnoho a opět se liší dle přístupů jednotlivých badatelů. Jako příklad můžeme uvést Jacoba Bercovitcha, který za nezávislé proměnné považuje povahu sporu; povahu otázek, jež jsou jádrem sporu; povahu sporných stran; povahu mediátora; vztahy mezi mediátorem a stranami sporu a celkový kontext situace. Z nich poté vyplývají závislé proměnné: mediační strategie (od pouhých podpůrných aktivit až po velmi aktivní zapojení včetně předkládání konkrétních návrhů řešení) a také úspěch či neúspěch mediace. K měření úspěchu lze použít buďto subjektivní (dle vnímání aktérů konfliktu či samotného mediátora) nebo objektivní kritéria (např. snížení počtu obětí či uzavření příměří).

Metodologie a operacionalizace

Práce bude instrumentální jednopřípadovou studií. Jejím cílem bude jak průzkum tureckého potenciálu mediovat izraelsko-palestinský konflikt, tak zkoumání fenoménu mediace jako takového. Na základě průzkumu odborné literatury na téma mediace bude mediace definována a následně autorka průzkumem izraelsko-tureckých a izraelsko-palestinských vztahů a turecké zahraniční politiky na Blízkém východě identifikuje dosavadní případy turecké mediace. Následně budou na základě teoretické literatury definovány závislé proměnné – podoba mediačního procesu a jeho výsledky – a proměnné nezávislé – např. povaha sporných stran (identita, demokratičnost režimu, míra jednoty strany aj.), povaha otázek (suverenita, ideologie, bezpečnost, sebeurčení aj.), vztahy mediátora a sporných stran (vztahy Turecko-Izrael, Turecko-Fatah, Turecko-Hamás) atd. Na základě odborné literatury bude vytvořen analytický rámec, pomocí kterého budou tyto proměnné dány do souvislosti a bude vyvozen závěr ohledně dosavadní mediace a možnostech té budoucí.

Osnova

- Úvod
- Stat':
  - 1) Teoretická část: Mediacie
  - 2) Historický úvod: Izraelsko-palestinský konflikt, pokusy o jeho mediaci a role Turecka
  - 3) Analýza dosavadních tureckých pokusů o mediaci v izraelsko-palestinském konfliktu
  - 4) Analýza tureckého potenciálu pro budoucí mediaci izraelsko-palestinského konfliktu
- Závěr

Kritika zdrojů

Ačkoliv mediacie není novým fenoménem, výzkum se jí začal věnovat poměrně nedávno, na přelomu 60. a 70. let 20. století. Jak už bylo zmíněno, pohledů na mediaci je mnoho, proto práce nebude vycházet pouze z jednoho náhodně vybraného přístupu, ale pokusí se podat všeobecný přehled zkoumání tohoto fenoménu a následně vybrat nejvhodnější přístup, případně dospět k syntéze více přístupů. Právě sborníky nabízejí pohledy různých autorů, proto jsou vhodným zdrojem k teoretické kapitole. K nejvíce aktuálním patří *The SAGE handbook of conflict resolution* sestavený J. Bercovitchem, V. Kremenyukem a W. Zartmanem a *Conflict Resolution* editorů D. Druckmana a P. F. Diehla. Sborníky poslouží jako odrazový můstek a budou samozřejmě doplněny i odbornými články a monografiemi individuálních autorů, např. článkem „Intermediaries: Additional Thoughts on Third Parties“ od Orana R. Younga nebo knihou *Conflict resolution in the twenty-first century: principles, methods, and approaches* od J. Bercovitcha a R. Jacksona.

Jelikož ústředním tématem práce není izraelsko-palestinský konflikt jako takový, ale pokusy o jeho vyřešení, bude využita literatura zabývající se tímto konkrétním aspektem. Mezi tu patří například monografie *The quest for peace between Israel and the Palestinians* od H. Khatchadouriana, která podává přehled konfliktu a jeho řešení do roku 2000. Dalším zajímavým zdrojem jsou paměti palestinského diplomata a bývalého premiéra Ahmada Quraye: *From Oslo to Jerusalem: the Palestinian story of the secret negotiations*, zabývající se mírovým procesem z Osla, a *Beyond Oslo, the struggle for Palestine: inside the Middle East peace process from Rabin's death to Camp David*, zaměřené na následný vývoj a mírový proces z Camp Davidu. Vhodné zdroje najdeme i mezi odbornými články, např. „Peace Plans and Proposals for Arab-Israeli Peace Since Oslo“ od G. Golan.

Třetím tématem práce je Turecko a jeho aktivity směrem k řešení izraelsko-palestinského konfliktu. Na toto téma zatím neexistuje žádná monografie, ale věnují se mu některé odborné články: „Turkey's Search for a Third Party Role in Arab-Israeli Conflicts: A Neutral Facilitator or a Principal Power Mediator?“ od E. Çuhadar a M. Altunışık, „Turkey as a Third Party in Israeli-Palestinian Conflict: Assessment and Reflections“ opět od Çuhadar, „Turkey's role in Resolving the Middle East conflicts“ od A. Szymańskiego či „Changing Relations: Turkish-

Israeli-Arab Triangle“ od B. Ofry a G. Özcan. Dále budou využity širěji zaměřené práce, věnující se turecké zahraniční politice na Blízkém východě, či tureckým vztahům s aktéry konfliktu, např. sborník *Turkey & Its Neighbors: Foreign Relations in Transition* editora R. Lindena a dále odborné články, např. „Turkish-Israeli Relations in a post-Arab Spring: A Historical Perspective“ od L. Fishmana, „Matching Ambitions with Realities: Turkish Foreign Policy in the Middle East“ od I. Grigoriadis či „Understanding The ‘New’ Turkish Foreign Policy: Changes Within Continuity, Is Turkey Departing From The West?“ autorů M. Özcan a A. R. Usula. V neposlední řadě budou tyto sekundární zdroje doplněny i zdroji primárními: projevy, prohlášeními a zprávami z archivu stránek tureckého ministerstva zahraničí (<http://www.mfa.gov.tr/default.en.mfa>) a také novinovými články a zprávami anglických mutací hlavních tureckých zpravodajských serverů, Hürriyet Daily News, Today's Zaman a Sabah.

Seznam zdrojů

Altunisik, Meliha a Esra Cuhadar. „Turkey's Search for a Third Party Role in Arab-Israeli Conflicts: A Neutral Facilitator or a Principal Power Mediator?.“ *Mediterranean Politics* 15, No. 3 (November 2010): 371-392.

Bengio, Ofra a Gencer Özcan. „Changing Relations: Turkish-Israeli-Arab Triangle.“ *Perceptions: Journal of International Affairs* 5, No. 1 (March-May 2000): 134-146.

Bercovitch, Jacob a Richard Jackson. *Conflict Resolution in the Twentieth-First Century: Principles, Methods, and Approaches*. Ann Arbor: University of Michigan Press, 2009.

Bercovitch, Jacob, Victor Kremenyuk a I. William Zartman, eds. *The SAGE Handbook of Conflict Resolution*. London: SAGE, 2009.

Çuhadar Gürkaynak, Esra. „Turkey as a Third Party in Israeli-Palestinian Conflict: Assessment and Reflections.“ *Perceptions: Journal of International Affairs* 12, No. 1 (Spring 2007): 89-108.

Davutoğlu, Ahmet. „Turkey's Mediation: Critical Reflections From the Field.“ *Middle East Policy* 20, No. 1 (Spring 2013): 83-90.

Diehl, F. Paul a Daniel Druckman, eds. *Conflict Resolution*. London: Sage Publications, 2006.

Dinç, Cengiz. „Turkey as a New Security Actor in the Middle East: Beyond the Slogans.“ *Perceptions: Journal of International Affairs* 16, No. 2 (Summer 2011): 61-80.

Fishman, Louis. „Turkish-Israeli Relations in a post-Arab Spring: A Historical Perspective.“ *Middle Eastern Analysis / Ortadoğu Analiz* 5, No. 50 (February 2013): 33-40.

Golan, Galia. „Peace Plans and Proposals for Arab-Israeli Peace Since Oslo.“ *Conference Papers -- International Studies Association* (2008 Annual Meeting 2008): 1.

Grigoriadis, Ioannis N. „Matching Ambitions with Realities: Turkish Foreign Policy in the Middle East.“ *Hellenic Studies/Etudes Helleniques* 20, No. 1 (Spring 2012): 115-137.

Hale, William. „Turkey and the Middle East in the ‘New Era’.“ *Insight Turkey* 11, No. 3 (2009): 143-159.

Hermann, Tamar. „How the Peace Process Plays in Israel,“ *Current History* 109, No. 731 (December 2010): 363-369.

Kanat, Kilic Bugra. „Continuity of Change in Turkish Foreign Policy under the JDP Government: The Cases of Bilateral Relations with Israel and Syria.“ *Arab Studies Quarterly* 34, No. 4 (Fall 2012): 230-249.

Kardaş, Tuncay a Martina Warning. „The Impact of Changing Islamic Identity on Turkey's New Foreign Policy.“ *Alternatives: Turkish Journal of International Relations* 10, No. 2/3 (Summer/Fall 2011): 145-162.

Kaynak, Bahadır. „Dilemmas of Turkish Foreign Policy.“ *Review of International Law & Politics* 8, No. 32 (2012): 77-96.

Khatchadourian, Haig. *The Quest for Peace between Israel and the Palestinians*. New York: Peter Lang Publishing, 2000.

Linden, Ronald H. et al. *Turkey & Its Neighbors: Foreign Relations in Transition*. Boulder: Lynne Rienner Publishers, 2012.

Oğuzlu, Tarik. „Soft Power in Turkish Foreign Policy.“ *Australian Journal of International Affairs* 61, No. 1 (March 2007): 81-97.

Özcan, Mesut a Ali Resul Usul. „Understanding the ‘New’ Turkish Foreign Policy: Changes Within Continuity, Is Turkey Departing from the West?.“ *USAK Yearbook of International Politics & Law* 4 (2011): 159-185.

Quray, Ahmad. *Beyond Oslo, the Struggle for Palestine: Inside the Middle East Peace Process from Rabin's Death to Camp David*. London: I.B. Tauris, 2008.

Quray, Ahmad. *From Oslo to Jerusalem: the Palestinian Story of the Secret Negotiations*. London: I.B. Tauris, 2006.

Sözen, Ahmet. „A Paradigm Shift in Turkish Foreign Policy: Transition and Challenges.“ *Turkish Studies* 11, No. 1 (March 2010): 103–123.

Szymański, Adam. „Turkey’s role in Resolving the Middle East conflicts.“ *International Issues & Slovak Foreign Policy Affairs* XX, No. 2 (2011): 71-84.

Young, Oran R. „Intermediaries: Additional Thoughts on Third Parties.“ *The Journal of Conflict Resolution* 16, No. 1 (March 1972): 51-65.